

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ : ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ : ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ : «ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : Π. ΚΑΜΠΑΝΑΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΜΠΕΚΙΑΡΗ ΜΑΡΙΑΝΘΗ

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Αριθ. Εισαγωγής —

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1999

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	ΣΕΛ	5
ΜΕΡΟΣ Ι "Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ 1980-1990, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ -ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ"		
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1		
Γενικά		8
1.1 Ο ρόλος του κράτους στην επενδύτικη δραστηριότητα		9
1.2 Επενδυτικές δραστηριότητες στην δεκαετία του 1980.		11
1.3 Συγκεντρωτικές θέσεις και αποψεις εκπροσώπων της ΑΣΕΒ,ΓΣΕΕ,ΔΕΗ, για το τομέα των επενδύσεων στο αγροτικό χώρο και κατ' επέκταση στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις γεωργικού χαρακτήρα.		13
1.4 Επενδυτική απραξία προς τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις.		16
1.5 Η σύγχρονη κρίση και ο γεωργικός τομέας.		19
ΜΕΡΟΣ ΙΙ "ΑΤΕ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ"		
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2		
Γενικά		21
2.1 Η ιστορική εξέλιξη της Αγροτικής Πίστης στην Ελλάδα.		21
2.2 Αγροτική Πίστη και Αγροτικοί Συνεταιρισμοί.		25
2.3 Η Αγροτική Πίστη στην Ελλάδα.		26
2.4 Η Αγροτική Πίστη σε χώρες-μέλη της ΕΟΚ.		30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3		
Γενικά		34
3.1 Ορισμοί και βασικές σχέσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης.		34
3.2 Ανάλυση περιουσιακής κατάστασης επιχειρήσεων.		36
3.3 Ανάλυση περιουσιακής κατάστασης.		40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4		
Γενικά		43
4.1 Κύρια χαρακτηριστικά δανείων.		43
4.2 Ύψος δανείου.		44
4.3 Επιτόκιο.		47
4.4 Μορφές Δανείου.		47
4.5 Διάρκεια Δανείου.		49
4.6 Κατηγορίες δανείων.		50
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ "ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΙΡΙΣΜΟΙ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ"		
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5		
Γενικά		52
5.1 Οι Πρωτεργάτες		54
5.2 Γιατί καθυστέρησε η ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστωσης στην Ελλάδα.		57
5.3 Η δημιουργία του νέου θεσμικού πλαισίου και οι πρώτες Συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα.		58
5.4 Ίδρυση της Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος.		61
5.5 Αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του νέου χρηματοπιστωτικού θεσμού.		64
5.6 Η σύνδεση των φορέων της συνεταιριστικής πίστωσης της χώρας μας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.		67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
Γενικά	70
6.1 Λοιπές βασικές ρυθμίσεις της τραπεζικής νομοθεσίας.	71
6.2 Ίδρυση πιστωτικού συνεταιρισμού και βασικοί κανόνες λειτουργίας.	74
6.3 Ίδρυση πιστωτικών ιδρυμάτων υπό τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών.	77
6.4 Εργασίες των Συνεταιριστικών Τραπεζών.	84
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	86
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την τελευταία 20ετία όλοι μας έχουμε γίνει μάρτυρες μια νέας κατάστασης πραγμάτων. Νέες προοπτικές σε όλους τους τομείς της ελληνικής οικονομίας, συνεταιριστικές επιχειρήσεις κυρίως οικογενειακής μορφής ξεκίνησαν δειλά δειλά τα πρώτα τους βήματα αλλά γρήγορα κατάφεραν να σταθούν δυνατά στα πόδια τους και να εξελιχθούν σε δυνατές επιχειρήσεις. Βέβαια η δοκιμασία ήταν πολύ σκληρή και πολλές συνεταιριστικές επιχειρήσεις δεν τα κατάφεραν να επιζήσουν. Η δεκαετία 1980-1989 είναι σταθμός και ορόσημο για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις.

Η όλη πορεία του κράτους κατά την περίοδο 1980-1989 στο τομέα των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, δείχνει ότι προετοίμαζε τις συνεταιριστές οργανώσεις για ένα υψηλό επίπεδο τόσο κοινωνικής όσο και οικονομικής επιτυχίας. Η πορεία τους όμως έδειξε ότι τα πράγματα δεν πήγαν τόσο καλά όσο περίμενε η Ελληνική Πολιτεία. Η μη σωστή επιλογή στόχων και μεθόδων οδήγησε στην καταστροφή πολλών συνεταιριστικών επιχειρήσεων είχε ως αντίκτυπο αρνητικά αποτελέσματα στην Οικονομία του κράτους.

Γενικά ο όρος χρηματοδότηση, είναι ένα πολύ μεγάλο κεφάλαιο, όπου μέσα του περιέχει, κυβερνητική πολιτική, τραπεζικό σύστημα, Ευρωπαϊκή Ένωση, Παγκοσμία Αγορά, ιδιωτικά συμφέροντα, κ.οκ. Ανεξάρτητα από το φορέα, από τον οποίο προέρχεται μια χρηματοδότηση έχει πίσω της μια στρατηγική και ένα επιζητούμενο αποτέλεσμα, δηλαδή την εξασφάλιση των χρημάτων που δόθηκαν προς δανεισμό με το ανάλογο κέρδος.

Το αντικείμενο της προκειμένης μελέτης δηλαδή οι «Πηγές χρηματοδότησης Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων», έχει σύνθετο χαρακτήρα. Τα στοιχεία που δίνονται για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα είναι κατά προσέγγιση διότι κατά την πορεία της γραφής της, διαπίστωσα ότι αυτό είναι πολύ δύσκολο, διότι είναι περίπλοκο και ίσως δεν εξαντλείται ποτέ γιατί κάθε φορά νέα στοιχεία έρχονται στην επιφάνεια, οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες αλλάζουν και μεταβάλλεται μαζί τους και οι πορείες των επιχειρήσεων ανεξάρτητα από την κατηγορία τους (ιδιωτικές, συνεταιριστικές, κρατικές κ.α.).

Η ανάπτυξη της μελέτης γίνεται σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος έχει τίτλο «Οικονομική Πολιτική δεκαετίας 1980-1990, Επενδύσεις-χορηγήσεις». Αποτελείται από ένα κεφάλαιο (κεφ. Ν. 1). Το μέρος αυτό της μελέτης βασίζεται στις Αναλύσεις

Επιστημονικού Δημέρου το οποίο οργανώθηκε από την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος. Η ΑΤΕ συγκέντρωσε σε ένα τραπέζι ανάλογους φορείς και παραγωγικές τάξεις και εναπόθεσαν τα συμπεράσματα τους και την κριτική τους για το τομέα της Ελληνικής Οικονομίας με κύριο θέμα του Δημέρου Επενδύσεις και Τραπεζικές Χορηγήσεις σε Περίοδο Κρίσης.

Τα συμπεράσματα που βγαίνουν είναι πολλοί χρήσιμα. Το πρώτο μέρος στηρίζεται στο διάλογο των φορέων και παραγόντων της Ελληνικής Οικονομίας, οι οποίοι αναλύουν από την πλευρά τους την κατάσταση που επικρατούσε και επικρατεί στις τραπεζικές χορηγήσεις. Τα συμπεράσματα που βγαίνουν ανταποκρίνονται κυρίως στον αγροτικό τομέα αλλά ας μην ξεχνούμε ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των συνεταιριστικών οργανώσεων έχει αγροτική φύση.

Το δεύτερο μέρος της μελέτης έχει τίτλο «ΑΤΕ, Αγροτική Πίστη». Αποτελείται από τρία κεφάλαια (κεφ. Ν. 2,3,4). Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος είναι ένας από τους κυριότερους φορείς χρηματοδότησης των Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Για αυτό το λόγω γίνεται εκτενέστερη ανάπτυξη του θέματος.

Λόγω των πολλών προβλημάτων που παρουσίαζε η ελληνική γεωργία η Τράπεζα της Ελλάδος δημιούργησε την ΑΤΕ. Πολύ γρήγορα έγινε η τράπεζα που στήριζε τις οικονομικές δραστηριότητες της ελληνικής υπαίθρου. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις βρίσκουν στήριξη και βοήθεια κοντά της. Μειώνοντας το κόστος δανειοδότησης στα μέλη των συνεταιρισμών, χρησιμοποιώντας ως πάγια πολιτική της, τη μη δίωξη μεμονωμένου ατόμου για χρέη του συνεταιρισμού αλλά το σύνολο των μελών, με χρησιμοποίηση φοροαπαλλαγών και πολλές φορές το χάρισμα των δανείων, η ΑΤΕ έγινε πολύτιμος συνεργάτης για πολλές συνεταιριστικές επιχειρήσεις. Στα δεύτερο μέρος της μελέτης αναφέρονται στοιχεία που αφορούν την ΑΤΕ (ιστορικές αναδρομές στην Αγροτική Πίστη, σχέσεις συνεταιρισμών - ΑΤΕ), μερική αναφορά αγροτικής πίστης σε μέλη-κράτη της ΕΟΚ. Τρόποι ελέγχου επιχειρήσεων προς δανειοδότηση, τα στοιχεία που λαμβάνει υπόψη της για το δανεισμό και τέλος τα είδη δανείου και τα χαρακτηριστικά ενός δανείου (ύψος δανείου, διάρκεια, τόκος, επιτόκιο κ.α.).

Στο τρίτο μέρος της μελέτης με τίτλο «Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί, Πιστωτικά Συνεταιριστικά Ιδρύματα». Αποτελείται από δύο κεφάλαιο (κεφ. Ν. 5,6). Η λειτουργία των πιστωτικών συνεταιριστικών ιδρυμάτων είναι ένας νέος θεσμός για την ελληνική οικονομία. Μέχρι το 1992 η συνεταιριστική πίστη γινόταν κυρίως από

αστικούς συνεταιρισμούς. Και με γνώμονα ότι στην Ελλάδα υπάρχει μεγάλος αριθμός ΜΜΕ, οι οποίες δεν διαθέτουν τα κατάλληλα εφόδια ώστε να έχουν πρόσβαση στο τραπεζικό σύστημα χρηματοδότησης η ίδρυση και η στήριξη των πιστωτικών συνεταιριστικών ιδρυμάτων επιβάλλεται.

Οι ανεπάρκειες και οι στρεβλώσεις του τραπεζικού συστήματος σε περιφερειακό επίπεδο δίνουν τη δυνατότητα στους πιστωτικούς συνεταιρισμούς να καλύψουν αυτό το κενό. Χαμηλό κόστος, πρωτοποριακές μεθόδους οργανώσεως και γρήγορη λήψη αποφάσεων τα μεγάλα ατού που προδίδουν τη σίγουρη επιτυχία. Μια επιτυχία που έχει δοκιμαστεί πολλά χρόνια πριν σε χώρες του εξωτερικού.

Στο τρίτο μέρος, περιγράφεται μια ιστορική αναδρομή του θεσμού αυτού, γίνεται αναφορά των πλεονεκτημάτων, την σύνδεσή των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων με άλλα κράτη-μέλη της ΕΟΚ και τέλος όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την δημιουργία μιας συνεταιριστικής τράπεζας.

Η μελέτη στηρίχθηκε κυρίως σε βιβλία σχετικά θέματα οικονομίας, τραπεζικού συστήματος της Ελλάδας και ένα μεγάλο τμήμα της βασίστηκε σε βιβλία σχετικά με την αγροτική και συνεταιριστική πίστη. Εκτός όμως των βιβλίων πολλές πηγές πληροφοριών ήρθαν από τον τύπο και από τις δημοσιεύσεις πρακτικών από επιστημονικές διημερίδες, οι οποίες οργανώθηκαν από την ΑΤΕ, και το Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών.

Θ' ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κ. Π. Καμπανά για την πολύτιμη βοήθεια του.

ΜΕΡΟΣ Ι

«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ 1980-1990,
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ»

ΜΕΡΟΣ Ι

«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ 1980-1990,
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Γενικά

Διαβάζοντας τα πρακτικά του Επιστημονικού Δημέρου υπό την Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, με θέμα Επενδύσεις και Τραπεζικές Χορηγήσεις σε Περίοδο Κρίσης, διαπίστωσα ότι θα έπρεπε να έχω μια σύντομη αναφορά στο τρόπο με τον οποίο γίνονται οι επενδύσεις σε διάφορους τομείς της οικονομίας. Τα στοιχεία που αναφέρονται κυρίως αφορούν την χρονική περίοδο 1980-1990, όμως πολύ εύκολα μπορούμε να καταλάβουμε ότι πολλά από αυτά τα στοιχεία αφορούν και την δεκαετία του 1990, γιατί τα προβλήματα που προσπάθησαν να λύσουν οι κυβερνήσεις στην δεκαετία του 80 παραμένουν τα ίδια και συνεχίζουν να υπάρχουν ακόμα και σήμερα. Το κεφάλαιο αυτό είναι πολύ χρήσιμο γιατί μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν συγκριτικό παράδειγμα κυρίως σε ότι αφορά τις επενδύσεις και χορηγήσεις και τα αποτελέσματα αυτών ενεργειών προς στις Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις.

Βεβαία ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους λόγους των ομιλητών στα Αγροτικά και Συνεταιριστικά θέματα χρηματοδότησης και επενδύσεων. Ο λόγος του κ. **Βαϊτσου** μας επιτρέπει να καταλάβουμε πως είναι τα πράγματα στο τομέα των επενδύσεων υπάρχει μια μικρή αναδρομή αλλά και αναφορά στο μέλλον και στις προτεραιότητες των επενδυτικών προγραμμάτων. Η κ. **Κατσέλη** με την σειρά της μας βοηθά να καταλάβουμε το σύστημα ενός επενδυτικού προγράμματος τις επιλογές και από που προέρχονται τα κεφάλαια για τις επενδύσεις. Με την σειρά του ο κ. **Τριάντης**, μας δείχνει το πρόβλημα από την νομοθετική του πλευρά υποστηρίζοντας ότι τόσο ο νόμος 1116 όσο και ο νόμος 1262 δεν έλυσαν τα προβλήματα των επιχειρήσεων στο χρηματοδοτικό και στον φορολογικό τομέα. Ο κ. **Ευσταθίου** πιστεύει ότι δεν υπάρχει ισορροπία μεταξύ των παραγωγικών δυνάμεων και των εργαζομένων και δημιουργείτε το αποτέλεσμα της συσσώρευσης των επενδύσεων σε λίγους μόνο παράγοντες της οικονομίας. Σύμφωνα με τον κ. **Καρίφη**, Δ/νη της ΑΤΕ υπάρχει σοβαρό πρόβλημα στο τομέα της ελληνικής γεωργίας, η ελληνική ύπαιθρος δεν αναπτύχθηκε γρήγορα με τους ρυθμούς που επιβάλει ο διεθνής ανταγωνισμός, ενώ από την πλευρά των συνεταιρισμών δεν βοήθησαν να δημιουργηθούν μεγάλες αλλαγές στο πρωτογενή τομέα της γεωργίας.

Τα αξιολόγια συμπεράσματα που βγαίνουν από τους ομιλητές, τόσο από το χώρο του ΠΑΣΟΚ, Ν.Δ, Οργανισμούς όπως : ΚΕΠΕ, την ΓΣΕΕ, ΠΑΣΕΓΕΣ κ.α. μας βοηθούν να καταλάβουμε ότι οι τράπεζες πέρα από μηχανισμοί χρηματοδότησης πρέπει να αναλύουν την κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα και μάλιστα σε μια εποχή σαν και αυτή, ώστε να βοηθούν στην χάραξη και στην εφαρμογή πολιτικής για το ξεπέρασμα των όποιων προβλημάτων.

1.1 Ο ρόλος του κράτους στην επενδυτική δραστηριότητα.

Σύμφωνα με τον κ. Κ. Βαϊτσο, Υπουργό Αναπληρωτή Εθνικής Οικονομίας ο ρόλος του κράτους στο τομέα των επενδύσεων είναι ο εκφραστής ενός ελέγχου σε μια κοινωνία. Αλλά το κράτος μπορεί να είναι ένας παράγοντας συνοχής και όχι απλά εκμετάλλευσης σε μια κοινωνία, αν ενταχθεί σε μια προγραμματισμένη, αναπτυσσόμενη κοινωνική πρακτική, ιδιαίτερα όταν οι κίνδυνοι είναι υψηλοί, είτε όσον αφορά το ρυθμό τεχνολογικής εξέλιξης, είτε ως προς τα μεγέθη των επενδύσεων, τις ανταγωνιστικές πιέσεις στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας. Και επίσης στα πλαίσια μιας διαπραγματευτικής κοινωνίας το κράτος μπορεί να παίξει ένα σοβαρό ρόλο στα πλαίσια της κατανομής των επιπτώσεων και στην ανάληψη πρωτοβουλιών από αυτές τις οργανωμένες μονάδες.

Αλλάζοντας όμως το ελληνικό κράτος τις δομές του και αναπτύσσοντας ένα νέο μετασχηματισμό αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία τριών ειδών κρίσεις.

1. Έλλειψη οργανικής σύζευξης μεταξύ της προσφοράς και της παραγωγής, άρα και της μέχρι σήμερα εξέλιξης της συσσώρευσης του κεφαλαίου και από την άλλη μεριά της ζήτησης τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα.

2. Η κρίση της ανταγωνιστικότητας ή της έλλειψης ανταγωνιστικότητας που πηγάζει από την υποεπένδυση τα τελευταία δέκα - δεκαπέντε χρόνια, είτε από επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα.

3. Κρίσεις από την εξάρτηση της χώρας, εξάρτηση που εντάθηκε όχι μονάχα από την ένταση αλλά και από τον τρόπο ένταξης της χώρας μας στην ΕΟΚ.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι από το 1958 μέχρι το 1980 το 30% των συνολικών επενδύσεων στη χώρα μας αφορούσε κατασκευαστικά έργα, σε αντιδιαστολή με τον αγροτικό τομέα, όπου τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 14% και

11%. Ικανοποιείται η βασική ανάγκη για στέγαση του ελληνικού λαού, υπάρχει όμως και δυσκολία προς την αναπαραγωγή της οικονομίας μας, διό υπάρχει έλλειψη επενδύσεων στη μεταποίηση, τον αγροτικό τομέα και τις υπηρεσίες που θα μπορούσαν να προωθήσουν συνολικά την οικονομία.

Δεν έχουμε την παράδοση, όπως άλλες χώρες της δυτικής Ευρώπης ή της Αμερικής, της Α. Ευρώπης με βασικούς δημιουργικούς παράγοντες, βιομηχανικούς, αγροτικούς, γεωργικούς, στην προώθηση των οικονομικών εξελίξεων στη χώρα. Και συνεχίζει ο κ. Βαϊτσος, το κράτος στα τελευταία 25 χρόνια συγκεντρώνεται κυρίως σε έργα υποδομής, που επηρεάζουν έμμεσα την παραγωγή και την κατανάλωση: υπηρεσίες, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια. Κατά την διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας από δεξιές κυβερνήσεις σ' ότι αφορά μια άμεση δημόσια συμμετοχή στην παραγωγή ιδίως κατά την περίοδο 1958-1980 στη μεταποίηση το κράτος συμμετείχε με ένα ποσοστό κάτω από 4 έως 5% των συνολικών επενδύσεων.

Κατά την διάρκεια της δικτατορίας πτωτικές τάσεις εμφανίζονται και σε άλλους τομείς, ακόμα και στη γεωργία και σε ορισμένες υπηρεσίες, μεταφορές και επικοινωνίες. Στη γεωργία, ενώ στην περίοδο 1958 και 1964 η συμμετοχή του κράτους σε επενδύσεις ήταν περίπου το μισό, 46-48% του συνόλου το 1974-1980 πέφτει στο 34%.

Έχουμε λοιπόν, ένα σαφή περιορισμό της επενδυτικής δραστηριότητας του Δημοσίου ακόμα και στους χώρους των έργων υποδομής, που έμμεσα επηρεάζουν την παραγωγική δραστηριότητα.

Σκιαγραφώντας, ότι θα μπορούσε κανείς να προσδιορίσει τέσσερις βασικούς ρόλους του κράτους, που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τις επενδύσεις στη χώρα μας. Οι τέσσερις αυτοί ρόλοι - είναι το κράτος σαν παραγωγός, δεύτερό, το κράτος σαν αγοραστής, άλλος ρόλος του κράτους, διαχειριστής των κρατικών προμηθειών και επιπτώσεις στην επενδυτική δραστηριότητα, τρίτος ρόλος το κράτος διαχειριστής κοινωνικών πόρων, ιδιαίτερα εάν λάβει κανείς υπόψη του ότι πάνω από το 70% των αποταμιεύσεων του ελληνικού λαού, που περνάνε από τη χρηματική μορφή αποταμίευσης είναι μέσα από το τραπεζικό σύστημα, άρα ποιος και πως ελέγχει το τραπεζικό σύστημα, ζήτημα που αποτελεί βασικό στοιχείο της επενδυτικής εξέλιξης στη χώρα μας και, τέταρτον, το κράτος σαν προγραμματιστής και καθοριστής του θεσμικού πλαισίου της λειτουργίας της οικονομίας μας.

Το θέμα της Αγροτικής τράπεζας, χώρος που δεν είναι άμεσα του δημοσίου τομέα αλλά που το δημόσιο συμμετέχει άμεσα. Πρέπει να αναφερθούμε στους συνεταιρισμούς - είναι η αγοραστική δύναμη των συνεταιρισμών, καθώς και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπου η έμμεση συμμετοχή του κράτους με την παρέμβαση του μέσω της δανειοδότησης ή μέσω των δημοσίων επενδύσεων μπορεί να λειτουργήσει θετικά. Τι κάνουμε στην παραγωγή των γεωργικών μηχανημάτων; π.χ. γιατί οι 15-20 περίπου αντιπρόσωποι ξένων εταιρειών σ' αυτό τον τομέα έχουν μονοπωλήσει τη διάθεση γεωργικών μηχανημάτων; και ποιος είναι ο ρόλος της χρηματοδότησης του και που οδηγεί η διαχείριση της αγοραστικής δύναμης των συνεταιρισμών και των Οργανώσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης;^{1*}

1.2 Επενδυτικές δραστηριότητες στην δεκαετία του 80.

Η κ. **Κατσέλη**, Επιστημονική Διευθύντρια του ΚΕΠΕ, αναφέρθηκε στα προβλήματα και τις βασικές επιλογές και στα βασικά κριτήρια για το θέμα της περιφερειακής κατανομής των επενδύσεων.

Το βασικό θέμα ήταν το εξής: «Πενταετές και Επενδυτική Πολιτική», συγκεκριμένα για την χρονική περίοδο 1983-1987.

Μιλώντας για μια διαδικασία προγραμματισμού, δεν σημαίνει μόνο να τεθούν ορισμένες καινούριες κατευθύνσεις και στόχοι για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του τόπου μας. Σημαίνει ότι πρέπει να δημιουργηθούν (α) ένα οργανωτικό πλαίσιο για τον προγραμματισμό, (β) ένα θεσμικό πλαίσιο που να καθορίζει το ρόλο του δημοσίου αλλά και του ιδιωτικού τομέα, (γ) ένα δίκτυο πληροφόρησης και αλληλοενημέρωσης και (δ) ένα πλαίσιο για την επίλυση διαφορών μεταξύ φορέων και μεταξύ κέντρου και περιφέρειας.

Η αποδοχή και προώθηση ενός διαφορετικού πρότυπου ανάπτυξης, που θα στηρίζεται σε μια ισόρροπη σχέση ανάμεσα σε κλάδους, ανάμεσα σε κέντρο και περιφέρεια και ανάμεσα σε φορείς μιας ανάπτυξης, που θα είναι ουσιαστικά αυτοδύναμη.

---

¹ Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Δ/ΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΔΗΜΕΡΟΥ, ΑΘΗΝΑ 1984, σελ. 13-25.

Τον Απρίλιο του 1982, όταν τέθηκε σε λειτουργία η διαδικασία του Δημοκρατικού Προγραμματισμού, ζητήθηκε από όλες τις Νομαρχίες να συντάξουν ένα πενταετές πρόγραμμα για κάθε νομό. Και το πρόγραμμα αυτό συντάχθηκε μέσα σε διάστημα έξι περίπου μηνών αφού προηγήθηκε με κινητοποίηση που δεν είχε προηγούμενο.

Η διαδικασία αυτή εξασφάλιζε κατά ένα μεγάλο βαθμό και τη σύνδεση των κεντρικών φορέων προγραμματισμού με τους αντιπροσώπους των παραγωγικών τάξεων.

Το χρηματοδοτικό κόστος των αρχικών προτάσεων ανέβαινε στα 450 δισ. Δρχ. Ακολούθησε αυστηρότερη ιεράρχηση και επιλογή προτάσεων από τα ίδια τα νομαρχιακά συμβούλια. Η διαδικασία αυτή μεταξύ κέντρου και περιφέρειας έγινε δύο φορές και η τελική επιλογή έργων αποτελεί και τη σπονδυλική στήλη του προγράμματος.

Η απάντηση στη βασική ερώτηση που ακούγεται συχνά: «Τόσα πενταετή προγράμματα έχουν καταρτισθεί ... Γιατί, αυτό το συγκεκριμένο πρόγραμμα θα έχει διαφορετική τύχη από όλα τα άλλα»

Η απάντηση είναι: επειδή δεν αρκεστήκαμε στη σκιαγράφιση, απλώς γενικών αρχών και κατευθύνσεων, δεν σταματήσαμε δηλαδή στα Προκαταρκτικά του προγράμματος και σε κάποια μορφή ενδεικτικού προγραμματισμού, αλλά αντίθετα έγινε το πρώτο βήμα για να δεθεί το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα με δύο βασικά εργαλεία άσκησης οικονομικής πολιτικής, δηλαδή με το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων και τον ετήσιο προϋπολογισμό. Αν δεν γίνει αυτή η σύνδεση η πιθανότητα υλοποίησης και εφαρμογής ενός προγράμματος είναι μικρή.

Σύμφωνα με την κ. Κατσέλη, ο προγραμματιζόμενος ρυθμός αύξησης των επενδύσεων περιορίζεται αναγκαστικά από την αύξηση των χρηματοδοτικών πόρων. Οι πηγές χρηματοδότησης είναι τρεις: α) η αύξηση των ιδιωτικών αποταμιεύσεων, β) η μείωση των τρεχούμενων ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα και γ) η αύξηση εισροής κεφαλαίου από τον εσωτερικό ή εξωτερικό δανεισμό. Έτσι η μακροοικονομική πολιτική που ακολουθείται συνδέεται άμεσα με το μεσοπρόθεσμο αναπτυξιακό πρόγραμμα και χαρακτηρίζεται από την προσπάθεια για στροφή των δαπανών από καταναλωτικές σε επενδυτικές, για περιοριστικής δημοσιονομική και πιστωτική πολιτική και για σχετικά σφιχτή εισοδηματική πολιτική.

Τέλος το επενδυτικό πρόγραμμα στηρίχθηκε κυρίως στην α) στην ανάπτυξη του δημόσιου τομέα, β) στην ανάπτυξη των σημαντικότερων μονάδων παραγωγής, γ) στην ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, δ) σύμφωνα με το νόμο 1262 για την ενεργοποίηση των αναπτυξιακών τραπεζών, ε) στη στήριξη νέων επενδυτικών φορέων, όπως δημοτικές επιχειρήσεις, συνεταιρισμοί κ.α.

Αυτοί λοιπόν, οι έξι παράγοντες ήταν οι βασικοί άξονες του επενδυτικού προγράμματος, που θέτει τις βάσεις για μια συνεχή προγραμματική διαδικασία.^{2*}

1.3. Συγκεντρωτικές θέσεις και απόψεις εκπροσώπων της ΑΣΕΒ, ΓΣΕΕ, ΔΕΗ, για το τομέα των επενδύσεων στο Αγροτικό Χώρο και κατ' επέκταση στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις κυρίως γεωργικού χαρακτήρα .

Ο κ. Τριάντης εκ μέρους της ΑΣΕΒ (Ανώτατης Συνομοσπονδίας Βιοτεχνών) με παρέμβαση στο θέμα των επενδύσεων είπε: Η χώρα μας διέρχεται μια βαθιά παρατεταμένη οικονομική κρίση, απόρροια των οικονομικών εξελίξεων στον καπιταλιστικό περίγυρο, όπου βρίσκεται σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένη η ελληνική οικονομία.

Οι αρνητικές επιπτώσεις από έλλειψη ανταγωνιστικότητας και στο άλλο σκέλος του δευτερογενή τομέα, τη βιομηχανία μας. Στον πρωτογενή τομέα κορυφώνεται η κρίση με τη διάθεση των προϊόντων σε τιμές κάτω του κόστους, με το ξήλωμα δυναμικών καλλιεργειών και τις χωματερές, ενταφές αγροτικών προϊόντων, χωρίς καμιά ουσιαστική προστασία στον ευρύ χώρο των μικροκαλλιεργητών.

Αν γίνεται αναφορά στις δυσμενείς εξελίξεις στον πρωτογενή τομέα παραγωγής είναι γιατί το 80% της παραγωγής και των εν γένει δραστηριοτήτων της βιοτεχνίας μας απευθύνεται βασικά στον ελλαδικό χώρο και οι όποιες εξελίξεις στον αγροτικό τομέα έχουν αντίκτυπους και επιπτώσεις στη βιοτεχνία και ειδικά και γενικότερα στην ανάπτυξη της οικονομίας μας.

Πάρα το γεγονός ότι ο αναπτυξιακός νόμος 1262 είναι εφάμιλλος σε απλόχερα κίνητρα, χρηματοδοτικά και φορολογικά, κατά περιπτώσεις πιο ενθαρρυντικός από το

---

^{2*} Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Δ/ΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΔΙΗΜΕΡΟΥ, ΑΘΗΝΑ 1984 , σελ. 40-45.

1116 της προκάτοχης κυβέρνησης, εξακολουθεί η αποχή επενδύσεων με ταυτόχρονη πίεση για ευρύτερες παραχωρήσεις.

Ερώτηση (παρέμβαση) του κ. Σωτηρόπουλου (εκπρόσωπου της ΑΤΕ) προς τον κ. Τριάντη, Η βιοτεχνία έχει μια συγκεκριμένη υπόσταση εδώ στην Ελλάδα. Την είχε μέχρι το 1981 και ακόμα την έχει. Είναι γνωστόν ότι τα βιοτεχνικά προϊόντα έχουν ζητήσει μια συγκεκριμένη προστασία κατά τα δύο τελευταία χρόνια από την ΕΟΚ που τους παρέχεται από το άρθρο 130. Λοιπόν, με ποίο τρόπο και στην συγκεκριμένη περίπτωση βλέπει ότι ο ανταγωνισμός είναι ο μόνος προσδιοριστικός παράγοντας για την έλλειψη επενδύσεων τα τελευταία 10 χρόνια, τη στιγμή που αλλάζει και ο προστατευτισμός στο μέσο διάστημα της περιόδου;³

Απάντηση: Αναφερθήκατε καταρχήν σε προστατευτισμό, βιοτεχνίας προστατευτισμό, ότι έχει κάποια προστασία η βιοτεχνία. Ομολογώ ότι δεν τη βρίσκω αυτή την προστασία όταν προσβάσεις στη χρηματοδότηση της βιοτεχνίας μας δεν υπήρχαν ούτε υπάρχουν παρά τα εξαγγελθέντα πολλαπλά αλυσιδωτά μέτρα. Και από την παρούσα κυβέρνηση δεν μπόρεσαν να υλοποιηθούν γιατί δεν υπάρχει πρόσβαση για το 99% των βιοτεχνικών επιχειρήσεων στη χώρα μας στο πιστωτικό σύστημα της χώρας. Αιτία τα γνωστά τραπεζικά κριτήρια που υψώνονται συνεχώς μέχρι σήμερα. Δεν προστατεύθηκαν οι παραγωγικοί και καταναλωτικοί συνεταιρισμοί του χώρου της βιοτεχνίας ούτε με κίνητρα φορολογικά, ούτε με χρηματοδοτικά μέχρι σήμερα. Υπάρχει τελεία, ουσιαστικά, ανυπαρξία χρηματοδότησης των συνεταιρισμών μέχρι σήμερα. Κάτι απλά περιοριστικά μέτρα μιας κάποιας πενιχρής χρηματοδότησης.

Υπάρχει ένα νομοσχέδιο για τους αστικούς συνεταιρισμούς που το παλεύουμε ακόμα αλλά ακόμα δεν ήρθε ούτε και στην Βουλή. Κατά συνέπεια δεν είναι το πρόβλημα αν χρηματοδοτούνται ορισμένες μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις, οι οποίες τα παίρνανε. Δεν υπάρχει οριζοντιοποίηση της χρηματοδότησης που αγκαλιάζει τη βιοτεχνία, κατά συνέπεια δεν έχει δυνατότητες ούτε και από

³ Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Δ/ΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΔΗΜΕΡΟΥ, ΑΘΗΝΑ 1984, σελ. 102

αυτοχρηματοδότηση, συνέπεια ελλείψεως φορολογικών κινήτρων. Αυτή είναι η κατάσταση που λέγεται προστασία.⁴

Σύμφωνα με τον κ. **Ευσταθίου** εκπρόσωπο της ΓΣΕΕ (Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος), η κρίση στο καπιταλιστικό σύστημα δεν είναι παροδικής μορφής. Οι ανεπτυγμένες καπιταλιστικές οικονομίες δεν διανύουν πια «κανονικά» τις φάσεις των οικονομικών κύκλων.

Ο κυριότερος λόγος για την παρατεταμένη αυτή κρίση βρίσκεται στην ανισορροπία που υπάρχει ανάμεσα στη γοργή ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και την περιορισμένη ενεργοποίηση των εργαζομένων, αιτία που ξεσκεπάζει και τα απόλυτα όρια της καπιταλιστικής παραγωγής και συσσώρευσης. Η υποτονικότητα και δραστική μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων τα τελευταία χρόνια δεν οφείλεται σε ισχυρισμούς όπως:

- ανεπαρκή κίνητρα
- παράγοντες ανασφάλειας ή ξεκάθαρη κυβερνητική πολιτική,
- αόριστες δυνάμεις που μειώνουν την αποδοτικότητα του κεφαλαίου.

Ανεξάρτητα από ποιόν θα γίνουν επενδύσεις θα χρειαστεί :

1. Εξασφάλιση κατοχύρωση, ανάπτυξη και εξυγίανση της ντόπιας αγοράς.
2. Χρησιμοποίηση των κρατικών προμηθειών σαν εργαλείο για την βιομηχανική ανάπτυξη με στόχο την ελληνοποίηση, εκσυγχρονισμό και εξυγίανσή τους.
3. Οργανωμένη κατάκτηση ξένων αγορών με : διακρατικές συμφωνίες, κρατική τράπεζα εξωτερικού εμπορίου.

4. **Νέες παραγωγικές πρωτοβουλίες. Ο απεγκλωβισμός των παραγωγικών δυνάμεων μέσα από νέους θεσμούς, σοσιαλιστικής και αυτοδιαχειριζόμενης μορφής (συνεταιρισμοί, καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, δημοσυνεταιριστικές επιχειρήσεις, αγροτικοί συνεταιρισμοί κλπ.) μέσα από τη μορφή μικρών αποκεντρωτικών παραγωγικών μονάδων προτείνεται σαν μια εναλλακτική λύση- απάντηση στην κρίση και στο πρόβλημα της περιφερειακής ανάπτυξης. Γι' αυτό χρειάζεται από**

---

⁴ Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Δ/ΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΔΙΗΜΕΡΟΥ, ΑΘΗΝΑ 1984 , σελ. 58,59,109

την κυβέρνηση σοβαρή μελέτη και κατάλληλη χρηματοοικονομική υποστήριξη τέτοιων προσπαθειών, που θα ξεπηδήσουν σε κάθε γωνιά της χώρας, αν υπάρξει σωστή καθοδήγηση, προετοιμασία και συντονισμός των κρατικών φορέων, της Τ.Α. και των συνεταιρισμών.⁵

Ο κ. Παπαμαντέλος Διοικητής της ΔΕΗ ανάμεσα σε όλες τις θέσεις του σχετικά με τις επενδύσεις που πραγματοποιεί η ΔΕΗ, αναφέρθηκε και στις επενδύσεις που γίνονται για να επωφεληθεί τόσο η ΔΕΗ όσο και ο Αγροτικός Τομέας.

Συγκεκριμένα είτε για το επενδυτικό πρόγραμμα της ΔΕΗ: Την κατασκευή υδροηλεκτρικών έργων πολλαπλού σκοπού (15% του συνολικού επενδυτικού προγράμματος 1984-88) βελτιώνει την παραγωγικότητα του αγροτικού τομέα και αυξάνει το αγροτικό εισόδημα, καθώς αυξάνονται οι αρδευόμενες εκτάσεις. Οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις από την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος διαχέονται κυρίως στην ελληνική επαρχία⁶. (Πρέπει να αναφερθεί ότι το υπόλοιπο επενδυτικό πρόγραμμα της ΔΕΗ που αναφέρθηκε από τον κ. Παπαμαντέλο δεν γράφτηκε στην εργασία γιατί οι υπόλοιποι τομείς δεν αφορούν ούτε την γεωργία ούτε κατ' επέκταση τις Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις.

1.4. Επενδυτική απραξία προς τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

Ο κ. Καββαδίας εκπρόσωπος της ΠΑΣΕΓΕΣ (Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συν/σμών.) είπε : θα ήθελα να αναφερθώ στη σημερινή επενδυτική απραξία που υπάρχει, εμείς από τη δική μας πλευρά σαν συνεταιριστικό κίνημα έχουμε να δώσουμε και ένα μήνυμα κατά κάποιο τρόπο αισιοδοξίας. Το συνεταιριστικό κίνημα τελευταία έχει αναλάβει μια σημαντική επενδυτική προσπάθεια για να δημιουργήσει την αναγκαία υποδομή που χρειάζεται και πάνω στην οποία θα

---

⁵ Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Δ/ΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΔΗΜΕΡΟΥ, ΑΘΗΝΑ 1984 , σελ. 61,62,,63

⁶ Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Δ/ΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΔΗΜΕΡΟΥ, ΑΘΗΝΑ 1984 , σελ. 70

εδραιαστεί μια συνολική προσπάθεια για να βελτιωθούν οι δομές της αγροτικής οικονομίας και να υπάρξει με παραπέρα ανάπτυξη της.

Στην προσπάθεια τους αυτή, οι συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν σήμερα μια σημαντική βοήθεια από το ανώτατο ιδεολογικό τους όργανο που είναι η ΠΑΣΕΓΕΣ και που η ΠΑΣΕΓΕΣ έχει αναλάβει μια έντονη δραστηριότητα για να προωθήσει τις συνεταιριστικές επενδύσεις και για να μπορέσει να υπάρξει ένας ορθολογικός καταμερισμός τους. Έτσι σήμερα οι συνεταιριστικές οργανώσεις, κάνοντας πράξη τα κίνητρα που παρέχονται τόσο από τον αναπτυξιακό νόμο 1262 όσο και από τον κανονισμό 355/77 της ΕΟΚ, έχουν να επιδείξουν τα παρακάτω νούμερα όσον αφορά τον τομέα των επενδύσεων.

Σχετικά με τον αναπτυξιακό νόμο 1262/82 έχουν εγκριθεί μέσα στον τελευταίο χρόνο του 83, που μας πέρασε, 183 συνεταιριστικές επενδύσεις ύψους 4 δισ. 250 εκ. δρχ. και έχουν επιχορηγηθεί με ένα ποσό 1 δισ. 700 εκ. δρχ. Από την άλλη πλευρά όμως από τον κοινοτικό κανονισμό 355/77 μόνο στο πρώτο δεκάμηνο του 83 έχουν εγκριθεί 13 δισ. 700 εκ. δρχ. συνεταιριστικές επενδύσεις για να προωθήσουν μέσα από το Υπουργείο Γεωργίας και οι οποίες συνεταιριστικές επενδύσεις θα επιχορηγηθούν με ένα ύψος 6,8% από το ΦΕΟΓΚΑ και άλλα 2,7 δισ. Από το ελληνικό δημόσιο.⁷

Βλέπουμε από την πρώτη παράθεση των στοιχείων ότι υπάρχει μια σημαντική απόκλιση, μπορούμε να πούμε διοχέτευση των επενδύσεων μέσα από τον αναπτυξιακό νόμο σε σχέση με τον κανονισμό 355/77 της ΕΟΚ. Πάνω σ' αυτό θα θέλαμε να αναφερθούμε σε δύο σημαντικά προβλήματα του παρουσιάζουν σήμερα οι συνεταιριστικές μας οργανώσεις στο τομέα της προώθησης των συνεταιριστικών τους επενδύσεων μέσα από τον αναπτυξιακό νόμο 1262.

Πρώτο βασικό πρόβλημα, μπορούμε να αναφερθούμε σε λειτουργικής φύσεως θέματα. Υπάρχει δηλαδή μια σημαντική καθυστέρηση στην προώθηση των συνεταιριστικών επενδύσεων και από την άλλη πλευρά, αναφέραμε κυρίως τον πρωτογενή τομέα που είναι ένα βασικός τομέας προώθησης συνεταιριστικών οργανώσεων, υπάρχει μια σώραυση επενδυτικών προγραμμάτων συνεταιριστικών οργανώσεων, με αποτέλεσμα ένας πολύ μικρός αριθμός σε σχέση με τις αιτήσεις να έχει προωθηθεί.

---

⁷ Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Δ/ΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΔΙΗΜΕΡΟΥ, ΑΘΗΝΑ 1984, σελ 79-82.

Από την άλλη όμως πλευρά υπάρχουν και θεσμικά θέματα, όπως είναι το θέμα του οικοπέδου, που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν σαν ίδια συμμετοχή οι συνεταιριστικές οργανώσεις, σε αντίθεση με το ιδιωτικό κεφάλαιο, που με τη μορφή των διαφόρων εταιρειών είτε ΕΠΕ είτε ΑΕ μπορεί να το μετοχοποιήσουν αυτό το οικόπεδο και να το προσλάβουν σαν ίδια συμμετοχή. Βασικό πρόβλημα όμως που υπάρχει, θεσμικό για τις συνεταιριστικές οργανώσεις, είναι το παρακάτω.

Για τις περισσότερες κατηγορίες των επενδύσεων που κάνουν οι συνεταιριστικές οργανώσεις, το ύψος της επιχορήγησης εξαρτάται από την περιοχή που γίνεται η επένδυση. Έτσι στην περιοχή Β, που είναι και κατώτερη περιοχή από άποψη επιχορήγησης, το ποσοστό επιχορήγησης φθάνει από 25-40%. Στην περιοχή όμως αυτή, είναι πάρα πολλές παροχές που είναι κατεξοχήν γεωργικές, όμως είναι οι νομοί Ηρακλείου, της Λαρίσας, της Βοιωτίας, της Αχαΐας, της Μαγνησίας, της Κορινθίας κλπ. Με αποτέλεσμα λοιπόν να είναι πολύ μικρό το ποσοστό επιχορήγησης για τις επενδύσεις που γίνονται συγκεκριμένα στην περιοχή Β. είναι γνωστό όμως ότι οι συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν μια ιδιομορφία, μια ιδιαιτερότητα, σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη επένδυση που θα γίνει από οποιοδήποτε άλλο φορέα. Γιατί; Γιατί οι επενδύσεις που γίνονται, γίνονται σε ένα δεδομένο γεωγραφικό χώρο. Είναι άμεσα συνδεδεμένος από τη μια πλευρά με την πρωτογενή παραγωγή, με την πρωτογενή διαδικασία και από την άλλη πλευρά με τη βάση, δηλαδή με τους αγρότες παραγωγούς που σκοπεύει αυτή η επένδυση να εξυπηρετήσει και να αναπτύξει και βελτιώσει το εισόδημα του.

Έτσι ένα μικρό παράδειγμα μπορεί δηλαδή οι μικροκαλλιεργητές του Νομού Ηρακλείου, που έχουν κρασί ονομασίας προέλευσης, όταν θα θέλουν να κάνουν μια επένδυση για εμφιαλωτήριο να πάρουν πολύ χαμηλό ποσοστό επιχορήγησης σε σχέση με μια άλλη οργάνωση που θα την κάνει στην Καρδίτσα, ενώ αναφερόμαστε στο ίδιο προϊόν που είναι η εμφιάλωση του κρασιού και δεν μπορεί να υπάρχει αυτή η διαφοροποίηση ανά περιοχή.

Πιστεύουμε, όπως είπαμε η εισήγησή μας θα ήταν σύντομη, ότι με το να επιληφθούμε των προβλημάτων αυτών, οι συνεταιριστικές οργανώσεις θα προχωρήσουν διότι έχουν τη δύναμη και τη θέληση να προχωρήσουν στο τομέα των επενδύσεων.

Στο τομέα των επενδύσεων που είναι αναγκαίος για να δημιουργηθεί αυτή η υποδομή, που θα τους δώσει τη δυνατότητα να υλοποιήσουν το στόχο τους που είναι

η κάθετη ολοκλήρωση της παραγωγικής διαδικασίας, να μπορέσουν δηλαδή οι ίδιοι οι αγρότες παραγωγοί να πάρουν στα χέρια του όλο το παραγωγικό κύκλωμα από τη σπορά του αγροτικού προϊόντος μέχρι την τελική διάθεση του.

1.5. Η σύγχρονη κρίση και ο γεωργικός τομέας.

Ο κ. **Β. Καρίφης**, Διοικητής Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος είπε: Στο μοντέλο της οικονομικής ανάπτυξης ο γεωργικός τομέας παρουσιάζεται σαν ο «υπολειμματικός» τομέας της ελληνικής οικονομίας- κοινωνίας, που συμβάλλει στη βιομηχανική ανάπτυξη με την προσφορά φθηνού εργατικού δυναμικού, την προσφορά αγροτικών προϊόντων, τη συμμετοχή στο σχηματισμό παραγωγικού κεφαλαίου, την αυξημένη ζήτηση για καταναλωτικά και κεφαλαιούχα αγαθά και την εξοικονόμηση - προσπόριση συνεταιριστικών πόρων.

Η αγροτική πολιτική που ακολουθήθηκε - συνάρτηση της γενικότερης οικονομικής πολιτικής - είχε σα σκοπό την ομαλή λειτουργία αυτών των ροών μεταξύ των δύο τομέων, δηλ. ήταν στην υπηρεσία της βιομηχανικής ανάπτυξης και τον έλεγχο της συγκέντρωσης - συγκεντρωποίησης κεφαλαίου στη γεωργία. Με άλλα λόγια είχε έντονο ταξικό χαρακτήρα.

Οι κυριότερες επιπτώσεις της αγροτικής πολιτικής που ακολουθήθηκε μεταπολεμικά και «σημάδεψαν» τον αγροτικό τομέα, όπως είχαν διαμορφωθεί μέχρι το 1981, είναι :

-Χαμηλοί ρυθμοί αύξησης του Α.Γ.Π. σε σχέση με τους ρυθμούς αύξησης του Α.Ε.Π.

-Δυσμενής συμμετοχή του αγροτικού τομέα στις συνολικές (ιδιωτικές, δημόσιες) επενδύσεις.

-Απαράδεκτη εισοδηματική ανισότητα μεταξύ του αγροτικού και των άλλων τομέων της ελληνικής οικονομίας.

-Εγκατάλειψη της κτηνοτροφικής και αλιευτικής παραγωγής στο σύνολο της γεωργικής παραγωγής.

-Εγκατάλειψη των δασών.

-Μείωση του αγροτικού πληθυσμού και ερήμωση της υπαίθρου.

-Ανάπτυξη ενός παρασιτικού κυκλώματος μεσαζόντων στις φάσεις μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων.

-Μετατροπή του θετικού ισοζυγίου του αγροτικού τομέα σε αρνητικό.

-Μειωμένη ανταγωνιστικότητα της ελληνικής γεωργίας σαν συνέπεια των περιορισμών επενδύσεων της καθυστερημένης διάδοσης της τεχνολογικής προόδου και της σχεδόν ανύπαρκτης σύγχρονης οργανωτικής υποστήριξης των αγροτών.

-Μικρής οντότητας συνεταιρισμοί, καταχρεωμένες ενώσεις Γ.Σ. και συνεταιριστικό κίνημα με τις δυνάμεις του κατακερματισμένες.

Το πρόβλημα της ελληνικής γεωργίας παραμένει άλυτο, η διαφορά μεταξύ του αγροτικού πληθυσμού και των άλλων τομέων της οικονομίας περιορίστηκε μεν, αλλά διατηρείται μεγάλη. Συνεχή εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση απομάκρυνε από τη γεωργία τα νέα δυναμικά άτομα. Ο αγροτικό πληθυσμό μειώθηκε σημαντικά και η πολιτική προσφοράς φτηνού εργατικού δυναμικού στο βιομηχανικό τομέα δεν τελεσφόρησε, γιατί δεν απορρόφησε το εργατικό πλεόνασμα. Το αποτέλεσμα ήταν μαζική μετανάστευση στο εξωτερικό.

Το **συνεταιριστικό κίνημα**, που θα μπορούσε να αμβλύνει ή και να εξαλείψει τέτοιες αδυναμίες, διατηρήθηκε συνειδητά και για καθαρά πολιτικούς λόγους στο περιθώριο, με αποτέλεσμα η συμβολή του στην ανάπτυξη της πρωτογενούς παραγωγής να χαρακτηρίζεται από μικρή μέχρι ασήμαντη. Οι προσπάθειες που έγιναν στο χώρο αυτό, τα δύο τελευταία χρόνια, δείχνουν τις δυνατότητες και το δυναμισμό των συνεταιριστικών φορέων για την ανάπτυξη της γεωργίας.

Αποτέλεσμα των αναφερόμενων εξελίξεων είναι η χαμηλή παραγωγικότητα και η ανησυχητική στασιμότητα του αγροτικού τομέα. Η ετήσια αγροτική παραγωγή προχωρεί με ένα βήμα μπροστά και ένα βήμα πίσω, χωρίς να μπορεί να αποδοθεί το φαινόμενο αυτό στην περιοδικά καλή ή κακή συμπεριφορά των καιρών συνθηκών.

Με δοσμένη τη σημερινή μορφή και κατάσταση της γεωργίας, την εισοδηματική ανεπάρκεια των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, και συνεπώς τις περιορισμένες δυνατότητες για αυτοχρηματοδότηση, τη δυσκολία του τομέα για άντληση κεφαλαίων από άλλες πλην του Τραπεζικού Συστήματος, πηγές και στις γνωστές ιδιαιτερότητες του, ο ρόλος της χρηματοδότησης στην ανάπτυξη της γεωργίας γίνεται προσδιοριστικός.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

«ΑΤΕ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Γενικά:

Ο ρόλος της ΑΤΕ γενικά είναι γνωστός σε όλους μας, όμως τίθενται κεφαλαιώδη ζητήματα προς διερεύνηση. Τέτοια είναι:

1. Ποία στήριξη παρέχει η ΑΤΕ στο γεωργικό τομέα, στη γενικότερη εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας και πιο συγκεκριμένα τους συνεταιρισμούς; 2. Ποία η σύνδεση μεταξύ των συνεταιρισμών που έχουν αναλάβει το έργο της πίστης με την Αγροτική Τράπεζα; Επίσης γεγονός αποτελεί ότι μεγάλο ποσοστό συνεταιρισμών δανειοδοτούνται από την ΑΤΕ.

Γνωρίζοντας ότι στην Ελλάδα, οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις σε περιόδους υπερπροσφοράς προϊόντων χρησιμοποιούνται συχνά σαν παρεμβατικοί οργανισμοί στήριξης των τιμών των προϊόντων αυτών. Οι εργασίες αυτές, που από τη φύση τους είναι συνήθως ζημιογόνες, χρηματοδοτούνται από την Αγροτική Τράπεζα παρά το γεγονός ότι δεν έχουν την εγγύηση του ελληνικού δημοσίου. Είναι χρήσιμο λοιπόν να γνωρίσουμε το έργο της ΑΤΕ και τον τρόπο λειτουργίας της.

2.1 Η ιστορική εξέλιξη της Αγροτικής Πίστης στην Ελλάδα.

Οι ανάγκες δανειοδότησης δημιουργούνται παράλληλα με την εξειδίκευση και τον εκχρηματισμό της οικονομίας.

Στην κλειστή οικονομία στην οποία παράγονται διάφορα αγροτικά προϊόντα για αυτοκατανάλωση και ο αγρότης κατασκευάζει τις απαιτούμενες πάγιες εγκαταστάσεις (σπίτι, αποθήκη, κλπ.) με δική του εργασία, οι ανάγκες δανειοδότησης είναι περιορισμένες. Οι ανάγκες όμως αυτές αυξάνουν με την εξειδίκευση και μεγέθυνση των οικονομικών μονάδων. Στο στάδιο της ανταλλακτικής οικονομίας όπου οι εξειδικευμένες μονάδες ανταλλάσσουν αγαθά και υπηρεσίες, η δανειοδότηση σε είδος είναι σχετικά περιορισμένη λόγω των δυσχερειών που αυτή παρουσιάζει με την χρησιμοποίηση όμως του χρήματος σαν μέσου ανταλλαγής, ο δανεισμός, γίνεται περισσότερο ευχερής με αποτέλεσμα τη γρήγορή επέκτασή του.⁸

⁸ Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ, των Γ. ΣΤΑΜΑΤΟΥΚΟΥ και Π. ΣΠΙΘΗ. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1991σελ. 24-28

Στα πρώτα χρόνια μετά τη δημιουργία του Ελληνικού Κράτους δεν υπήρχε επίσημος φορέας για την άσκηση της πίστης. Στην περίοδο αυτή η δανειοδότηση των αγροτών γινόταν κάτω από δυσμενείς όρους από ιδιώτες κεφαλαιούχους (τοκογλύφοι).

Σαν αφετηρία της οργανωμένης λειτουργίας της πίστης στη χώρα μας μπορεί να θεωρηθεί η έναρξη λειτουργίας της Εθνικής Τράπεζας το 1842. Οι κύριες οικονομικές δραστηριότητές την εποχή εκείνη ήταν η γεωργία και το εμπόριο. Η δανειοδότηση όμως της γεωργίας παρουσίαζε ορισμένα μειονεκτήματα σε σχέση με αυτή του εμπορίου. Τα σπουδαιότερα από αυτά ήταν τα εξής:

- Η γεωργία δέσμευε τα παρεχόμενα κεφάλαια για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από ότι το εμπόριο, με αποτέλεσμα να μη μπορεί να εξυπηρετείται μεγάλος αριθμός αγροτών.

- Οι αγρότες δεν διέθεταν συνήθως τίτλους ιδιοκτησίας για τα περιουσιακά τους στοιχεία ούτε είχαν θεσπιστεί οι απαραίτητοι νομικοί κανόνες διασφάλισης των δανειστών.

- Οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις ήταν διάσπαρτες και μικρές με αποτέλεσμα να είναι υψηλό το κόστος δανειοδότησης τους και δύσκολος ο έλεγχος της πιστοληπτικής τους ικανότητας.

- Η γενική κατάσταση της γεωργίας κατά την περίοδο αυτή δεν προσφερόταν για ορθολογική ανάπτυξη της αγροτικής πίστης. Η ανάγκη προσφυγής των αγροτών σε δανεισμό παρουσιαζόταν κυρίως σε περιόδους με κακές σοδειές, πράγμα που οδηγούσε συνήθως στην υπερχρέωση και χρεοκοπία.

Λόγω των πιο πάνω προβλημάτων η δανειοδότηση της γεωργίας από την Εθνική Τράπεζα ήταν πολύ περιορισμένη. Εκείνοι που μπορούσαν να δανείζονται ήταν κυρίως οι μεγαλοκτηματίες, λόγω της μεγάλης οικονομικής τους επιφάνειας, οι οποίοι στη συνέχεια, σε πολλές περιπτώσεις, δάνειζαν μικρότερους παραγωγούς. Είναι χαρακτηριστικό ενώ το διάταγμα για την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας αναφερόταν και στη δανειοδότηση των αγροτών, το καταστατικό της Τράπεζας δεν περιέλαβε τις σχετικές διατάξεις. Ως αποτέλεσμα οι ανάγκες της γεωργίας σε κεφάλαια εξυπηρετήθηκαν με βάση ειδικούς νόμους ή συμβάσεις μεταξύ κράτους και Τράπεζας για τη διάθεση κεφαλαίων ορισμένου ύψους προς τη γεωργία.

Στο μεταξύ, στις τουρκοκρατούμενες περιοχές της Βαλκανικής, άρχισαν από το 1863 να ιδρύονται τοπικές γεωργικές Τράπεζες με την ονομασία «τοπικά ταμεία» τα οποία αργότερα (1883) μετονομάστηκαν σε «κοινωφελή ταμεία». Με την επέκταση

του Ελληνικού κράτους βρέθηκαν να λειτουργούν στις νέες περιοχές τοπικές γεωργικές Τράπεζες όπως της Μακεδονίας, Θράκης, Ηπείρου, Αιγαίου και Κρήτης, οι οποίες επιδιώχθηκε να αναδιοργανωθούν και να λειτουργήσουν παράλληλα με την Εθνική Τράπεζα.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της γεωργίας άρχισε να ωριμάζει η ιδέα της ίδρυσης ειδικής γεωργικής τράπεζας και η ιδέα της ίδρυσης Γεωργικών συνεταιρισμών με κύρια απασχόληση τη διενέργεια πιστωτικών εργασιών. Η σκέψη για την ίδρυση γεωργικής Τράπεζας τονίστηκε στο πρώτο γεωργικό συνέδριο που έγινε στο Ναύπλιο το 1901, το οποίο κατέληξε και σε σχετική πρόταση.

Η ίδρυση Πιστωτικών συνεταιρισμών θεωρείτο ότι παρουσίαζε τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

- Η μικρή περιφέρεια δικαιοδοσίας κάθε συνεταιρισμού εξασφάλιζε την καλή γνώση των οικονομικών δυνατοτήτων και της πιστοληπτικής ικανότητας κάθε παραγωγού.

- Ο συνεταιρισμός, χρησιμοποιώντας τη συλλογική ευθύνη των μελών του εξασφάλισε την απαραίτητη οικονομική επιφάνεια που αποτελούσε εγγύηση για τα δάνεια που του χορηγούντο και τα οποία στη συνέχεια επιμέριζε στα μέλη του.

- Το κόστος δανειοδότησης των αγροτών μέσω των πιστωτικών συνεταιρισμών ήταν μειωμένο αφού κάθε συνεταιρισμός λειτουργούσε σαν ένα μικρό τοπικό υποκατάστημα Τράπεζας.

Πράγματι με τη θέσπιση του Ν. 602/1914 (περί συνεταιρισμών) προωθήθηκε και η συνεργασία τους με την Εθνική Τράπεζα και μέχρι το 1920, η αλληλέγγυος ευθύνη των συνεταιρισμών διευκόλυνε σημαντικά τη διοχέτευση δανείων στον αγροτικό τομέα. Αργότερα όμως, με την αύξηση του αριθμού των συνεταιρισμών η Εθνική Τράπεζα, βρέθηκε σε αδυναμία να παρακολουθεί και να ελέγχει την πιστοληπτική τους ικανότητα και την συναλλακτική τους τάξη. Για το λόγο αυτό με εισήγηση της, το κράτος, θέσπισε την ανάγκη χορήγησης πρόσθετων εμπράγματων διασφαλίσεων, από κάθε μέλος του συνεταιρισμού ώστε να μη γίνει κατάχρηση της αλληλέγγυας ευθύνης από μη συνεπή μέλη.

Η γρήγορη ανάπτυξη των συνεταιρισμών αλλά και τα διατηρούμενα προβλήματα όσον αφορά την δανειοδότηση του αγροτικού τομέα, επανέφεραν στον προσκήνιο την

πρόταση ίδρυσης γεωργικής ή συνεταιριστικής Τράπεζας και οι συζητήσεις και οι ζυμώσεις σχετικά με το θέμα αυτό συνεχίστηκαν μέχρι το 1929. Το 1927 η Οικουμενική Κυβέρνηση, ύστερα από ενέργειες του Υπουργείου Γεωργίας Αλ. Παπαναστασίου, ανέλαβε την δέσμευση για την ίδρυση γεωργικής τράπεζας. Τη δέσμευση αυτή υλοποίησε η κυβέρνηση Ελ. Βενιζέλου, που με το νόμο 4332/1929, ίδρυσε την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (ΑΤΕ). Οι γενικές καταστατικές δραστηριότητες της ΑΤΕ είναι η άσκηση της αγροτικής πίστης και η βελτίωση των όρων διεξαγωγής των αγροτικών εργασιών και συναφών με τη γεωργία συναλλαγών.

Το αρχικό κεφάλαιο της ΑΤΕ σχηματίστηκε από κεφάλαια του Δημοσίου, της Εθνικής Τράπεζας και των περιφερειακών γεωργικών τραπεζών που συγχωνεύτηκαν με την ΑΤΕ. Επιπλέον η Εθνική Τράπεζα ανέλαβε την υποχρέωση να χορηγεί στην ΑΤΕ δάνεια με ευνοϊκούς όρους, τα οποία η τελευταία στη συνέχεια χορηγούσε στον αγροτικό τομέα. Για τη διασφάλιση των δανείων που χορηγούσε η ΑΤΕ δόθηκαν σ' αυτή διάφορα προνόμια, όπως το δικαίωμα σύστασης γεωργικού ενεχύρου, το προνόμιο της πρωτοπραξίας κλπ.

Στα αρχικά στάδια, για να μπορέσει η ΑΤΕ να λειτουργήσει, χρησιμοποίησε τα Υποκαταστήματα της Εθνικής Τράπεζας από την οποία αποσπάστηκαν 300 περίπου υπάλληλοι που είχαν ασχοληθεί με θέματα αγροτικής πίστης. Η ΑΤΕ, παράλληλα με την επέκταση και συστηματοποίηση της αγροτικής πίστης με το ειδικευμένο γεωτεχνικό προσωπικό που απέκτησε, παρείχε πολύτιμη τεχνική συμπαράσταση στους δανειζόμενους αγρότες. Επίσης στελέχη της τράπεζας ανέλαβαν το έργο της εποπτείας των συνεταιριστικών οργανώσεων.

Η ΑΤΕ εκτός από το έργο της άσκησης της αγροτικής πίστης ανέλαβε και τον εφοδιασμό των παραγωγών με τα αναγκαία εφόδια (λιπάσματα, φάρμακα κλπ.) τα οποία διέθετε σε τιμές ελεγχόμενες. Με τον τρόπο αυτό οι παραγωγοί είχαν στη διάθεση τους γεωργικά εφόδια καλής ποιότητας σε χαμηλές τιμές.

Το 1952 προκειμένου να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες και τα πλεονεκτήματα των πιστωτικών συνεταιρισμών που αναφέρθηκαν προηγουμένως, ανέθεσε την άσκηση της βραχυπρόθεσμης πίστης σε ορισμένους συνεταιρισμούς. Συγκεκριμένα από κάθε κατάσταση επελέγη ένας συνεταιρισμός στον οποίο δόθηκε δοκιμαστικά το δικαίωμα να ασκεί αυτοτελώς την αγροτική πίστη. Η δοκιμή αυτή αποδείχτηκε αποτελεσματική και το 1984 αποφασίστηκε η ανάθεση χορήγησης και μεσομακροπρόθεσμων δανείων σε συνεταιρισμούς που ήδη ασκούσαν με επιτυχία την βραχυπρόθεσμη πίστη.

Από τους 4.000 περίπου πιστωτικούς συνεταιρισμούς 720 ασκούν αυτοτελώς τη βραχυπρόθεσμη πίστη από τους οποίους 23 έχουν αναλάβει και την άσκηση της μεσοπρόθεσμης πίστης. Οι συνεταιρισμοί αυτοί τηρούν τις εφαρμοζόμενες από την ΑΤΕ διαδικασίες και χορηγούν στα μέλη τους δάνεια με τα ίδια κριτήρια από κεφάλαια που δανείζεται το νομικό πρόσωπο του συνεταιρισμού από την Αγροτική Τράπεζα. Η εξόφληση των δανείων που χορηγούνται στα μέλη γίνεται με ευθύνη του συνεταιρισμού. Η ΑΤΕ με ετήσιες επιθεωρήσεις που πραγματοποιεί στους συνεταιρισμούς που ασκούν την αγροτική πίστη ελέγχει κατά πόσο αυτοί εφαρμόζουν πιστά τις γενικές οδηγίες της Τράπεζας.

Οι υπόλοιποι πιστωτικοί συνεταιρισμοί που δεν έχουν αναλάβει το έργο της αυτοτελούς άσκησης της πίστης έχουν περιορίσει τις δραστηριότητες τους σε ένα διαμεσολαβητικό ρόλο μεταξύ της ΑΤΕ και των παραγωγών. Ο ρόλος αυτός συνίσταται στην ανάληψη της υποχρέωσης από τον πρόεδρο ή τον γραμματέα του συνεταιρισμού να επισκέπτεται το κατάστημα της ΑΤΕ, να συνάπτει τα δάνεια και να παραλαμβάνει τα αντίστοιχα ποσά για όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη του συνεταιρισμού. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγουν οι παραγωγοί τη μετάβαση στο κατάστημα της ΑΤΕ και έτσι εξοικονομούν χρόνο και χρήμα.

2.2 Η Αγροτική Πίστη και Αγροτικοί Συνεταιρισμοί.

Για δεκαετίες ολόκληρες κύριος στόχος των κυβερνήσεων ήταν η ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας πάνω σε συνεταιριστική βάση. Η επιδίωξη αυτή πήρε και ακραίες μορφές, όπως στην Κίνα, όπου δημιουργήθηκαν τα αγροτικά κοινόβια, ενώ υποβαθμίσθηκαν υπέρμετρα ο ρόλος και η σημασία της βιομηχανίας και του τομέα των υπηρεσιών. Όμως, οι δομές της αγροτικής οικονομίας και γαιοκτησίας διαφέρουν αρκετά μεταξύ των σοσιαλιστικών χωρών. Πάντως, επειδή ήταν πολύ καθυστερημένη η γεωργία στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στη γρήγορη αύξηση του αγροτικού προϊόντος και αυτό επετεύχθη σε αρκετές περιπτώσεις, ενώ σε άλλες σημειώθηκε πλήρης εξάρτηση από τις δυτικές

χώρες, που έχουν κατά πολύ υψηλότερες αποδόσεις στον αγροτικό τομέα, μεγάλα πλεονάσματα και πολύ χαμηλές (επιδοτούμενες) τιμές.⁹

Δημιουργήθηκαν «αγροτικές τράπεζες» με κύριο στόχο τη χρηματοδότηση των αγροτικών συνεταιρισμών αλλά και των μεμονωμένων αγροτών που διαθέτουν τη δική του γη και πωλούν τα προϊόντα τους στην αγορά ή στον πλησιέστερο συνεταιρισμό.

Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι για μια μεγάλη περίοδο οι τιμές των αγροτικών προϊόντων καθορίζονται από τις κεντρικές αρχές και με βάση αυτές διέθεταν οι αγρότες την παραγωγή τους στους συνεταιρισμούς ή στους κρατικούς φορείς. Οι αγροτικές τιμές ήταν σε επίπεδα πολύ χαμηλά προκειμένου να διατηρηθούν όλες οι τιμές σε χαμηλά επίπεδα και να εφοδιάζονται με φθηνά τρόφιμα τα νεοδημιουργούμενα αστικά κέντρα. Η συμπίεση των τιμών των αγροτικών προϊόντων σε επίπεδο παραγωγού επέδρασε αρνητικά ειδικά στο χώρο της αγροτικής οικονομίας. Επειδή τα εισοδήματα παρέμειναν σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, δεν υπήρχε κίνητρο για αύξηση και βελτίωση της παραγωγής και γενικά παρατηρήθηκε στροφή του πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα, όπου το επίπεδο ζωής ήταν καλύτερο σε σύγκριση με την επαρχία.

Για τους λόγους που αναφέρθηκαν οι συνεταιρισμοί λειτούργησαν με τη συνδρομή των αγροτικών τραπεζών, οι οποίες τους εξασφάλιζαν αρκετές πιστώσεις για να συνεχίσουν την παραγωγική δραστηριότητα τους.

2.3 Η Αγροτική Πίστη στην Ελλάδα.

Α) Η άσκηση της αγροτικής πίστης από την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (ΑΤΕ).

Η ΑΤΕ είναι ο αποκλειστικός φορέας άσκησης της Αγροτικής Πίστης στη Χώρα μας λόγω της φύσης της σημαντικός φορέας εφαρμογής της αγροτικής πολιτικής. Επειδή τα περισσότερα προβλήματα της ελληνικής γεωργίας είναι διαρθρωτικά, η αποτελεσματικότητα των μέτρων της αγροτικής πολιτικής εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από τον τρόπο άσκησης της αγροτικής πίστης. Για παράδειγμα, η υλοποίηση στόχων

⁹ Βλέπε: ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ του ΚΙΜΩΝΑ ΠΕΤΡΟΥ ΣΤΕΡΙΩΤΗ (Δημοσιογράφου - Οικονομολόγου Δρα Οικονομικών Επιστημών) ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ «ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ» ΑΘΗΝΑ 1995, σελ. 217,218.

όπως η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, ο εκσυγχρονισμός των εκμεταλλεύσεων, η παρέμβαση στην εμπορία των γεωργικών προϊόντων και εισροών, εξαρτώνται από τη δυνατότητα εξεύρεσης των αναγκαίων πόρων και ελέγχου του τρόπου διάθεσης του, ώστε να συμβάλουν στην επιτυχία των στόχων του προγράμματος του υπουργείου Γεωργίας.

Μέχρι το 1983 το ύψος του χρηματοδοτικού προγράμματος της ΑΤΕ καθώς και η κατανομή των πιστώσεων κατά κατηγορία δανείων καθορίζονταν από την Τράπεζα της Ελλάδος. Από το 1984 εφαρμόζεται για την ΑΤΕ όπως και για τις άλλες τράπεζες, το κριτήριο της αύξησης της πιστωτικής επέκτασης. Με το όρο «πιστωτική επέκταση στο αγροτικό τομέα» εννοούμε τη μεταβολή των υπόλοιπων του συνόλου των δανείων που είναι τοποθετημένα στον τομέα αυτό. Για ένα συγκεκριμένο έτος η μεταβολή αυτή ισούται με τις συνολικές χορηγήσεις μείον τις συνολικές εξοφλήσεις δανείων ή δόσεων δανείων που πραγματοποιούνται μέσα στο έτος αυτό. Η χρησιμοποίηση του κριτηρίου της πιστωτικής επέκτασης στον καθορισμό του ύψους του χρηματοδοτικού προγράμματος, δίνει στην ΑΤΕ την ευχέρεια να κατανέμει η ίδια κατά σκοπό το σύνολο των διαθέσιμων πόρων.

Έτσι στην αρχή κάθε χρόνου η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει την πιστωτική επέκταση για τον αγροτικό τομέα στα πλαίσια του γενικότερου νομισματοπιστωτικού προγράμματος της χώρας, λαμβάνοντας υπ' όψη και τις εισηγήσεις της ΑΤΕ για την εκτίμηση των αναγκών της γεωργίας στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Ακολούθως η ΑΤΕ λαμβάνοντας υπ' όψη και το συνολικό ύψος των παλαιών δανείων που αναμένεται να εξοφληθούν κατανέμει το συνολικό ποσό στους διάφορους σκοπούς, ώστε να ικανοποιηθούν όσο το δυνατό πληρέστερα οι επί μέρους ανάγκες του αγροτικού τομέα αλλά και η συνολική πιστωτική επέκταση να μη ξεσπάσει το ύψος που έχει καθορισθεί. Η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει επίσης το ύψος των επιτοκίων χορηγήσεων.¹⁰

Τα δάνεια που χορηγεί η ΑΤΕ διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμα και μεσομακροπρόθεσμα.

Τα βραχυπρόθεσμα δάνεια έχουν διάρκεια συνήθως μέχρι ένα χρόνο και εξοφλούνται όταν εκχρηματίζεται το προϊόν για το οποίο χορηγήθηκαν.

---

¹⁰ Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ, των Γ. ΣΤΑΜΑΤΟΥΚΟΥ και Π. ΣΠΑΘΗ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1991σελ.311-320

Διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες.

Καλλιεργητικά: Τα δάνεια αυτά καλύπτουν το ποσό για την προμήθεια των αναγκαίων εφοδίων (λιπάσματα, φάρμακα, ζωοτροφές) και μέρος των υπολοίπων καλλιεργητικών δαπανών (εργατικά, καύσιμα) των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

Δάνεια με ενέχυρο: Τα δάνεια αυτά χορηγούνται με ενέχυρο προϊόντα που έχει ο αγρότης στην αποθήκη του και δεν θέλει να πουλήσει γιατί οι τιμές είναι χαμηλές. Σκοπός των δανείων αυτών είναι να βοηθήσουν τον αγρότη να διαθέσει το προϊόν του σε ικανοποιητικές τιμές.

Δάνεια για κεφάλαια κίνησης συνεταιριστικών οργανώσεων και γεωργικών βιομηχανικών:

Τα δάνεια αυτά καλύπτουν τις ανάγκες λειτουργίας των συνεταιριστικών οργανώσεων και γεωργικών βιομηχανιών, δηλαδή την αγορά της πρώτης ύλης, την πληρωμή εργατών κλπ.

Τα Μεσομακροπρόθεσμα δάνεια είναι διάρκειας από 2-30 χρόνων και παρέχονται για την εκτέλεση κάποιας μόνιμης βελτίωσης ή την αγορά ζώων, μηχανημάτων. Στα δάνεια αυτά περιλαμβάνονται και τα στεγαστικά.

Το σύνολό σχεδόν των δανείων που χορηγεί η ΑΤΕ εγκρίνονται από τις Περιφερειακές της Υπηρεσίες. Σήμερα η ΑΤΕ διαθέτει πυκνό δίκτυο καταστημάτων και θυρίδων, με το οποίο καλύπτει όλο τον αγροτικό χώρο και τα μεγάλα αστικά κέντρα. Μέσω των καταστημάτων αυτών η ΑΤΕ ασκεί και όλες τις άλλες τραπεζικές εργασίες όπως καταθέσεις, κίνηση κεφαλαίων, συνάλλαγμα κλπ.

Για εξέταση στις Κεντρικές Υπηρεσίες διαβιβάζεται περιορισμένος αριθμός αιτημάτων που συνήθως αφορούν:

-Δάνεια που υπερβαίνουν ένα ανώτατο ποσό και είναι πέρα από τις αρμοδιότητες των καταστημάτων.

-Δάνεια που αφορούν επενδύσεις σε νέους κλάδους προηγμένης τεχνολογίας.

Χορήγηση δανείων σε εκμεταλλεύσεις που δεν διαθέτουν τις απαιτούμενες ελάχιστες διασφαλίσεις.

-Χορήγηση δανείων σε εκμεταλλεύσεις που για διάφορους λόγους παρουσιάζουν ληξιπρόθεσμες οφειλές.

Η εξέταση των αιτημάτων που διαβιβάζονται στις Κεντρικές Υπηρεσίες γίνεται από τις Διευθύνσεις Αγροτικής Πίστης, Φυτικής Παραγωγής και Ζωικής Παραγωγής στην περίπτωση που τα αιτήματα αφορούν πρωτογενή παραγωγή και από τις Διευθύνσεις Γεωργικών Βιομηχανιών και Συνεταιρισμών στην περίπτωση που τα αιτήματα αφορούν συνεταιρισμούς που επεξεργάζονται και εμπορεύονται αγροτικά προϊόντα. Η έγκριση ή απόρριψη των αιτημάτων αυτών γίνεται από τη Διεύθυνση Αγροτικής Πίστης ή Διεύθυνση Γεωργικών Βιομηχανιών αντίστοιχα. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα αιτήματα αυτά διαβιβάζονται με εισηγήσεις των αρμοδίων Διευθύνσεων στην Επιτροπή Πιστώσεων της Τράπεζας για έγκριση ή απόρριψη. Η Επιτροπή Πιστώσεων είναι το ανώτατο όργανο εξέτασης αιτημάτων δανειοδότησης της ΑΤΕ στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι του Υπουργείου Γεωργίας, της Τράπεζας της Ελλάδος της ΑΤΕ και της ΠΑΣΕΓΕΣ.

Β) Προνόμια που διαθέτει η ΑΤΕ.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως η ΑΤΕ δανειοδοτεί τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις με ευνοϊκούς όρους και επί πλέον όταν υπάρχει ανάγκη, παρέχει ειδικές διευκολύνσεις για την αποπληρωμή των δανείων αυτών. Επί πλέον τα κριτήρια με τα οποία δανειοδοτεί τις εκμεταλλεύσεις δεν είναι αυστηρά τραπεζικά (οικονομική βιωσιμότητα, διασφαλίσεις κλπ) αλλά λαμβάνει σοβαρά υπόψη και τις πραγματικές τους ανάγκες.

Ο τρόπος αυτός δανειοδότησης του αγροτικού τομέα συνεπάγεται ένα σημαντικό κόστος για την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος και για το λόγο αυτό, σε αντιστάθμισμα, έχουν παραχωρηθεί σε αυτή ορισμένα προνόμια.

Τα σπουδαιότερα από τα προνόμια αυτά είναι τα ακόλουθα:

-Η ΑΤΕ έχει τη δυνατότητα αναχρηματοδότησης από την Τράπεζα της Ελλάδος, όταν τα δικά της διαθέσιμα που προέρχονται από αύξηση καταθέσεων και εισπράξεις από εξόφληση δανείων δεν αρκούν για την εφαρμογή του χρηματοδοτικού της προγράμματος.

-Τα επιτόκια καταθέσεων, της ΑΤΕ επιδοτούνται, πράγμα που αντισταθμίζει τα χαμηλότερα επιτόκια των χορηγουμένων δανείων στον αγροτικό τομέα.

-Το ποσοστό των καταθέσεων της ΑΤΕ που επιδοτούνται, πράγμα που αντισταθμίζει τα χαμηλότερα επιτόκια των χορηγουμένων δανείων στον αγροτικό τομέα.

-Η Αγροτική Τράπεζα εκτελεί διάφορες εργασίες για λογαριασμό του Δημοσίου όπως χορήγηση κοινοτικών και εθνικών επιδοτήσεων στους αγρότες, χρηματοδότηση της παρέμβασης στην αγορά των γεωργικών προϊόντων κλπ. Για την εκτέλεση των εργασιών αυτών η ΑΤΕ εισπράττει προμήθειες ή τόκους.

-Από το καταστατικό της ΑΤΕ προβλέπονται ορισμένα δικονομικά προνόμια τα οποία περιλαμβάνουν.:

- Την ατελή εγγραφή υποθήκης στην ακίνητη περιουσία των πελατών της για την διασφάλιση των δανείων που χορηγεί.

- Το δικαίωμα της πρωτοπραξίας. Με το προνόμιο της πρωτοπραξίας παρέχεται στην Τράπεζα το δικαίωμα σε περίπτωση που εκποιούνται αναγκαστικά υπέγγρα σε αυτή πράγματα να κατατάσσεται προνομιακά όσον αφορά τις απαιτήσεις της και να προηγείται όλων των άλλων απαιτήσεων τρίτων ακόμα και αυτών του Δημοσίου.

- Το δικαίωμα της σύστασης γεωργικού ενεχύρου να απαιτείται ειδικό συστατικό έγγραφο. Με το γεωργικό ενέχυρο η ΑΤΕ έχει εμπράγματα ασφάλεια των απαιτήσεων της, που προηγείται κάθε άλλου εμπράγματος δικαιώματος και διεκδίκησης αυτού.

2.4.Η Αγροτική Πίστη σε Χώρες - Μέλη της ΕΟΚ

Η οργάνωση και άσκηση της αγροτικής πίστης στο χώρο της ΕΟΚ διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα. Τούτο οφείλεται σε σημαντικό βαθμό σε ιστορικούς λόγους αλλά ταυτόχρονα αντανακλά και τα χαρακτηριστικά της γεωργίας των επί μέρους χωρών, όπως η δομή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, το επίπεδο επιχειρηματικότητας των φορέων τους, η οικονομική κατάσταση των αγροτών, ο βαθμός ανάπτυξης του συνεταιριστικού κινήματος κλπ. Παρά τη διαφοροποίηση αυτή οι περισσότερες χώρες της Κοινότητας χρηματοδοτούν τον αγροτικό τους τομέα με ευνοϊκοί αυτοί όροι περιλαμβάνουν χαμηλότερα επιτόκια, επιδότηση κεφαλαίων για επενδυτικά έργα, διευκολύνσεις στην εξόφληση των δανείων καθώς και προτεραιότητα στην παροχή των πιστώσεων. Οι ομάδες των αγροτών που συνήθως απολαμβάνουν τους ευνοϊκούς όρους είναι οι νέοι αγρότες, οι αγρότες που η παραγωγή του έπαθε σημαντικές ζημιές και αγρότες που εκσυγχρονίζουν ή επεκτείνουν την εκμετάλλευση του μέχρι ένα ανώτατο μέγεθος.

Στη συνέχεια περιγράφεται περιληπτικά η οργάνωση της αγροτικής πίστης σε διάφορες χώρες της ΕΟΚ.¹¹

ΒΕΛΓΙΟ:

Το μεγαλύτερο μέρος της κρατικής βοήθειας προς τη γεωργία διοχετεύεται μέσω του Ταμείου Χρηματοδότησης των Γεωργικών Επενδύσεων (F.I.A.) που ιδρύθηκε το 1961. Το Ταμείο αυτό, που κάθε χρόνο επιχορηγείται με ένα ποσό από το κράτος, δεν χορηγεί δάνεια αλλά παρέχει χρηματικά ποσά για επιδότηση επιτοκίων σε ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα. Με τον τρόπο αυτό τα πιστωτικά αυτά ιδρύματα, που είναι **Συνεταιριστικές Τράπεζες**, παρέχουν δάνεια στους αγρότες για ορισμένους σκοπούς με επιδοτημένα επιτόκια.

ΓΑΛΛΙΑ :

Η δανειοδότηση του αγροτικού τομέα γίνεται μέσω της **CREDID AGRICOLE**, που ήταν Συνεταιριστική Τράπεζα αλλά από το 1988 έχει μετατραπεί σε ιδιωτική. Μέχρι το 1978 CREDID AGRICOLE απαλλασσόταν από την πληρωμή φόρου επί των κερδών της. Μετά έτος αυτό είναι υποχρεωμένη να πληρώνει φόρο μόνο στα δύο τρίτα των κερδών που πραγματοποιεί. Λόγω των φορολογικών αυτών απαλλαγών και λόγω των κρατικών επιχορηγήσεων η CREDID AGRICOLE είναι σε θέση να χορηγεί δάνεια στους αγρότες με επιτόκια που είναι χαμηλότερα κατά 1,5-2 μονάδες από τα επιτόκια των δανείων χορηγούν οι άλλες Εμπορικές Τράπεζες.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ:

Τόσο οι Συνεταιριστικές όσο και οι Εμπορικές Τράπεζες χορηγούν βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα δάνεια στον αγροτικό τομέα. Μακροπρόθεσμα δάνεια χορηγούνται από τις Τράπεζες Υποθηκών. Οι Τράπεζες αυτές χορηγούν επιδοτημένα δάνεια στους αγρότες το δε κράτος αποζημιώνει τις Τράπεζες αυτές πληρώνοντας τη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου της αγορά και του επιτοκίου με το οποίο δανειοδοτούνται οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις.

ΔΑΝΙΑ:

Η δανειοδότηση του αγροτικού τομέα, γίνεται μέσω τεσσάρων Τραπεζών από τις οποίες οι δύο δρουν σε εθνικό επίπεδο και οι υπόλοιπες σε περιφερειακό. Οι πόροι των Τραπεζών αυτών προέρχονται από την έκδοση ομολόγων και για το λόγο αυτό τα επιτόκια χορηγήσεων προς τον αγροτικό τομέα πλησιάζουν τα αντίστοιχα της αγοράς.

¹¹ Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ, των Γ. ΣΤΑΜΑΤΟΥΚΟΥ και Π. ΣΠΑΘΗ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Το 1981-82 το επίπεδο της δανειακής επιβάρυνσης πολλών γεωργικών εκμεταλλεύσεων έφτασε σε πολύ υψηλό επίπεδο και το κράτος αναγκάστηκε να λάβει ειδικά μέτρα, τα οποία περιελάμβαναν χορήγηση δανείων με επιδοτημένο επιτόκιο παροχή εγγύησης του Δημοσίου, αρνητικό φόρο εισοδήματος κλπ. Το 1984 καθιερώθηκε ειδική επιδότηση ώστε να μειωθούν τα επιτόκια στα αγροτικά δάνεια που χορηγήθηκαν μεταξύ 1974 και 1982 από 19% σε 12%. Η μείωση αυτή υπολογίζεται ότι θα διαρκέσει τέσσερα χρόνια και μετά τα επιτόκια θα επανέλθουν στα κανονικά τους επίπεδα.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ:

Οι Εμπορικές Τράπεζες χορηγούν τα δύο τρίτα των συνολικών δανείων του αγροτικού τομέα. Τα υπόλοιπα χορηγούνται από την Κρατική AGRICULTURAL CREDIT CORPORATION με επιτόκια ελαφρώς ανώτερα από αυτά των Εμπορικών Τραπεζών. Στους αγρότες χορηγούνται επιδοτήσεις κεφαλαίου για τον εκσυγχρονισμό των εκμεταλλεύσεων τους. το 1981-82, λόγω υπερχρέωσης πολλών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, το κράτος έλαβε τα μέτρα όμοια με αυτά που εφαρμόστηκαν στην Δανία.

ΕΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ:

Οι Εμπορικές Τράπεζες χορηγούν το 65% περίπου των συνολικών δανείων προς τον αγροτικό τομέα ενώ η Τράπεζα AGRO CULTUR MORTGAGE CORPORATION χορηγεί το 10% υπό μορφή μεσο-μακροπρόθεσμων δανείων. Τα υπόλοιπα χορηγούνται κυρίως υπό μορφή εμπορικών πιστώσεων. Τα δάνεια που χορηγούν οι Εμπορικές Τράπεζες προς τον γεωργικό τομέα επιβαρύνονται με το κανονικό επιτόκιο της αγοράς, ενώ η AGRO CULTUR MORTGAGE CORPORATION χορηγεί μακροπρόθεσμα δάνεια με επιτόκιο ελαφρώς κατώτερο από τα αντίστοιχα δάνεια των Εμπορικών Τραπεζών.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ:

Το 90% των συνολικών δανείων προς τον αγροτικό τομέα χορηγείται μέσω της συνεταιριστικής RABOBANK. Η Τράπεζα αυτή δεν επιχορηγείται από το κράτος και τα χορηγούμενα δάνεια στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις επιβαρύνονται με το κανονικό επιτόκιο της αγοράς. Δίδεται όμως προτεραιότητα στην ικανοποίηση των αιτημάτων

δανειοδότησής που παρέχονται επίσης επιδοτήσεις κεφαλαίου για τον εκσυγχρονισμό των εκμεταλλεύσεων.

ΙΤΑΛΙΑ:

Την αγροτική πίστη ασκούν κυρίως τέσσερις Τράπεζες που δρουν σε εθνικό επίπεδο και εννέα που δρουν σε περιφερειακό. Η διάρκεια του δανείου και το επιτόκιο με το οποίο επιβαρύνεται εξαρτάται από το σκοπό του δανείου, την περιοχή που είναι εγκατεστημένος ο δανειοδοτούμενος αγρότης και το είδος του φορέα. Δάνεια με ειδικούς όρους χορηγούνται σε νέους αγρότες και να επεκτείνουν τις εγκαταστάσεις τους.

Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ:

Μέσα στα πλαίσια του σχεδίου για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς της ΕΟΚ μέχρι το 1992, εντάσσεται και το τραπεζικό σύστημα. Η συμπεριφορά και η δομή των Τραπεζών των επιμέρους κρατών - μελών πρέπει να είναι σύμφωνη με την ανταγωνιστική τάξη της Κοινότητας, όπως αυτή καθορίζεται από τα σχετικά άρθρα της Συνθήκης της Ρώμης και από μία σειρά κατευθυντήριων οδηγιών από τις οποίες βασικότερη είναι η 77/780. Με βάση την υπάρχουσα αυτή νομοθεσία είναι πιθανό να υπάρξει πίεση εκ μέρους της Κοινότητας, για την κατάργηση ορισμένων προνομίων που έχει η ΑΤΕ, πράγμα που ίσως να έχει επίδραση στη δανειοδότηση του αγροτικού τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Γενικά:

Το κεφάλαιο τρία περιλαμβάνει όλες τις βασικές έννοιες που χαρακτηρίζουν μια γεωργική επιχείρηση, συνεταιριστική οργάνωση και γενικά κάθε είδους εκμετάλλευση. Επίσης αναφέρονται όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που λαμβάνει υπ' όψη κάθε πιστωτικός οργανισμός (δημοσίου -ιδιωτικός -συνεταιριστικός) σε μια επιχείρηση για την χορήγηση δανείου. Είναι χρήσιμο λοιπόν να γνωρίζουμε τι περιλαμβάνει μια επιχείρηση, πως γίνεται ανάλυση στα περιουσιακά της στοιχεία και τις κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων. Αναφερόμαστε επίσης στις υποχρεώσεις μιας επιχείρησης -οργάνωσης και τι περιλαμβάνουν αυτές, γίνεται αναφορά στα έσοδα της επιχείρησης από τις πωλήσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την διάρκεια ενός οικονομικού έτους και τέλος γίνεται ανάλυση των περιουσιακών καταστάσεων μιας καθαρά γεωργικής εκμετάλλευσης την οποία την φέρνουμε ως παράδειγμα διότι είναι μια μικρογραφία μιας συνεταιριστικής οργάνωσης που έχει μέλη της κατεξοχήν γεωργούς μια που ο μεγαλύτερος αριθμός των συνεταιριστικών οργανώσεων αποτελείται από γεωργικούς συνεταιρισμούς.

Λαμβάνοντας όλα αυτά υπ' όψη και έχοντας μια καθαρή εικόνα της κατάστασης που βρίσκεται μια συνεταιριστική επιχείρηση, η Αγροτική Τράπεζα, ένας Πιστωτικός Συνεταιριστικός ή μια ιδιωτική τράπεζα προχωρεί (ή όχι) στην χορήγηση δανείου.

3.1 Ορισμοί και βασικές σχέσεις.

Η χρηματοοικονομική κατάσταση μιας γεωργικής εκμετάλλευσης χαρακτηρίζεται από τη σχέση μεταξύ ενεργητικού, παθητικού και καθαρής περιουσίας.

Ακριβώς τα ίδια χρηματοοικονομικά στοιχεία που ισχύουν για μια γεωργική εκμετάλλευση ισχύουν και μια συνεταιριστική οργάνωση.

Τα βασικά στοιχεία που λαμβάνουμε υπ' όψη σε μια γεωργική ή συνεταιριστική εκμετάλλευση είναι:

Το **ενεργητικό (Ε)** αποτελείται από την αξία των μέσων που είναι απαραίτητα για να λειτουργήσει η εκμετάλλευση. Τα μέσα αυτά συνήθως περιλαμβάνουν κτήρια, εξοπλισμό, εμπορεύματα, πιστώσεις που παρέχονται στους πελάτες, μετρητά κλπ.

Το **παθητικό (Π)** περιλαμβάνει τις υποχρεώσεις της εκμετάλλευσης προς τρίτους, δάνεια από Τράπεζες, δάνεια από συνεταιρισμούς, πιστώσεις από προμηθευτές δηλαδή ξένα κεφάλαια.

Η **καθαρή περιουσία (Κ.Π)** περιλαμβάνει τα κεφάλαια του ίδιου του επιχειρηματία, συνεταιριστικές οργανώσεις, δηλαδή τις υποχρεώσεις της επιχείρησης προς τον επιχειρηματία.

Η βασική σχέση που συνδέει τα τρία πιο πάνω μεγέθη καλείται λογιστική εξίσωση και είναι η εξής: $E = \Pi + K.Π$.

Η λογιστική εξίσωση προσδιορίζει πόσο μέρος του ενεργητικού, αποκτήθηκε με ίδια κεφάλαια και πόσο με κεφάλαια τρίτων. Τα ίδια κεφάλαια αποτελούνται από τα αρχικά κεφάλαια που εισέφερε ο επιχειρηματίας - συνεταιριστική οργάνωση, όταν ιδρύθηκε η εκμετάλλευση, καθώς και συμπληρωματικά κεφάλαια που σχηματίστηκαν με τους ακόλουθους τρόπους:

α) από κέρδη που διατηρήθηκαν στην επιχείρηση υπό μορφή αποθεματικών.

β) από πρόσθετα κεφάλαια που συνεισέφερε ο επιχειρηματίας - συνεταιριστική οργάνωση, κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της εκμετάλλευσης.

Το παθητικό, όπως ορίστηκε πιο πάνω αποτελεί τη στενή έννοια του όρου. Το παθητικό υπό ευρεία έννοια είναι συνολικές υποχρεώσεις της εκμετάλλευσης. Οι συνολικές αυτές υποχρεώσεις αποτελούν από τις υποχρεώσεις της προς τον επιχειρηματία και προς τρίτους.

Η περιουσία της εκμετάλλευσης περιλαμβάνει τις διάφορες αξίες (χρήματα, γη, κτήρια, πρώτες ύλες) καθώς και τις απαιτήσεις και τις υποχρεώσεις της. Αποτελεί δηλαδή το ενεργητικό και το παθητικό υπό την ευρεία έννοια.

Ένα μέρος των κερδών της εκμετάλλευσης μπορούν να διατηρηθούν στην επιχείρηση και να χρησιμοποιηθούν για την απόκτηση στοιχείων του ενεργητικού. Αντίθετα στην περίπτωση που η επιχείρηση παρουσιάζει ζημίες η εκμετάλλευση μπορεί να εξακολουθήσει τη λειτουργία της μόνο με τη χρησιμοποίηση κεφαλαίων, που προέρχονται από τρίτους. Η άντληση όμως κεφαλαίων από τρίτους για την κάλυψη ζημιών μειώνει το μέρος των στοιχείων του ενεργητικού που ανήκει στον επιχειρηματία- συνεταιριστική οργάνωση. Αποτέλεσμα τούτου είναι ότι μειώνεται η καθαρή περιουσία της επιχείρησης.

Σε περίπτωση που η εκμετάλλευση, λόγω ζημιών, έχει μεγαλύτερες υποχρεώσεις προς τρίτους από την αξία του ενεργητικού της, η καθαρή περιουσία είναι αρνητική. Για την αποφυγή του όρου αρνητική καθαρή περιουσία, χρησιμοποιείται συχνά και ο όρος αρνητική καθαρή θέση.

3.2 Ανάλυση περιουσιακής κατάστασης γεωργικών - συνεταιριστικών επιχειρήσεων, κατηγορίες λογιστικών καταστάσεων.

Οι έχοντες οικονομική σχέση με μια επιχείρηση, προμηθευτές, δανειοδότες, τράπεζες κλπ. Είναι χρήσιμο να γνωρίζουν τη χρηματοοικονομική της κατάσταση καθώς και το ύψος των εισπράξεων, των δαπανών και των κερδών που παρουσίασε στην πιο πρόσφατη χρονική περίοδο. Οι πληροφορίες αυτές προκύπτουν από τον Ισολογισμό και από την κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσεως. Η σύνταξη των δύο αυτών καταστάσεων είναι υποχρεωτική για τις μεγάλες γεωργικές επιχειρήσεις.

Χρήσιμο είναι, επίσης να γνωρίζει κανείς τα ταμιακά διαθέσιμα που έχει η επιχείρηση στη διάθεση της, γιατί το στοιχείο αυτό εμφανίζει την ευχέρεια με την οποία η επιχείρηση αντιμετωπίζει τις τρέχουσες υποχρεώσεις. Η σύνταξη της τελευταίας αυτής κατάστασης δεν είναι υποχρεωτική αλλά τελευταία γίνεται συχνή χρησιμοποίηση από τις διοικήσεις των επιχειρήσεων.

Ο Ισολογισμός

Ο ισολογισμός είναι η λογιστική κατάσταση στην οποία εμφανίζεται υπό μορφή λογαριασμών το ύψος των διαφόρων περιουσιακών στοιχείων της εκμετάλλευσης σε μια συγκεκριμένη στιγμή. Δεδομένου ότι όπως αναφέρθηκε, η περιουσία της επιχείρησης αποτελείται από το ενεργητικό και το παθητικό, ο ισολογισμός παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο έχει χρηματοδοτηθεί η απόκτηση των διαφόρων στοιχείων του ενεργητικού. Γίνεται φανερό δηλαδή σε τι βαθμό έχουν χρησιμοποιηθεί για το σκοπό αυτό ίδια κεφάλαια του επιχειρηματία και σε τι βαθμό κεφάλαια τρίτων.

Πάγιο Ενεργητικό

Το πάγιο ενεργητικό περιλαμβάνει την αξία της γης, των κτιρίων και των μηχανημάτων που ανήκουν στην εκμετάλλευση. Συνήθως η αξία των περιουσιακών στοιχείων υπολογίζεται αν από την αρχική τιμή ή κόστος κτήσεως αφαιρεθούν οι αναλογούσες αποσβέσεις.

Οι λογιστικές αυτές αξίες, όπως παρουσιάζονται στον ισολογισμό, συχνά δεν αντιπροσωπεύουν την Πραγματική αξία των περιουσιακών αυτών στοιχείων, δηλαδή την τιμή ή το κόστος αντικατάστασης τους.

Η απόκλιση μεταξύ λογιστικής αξίας και κόστους αντικατάστασης οφείλεται συνήθως στον πληθωρισμό και στην εξέλιξη της τεχνολογίας.

Ο πληθωρισμός αυξάνει στο πολλαπλάσιο του αρχικού κόστους τη δαπάνη απόκτησης νέων περιουσιακών στοιχείων και ιδιαίτερα της γης, ενώ η τεχνολογία προκαλεί μεταβολές στον τρόπο παραγωγής καθώς και στις ανάγκες σε κτίρια και μηχανολογικό εξοπλισμό με αποτέλεσμα τη μείωση της αξίας του υπάρχοντος εξοπλισμού.

Κυκλοφορούν ενεργητικό

Το κυκλοφορούν ενεργητικό περιλαμβάνει τα μετρητά καθώς και τα περιουσιακά στοιχεία της εκμετάλλευσης που αναμένει ότι θα μετατραπούν σε μετρητά σε χρονικό διάστημα που δεν ξεπερνάει τον ένα χρόνο από την ημερομηνία έκδοσης του ισολογισμού. Συχνά το κυκλοφορούν ενεργητικό καλείται και κυκλοφοριακό κεφάλαιο ή κεφάλαιο κινήσεως.

-Μετρητά (Ταμείο): Η εκμετάλλευση πρέπει να είναι σε θέση να εξοφλήσει τις υποχρεώσεις της καθώς ανακύπτουν και για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητο να διαθέτει ένα ελάχιστο ποσό μετρητών.

Η ανάγκη διατήρησης μετρητών προκύπτει από το γεγονός ότι συνήθως δεν συμπίπτουν χρονικά και ποσοτικά οι εισπράξεις και οι πληρωμές που πραγματοποιεί η εκμετάλλευση. Παρουσιάζεται επίσης συχνά η ανάγκη να συσσωρεύσει η εκμετάλλευση σημαντικό ύψος μετρητών για να ανταποκριθεί σε έκτακτες (μη τρέχουσες) υποχρεώσεις όπως η καταβολή τοκοχρεολυτικών δόσεων μακροπροθέσμων δανείων, πληρωμή φόρων κλπ. Στα μετρητά περιλαμβάνονται και οι διάφορες καταθέσεις της εκμετάλλευσης στις Τράπεζες.

-Απαιτήσεις από πελάτες: Αποτελεί το μέρος της αξίας των προϊόντων που διέθεσε η επιχείρηση επί πίστωση και δεν είχε εισπραχτεί στην ημερομηνία σύνταξης του ισολογισμού. Όπως αναφέρθηκε, η παροχή πιστώσεων στους πελάτες χρησιμοποιείται σαν μέσο αύξησης των πωλήσεων παράλληλα με τη βελτίωση της ποιότητας, την παροχή ανταγωνιστικών τιμών και τη διαφήμιση.

Η παροχή πιστώσεων στους πελάτες συνεπάγεται συνήθως σημαντικό κόστος για την επιχείρηση, που αναγκάζεται να καταφύγει σε άλλες πηγές για την εξασφάλιση των απαραίτητων μετρητών.

-Αποθέματα προϊόντων και πρώτων υλών: Το ποσό αυτό περιλαμβάνει την αξία των έτοιμων και ημικατεργασμένων προϊόντων καθώς και την αξία των πρώτων υλών. Τα αποθέματα αυτά είναι απαραίτητα για την αποφυγή απώλειας πελατών λόγω ελλείψεως προϊόντων ή διακοπής της παραγωγής λόγω ελλείψεως πρώτων υλών.

Επίσης, η παραγγελία μεγάλων σχετικά ποσοτήτων πρώτων υλών και η αποθεματοποίηση τους επιτρέπει συχνά στην εκμετάλλευση να πραγματοποιεί τις προμήθειες αυτές σε σχετικά χαμηλές τιμές λόγω της έκπτωσης που παρέχεται όταν οι παραγγελίες είναι μεγάλες. Όπως και η παροχή πιστώσεως στους πελάτες η αποθεματοποίηση μεγάλων ποσοτήτων προϊόντων και πρώτων υλών συνεπάγεται σημαντικό κόστος για την επιχείρηση. Για τον καθορισμό του άριστου ύψους των αποθεμάτων πρέπει το κόστος αυτό να συγκρίνεται με τα πλεονάσματα του παρουσιάζεται η αποθεματοποίηση αυτή.

-Προκαταβολές παραγωγής - Ηρτημένη Εσοδεία: Οι προκαταβολές παραγωγής για την αγροτική μονάδα είναι η αξία των εισροών παραγωγής για την αγροτική μονάδα είναι η αξία των εισροών παραγωγής (υλικών και υπηρεσιών) που έχουν δεσμευθεί στην παραγωγική διαδικασία. Οι προκαταβολές αυτές αποτελούν το αντίστοιχο των αποθεμάτων ημικατεργασμένων ή ημιετοιμών προϊόντων των μονάδων μεταποίησης.

Στοιχεία παθητικού

Η ανάλυση του παθητικού μας δίνει μια εικόνα του πως έχει χρηματοδοτηθεί η απόκτηση των στοιχείων του ενεργητικού. Για την χρηματοδότηση του ενεργητικού της επιχείρησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ίδια κεφάλαια του επιχειρηματία ή και ξένα κεφάλαια. Τα ξένα κεφάλαια αποτελούνται από δάνεια τραπεζών και υποχρεώσεις σε τρίτους.

Όπως αναφέρθηκε η καθαρή περιουσία ορίζεται σαν η διαφορά μεταξύ του συνολικών υποχρεώσεων της σε τρίτους. Είναι δηλαδή, το μέρος του ενεργητικού που ανήκει στους ιδιοκτήτες της επιχείρησης, αφού πρώτα τακτοποιηθούν οι δανειακές τους υποχρεώσεις. Η καθαρή περιουσία δεν συνεπάγεται χρηματοοικονομικές δαπάνες σε αντίθεση με το μέρος του ενεργητικού που αποκτήθηκε με ξένα κεφάλαια. Τούτο έχει ιδιαίτερη σημασία στο ξεκίνημα της επιχείρησης όταν οι δαπάνες είναι αυξημένες χωρίς

να πραγματοποιούνται αντίστοιχα έσοδα καθώς επίσης και σε περιόδους μειωμένων πωλήσεων και εισπράξεων.

Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως

Στα Αποτελέσματα Χρήσεως συνοψίζονται τα έσοδα από τις πωλήσεις και οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν κατά την διάρκεια της περιόδου που εξετάζεται.¹²

Πωλήσεις: Περιλαμβάνουν το σύνολο των πωλήσεων που έγιναν, τoις μετρητής ή και επί πιστώσει, μέσα στο χρονικό διάστημα στο οποίο αναφέρονται τα αποτελέσματα χρήσης. Αντί του όρου πωλήσεις συχνά χρησιμοποιούνται οι όροι κύκλος εργασιών και τζίρος. Στις πωλήσεις δεν συμπεριλαμβάνονται οι εκπτώσεις, οι επιστροφές, ο ΦΠΑ τα χαρτόσημα κλπ.

Κόστος πωληθέντων: Περιλαμβάνουν τις δαπάνες που συνδέονται άμεσα με την παραγωγή, όπως το κόστος των πρώτων υλών, κόστος εργατικών, κόστος υλικών συσκευασίας, δαπάνες συντήρησης κλπ. Η διαφορά μεταξύ της αξίας των πωλήσεων και του κόστους των πωληθέντων αποτελεί το μικτό ή ακαθάριστο κέρδος. Στον υπολογισμό δηλαδή του μικτού κέρδους δεν συμπεριλαμβάνονται διάφορα γενικά έξοδα όπως τα έξοδα διοικήσεως και διαχειρίσεως, τα έξοδα διάθεσης, οι αποσβέσεις, οι τόκοι των δανείων κλπ.

Έξοδα διοικήσεως και διαχειρίσεως: Περιλαμβάνουν τους μισθούς όλων αυτών που ασχολούνται με τη διοίκηση της επιχείρησης. Δηλαδή είναι οι μισθοί που δεν συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό του κόστους των πωληθέντων προϊόντων.

Αποσβέσεις: Περιλαμβάνουν όλες τις αποσβέσεις των παγίων στοιχείων της επιχείρησης. Αν από το μικτό κέρδος αφαιρεθούν τα έξοδα διοικήσεως και διαχειρίσεως καθώς και οι αποσβέσεις προκύπτει το **κέρδος προ φόρων και τόκων**.

Χρηματοοικονομικά έξοδα: Περιλαμβάνουν τους τόκους όλων των δανείων που χρησιμοποιεί η επιχείρηση. Τα καθαρά κέρδη ή οι ζημίες της επιχείρησης προκύπτουν αφού αφαιρεθούν όλες οι δαπάνες περιλαμβανομένων και των φόρων και των τόκων. Τα καθαρά κέρδη διανέμονται στους ιδιοκτήτες της επιχείρησης ή διατηρούνται στην επιχείρηση σαν **αποθεματικά**. Τα αποθεματικά αυξάνουν την αυτοδυναμία της επιχείρησης δεδομένου ότι μειώνουν την ανάγκη εξωτερικού δανεισμού.

Κατάσταση Ταμιακών Ροών.

---

¹² Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΕΣΤΗ, των Γ. ΣΤΑΜΑΤΟΥΚΟΥ και Π. ΣΠΑΘΗ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1991 σελ.83-93

Η κατάσταση των ταμιακών ροών παρουσιάζει εισροές και εκροές μετρητών της επιχείρησης κατά τη διάρκεια του χρόνου. Η διαφορά μεταξύ των εισροών και των εκροών αυτών αποτελεί τα καθαρά ταμιακά διαθέσιμα που έχει η επιχείρηση στο χρονικό διάστημα που εξετάζεται. Ο λογαριασμός Ταμείο του Ισολογισμού παρουσιάζει το ύψος των μετρητών που είχε η μονάδα στο τέλος του έτους και όχι τα συνολικά ταμιακά διαθέσιμα που είχε στη διάθεση της η επιχείρηση στη χρονική περίοδο που καλύπτει ο Ισολογισμός.

Η κατάσταση των ταμιακών ροών προκύπτει από τον Ισολογισμό και από τα Αποθεματικά Χρήσεως, εφόσον στις τελευταίες αυτές καταστάσεις γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές ώστε να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ορισμένα μεγέθη δεν εκφράζονται σε μετρητά. Τα σπουδαιότερα από τα μεγέθη αυτά είναι τα ακόλουθα:

Τα κέρδη, που παρουσιάζονται στο λογαριασμό των αποτελεσμάτων χρήσεως, δεν αποτελούν στο σύνολο τους μετρητά γιατί, όπως αναφέρθηκε, ένα μέρος των πωλήσεων γίνεται επί πιστώσει. Η μετατροπή των κερδών σε μετρητά γίνεται βαθμιαία και έχει μεγάλη σημασία για την επιχείρηση η διαδικασία αυτή να συντελεστεί σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Οι αγορές πρώτων υλών επί πιστώσει από τους προμηθευτές, καθώς και οι **αποσβέσεις** δεν αποτελούν δαπάνες σε μετρητά.

Η σύνταξη της κατάστασης των ταμιακών ροών στηρίζεται κυρίως στις πιο πάνω προσαρμογές.

Μεγάλο ύψος ταμιακών διαθέσιμων δίνει στην επιχείρηση τη δυνατότητα να αντεπεξέλθει με επιτυχία σε δυσμενείς οικονομικές συνθήκες μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο χρεοκοπίας. Λόγω της μεγάλης σημασίας που έχουν τα ταμιακά διαθέσιμα, πολλές τράπεζες απαιτούν την κατάθεση από μέρους των επιχειρήσεων ταμιακού προγράμματος πριν από κάθε σημαντική δανειοδότηση τους. τα ταμιακά αυτά προγράμματα έχουν συνήθως χρονικό ορίζοντα 1-2 χρόνια.

3.3. Ανάλυση περιουσιακής κατάστασης, (γεωργικών, αγρο-συνεταιριστικών εκμεταλλεύσεων.

Οι μεγάλες γεωργικές - συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να συντάσσουν Ισολογισμό και Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως ενώ, αντίθετα οι οικογενειακές γεωργικές επιχειρήσεις δεν συντάσσουν τις λογιστικές αυτές

καταστάσεις. Για να αναλυθεί λοιπόν η περιουσιακή κατάσταση πρέπει προηγουμένως να εκτιμηθεί η αξία των περιουσιακών στοιχείων. Η εκτίμηση αυτή, για τις διάφορες κατηγορίες των περιουσιακών στοιχείων, γίνεται ως εξής:

Η αξία της γης : Προσδιορίζεται με ένα από τους ακόλουθους τρόπους:

-Χρησιμοποιείται ο μέσος όρος των τιμών των πρόσφατων αγοραπωλησιών κτημάτων που βρίσκονται κοντά στο εκτιμώμενο κτήμα και που έχουν όμοια χαρακτηριστικά.

-Γίνεται κεφαλαιοποίηση των ετήσιων καθαρών εισοδημάτων που μπορούν να αποκτηθούν από τη χρησιμοποίηση του κτήματος για γεωργικούς σκοπούς. Αντί των ετήσιων καθαρών εισοδημάτων γίνεται συχνά κεφαλαιοποίηση των ετήσιων ενοικίων που προσφέρονται για τη χρησιμοποίηση της συγκεκριμένης έκτασης.

Η πρώτη μέθοδος είναι περισσότερο κατάλληλη στην περίπτωση που μια τράπεζα υπολογίζει την αξία μιας εκμετάλλευσης προκειμένου να διαπιστώσει κατά πόσο διασφαλίζονται τα δάνεια που πρόκειται να χορηγήσει σ' αυτή. Αντίθετα, χρησιμοποιείται η δεύτερη μέθοδος όταν θέλουμε να υπολογίσουμε την απόδοση μιας εκμετάλλευσης.

Ο υπολογισμός της αξίας των κτηρίων και του μηχανολογικού εξοπλισμού, γίνεται συνήθως με τους εξής τρόπους:

-Αφαιρούνται από την αρχική αξία των περιουσιακών στοιχείων, δηλαδή από το κόστος απόκτησης, οι συνολικές αποσβέσεις που έχουν υπολογιστεί μέχρι την ημέρα που γίνεται η εκτίμηση.

-Εκτιμάται η αξία του κτιριακού ή μηχανολογικού εξοπλισμού με βάση το κόστος αντικατάστασης τους. υπολογίζεται δηλαδή πόσο θα κόστιζε σήμερα η αντικατάσταση των περιουσιακών αυτών στοιχείων και από το ποσό αυτό αφαιρούνται ακολούθως οι αναλογούσες αποσβέσεις.

Η πρώτη μέθοδος παρέχει τη λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων, η οποία όμως μπορεί να απέχει πολύ από την πραγματική οικονομική αξία. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως η απόκλιση αυτή είναι σημαντική όταν η εξέλιξη της τεχνολογίας είναι γρήγορη και υψηλός ο ρυθμός του πληθωρισμού.

Η αξία φυτειών και ζώων: για την εκτίμηση της αξία μονίμων φυτειών και ζώων αναπαραγωγής υπολογίζονται οι συνολικές δαπάνες μέχρι την έναρξη της παραγωγής.

Ακολουθώς γίνεται απόσβεση του συνολικού αυτού ποσού κατά τη διάρκεια της παραγωγικής ζωής των περιουσιακών αυτών στοιχείων.

Η εκτίμηση της αξία των παχυνομένων ζώων και της ετήσιας φυτικής παραγωγής γίνεται, με βάση την τιμή της αγοράς ή του κόστους παραγωγής. Η χρησιμοποίηση της τιμής της αγοράς, παρά τα προαναφερθέντα πλεονεκτήματα μπορεί να οδηγήσει στην παρουσίαση λογιστικών κερδών ή ζημιών στην περίπτωση που η τιμή μεταβληθεί πριν από την πώληση του προϊόντος.

Προκειμένου να συμπληρωθεί η αποτίμηση της περιουσίας της εκμετάλλευσης πρέπει να συμπεριληφθούν τα μετρητά που διαθέτει και το ύψος των πωλήσεων και των προμηθειών που έχουν πραγματοποιηθεί.

Οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις παρουσιάζουν και ορισμένες ιδιομορφίες στον υπολογισμό των οικονομικών τους αποτελεσμάτων. Τούτο οφείλεται κυρίως στους ακόλουθους λόγους:

-Στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις ένα μεγάλο μέρος των δαπανών εργασία καλύπτεται από ίδια εργασία της οικογένειας.

-Το αγροτικό νοικοκυριό συχνά καταναλώνει ένα μέρος της παραγωγής (αυτοκατανάλωση).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Γενικά:

Στο κεφάλαιο τέσσερα γίνεται μια εκτενή αναφορά σε ότι αφορά τα δάνεια, πολλές φορές όλοι μας έχουμε βρεθεί στην ανάγκη να ζητήσουμε τη χορήγηση δανείου από μια τράπεζα. Πόσοι όμως από εμάς γνωρίζουν και αναλύουν μια δανειοδότηση;

Από τι αποτελείται και τι περιλαμβάνει ένα δάνειο, ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός δανείου, ποίο θα είναι το ύψος του δανείου; Εκτός όμως από το πόσο το οποίο δανειοδοτηθήκαμε παρατηρούμε ότι δεν πληρώνουμε απλώς το ποσό του δανείου αλλά διάφορες προμήθειες και επιβαρύνσεις, πόση διάρκεια μας παρέχει η τράπεζα για την εξόφληση του δανείου και ποίοι είναι οι τρόποι ώστε μια τράπεζα να μην χάσει το χρήματά της; Και τέλος ποιες οι διακρίσεις και κατηγορίες των δανείων;

Όλα τα παρακάτω στοιχεία αφορούν την ΑΤΕ και τον τρόπο με τον οποίο η τράπεζα αυτή χορηγεί ένα δάνειο, στο τρίτο μέρος θα αναφερθούμε πιο συγκεκριμένα στις συνεταιριστικές πιστωτικές τράπεζες..

4.1. Κύρια χαρακτηριστικά Δανείων.

Τα κύρια στοιχεία που χαρακτηρίζουν κάθε δάνειο είναι **το ύψος, το επιτόκιο και η διάρκειά του.**

Το ύψος του δανείου εκφράζει το πόσο των χρημάτων που δίνει ο δανειστής στο δανειζόμενο. Σε μερικές περιπτώσεις στο ύψος του δανείου περιλαμβάνονται και οι τόκοι μέχρι τη λήξη, οπότε εκφράζει το ποσό των χρημάτων που υποχρεούται ο δανειζόμενος να επιστρέψει στο δανειστή στη λήξη του δανείου.

Το επιτόκιο εκφράζει τον τόκο των 100 δραχμών για ένα χρόνο και αναφέρεται ως ποσοστό. Στους υπολογισμούς χρησιμοποιείται πολλές φορές ο τόκος της μιας δραχμής για ένα χρόνο π.χ. επιτόκιο 15% μπορεί να αναφερθεί σαν 0,15 που σημαίνει ότι ο τόκος της μιας δραχμής για ένα μόνο χρόνο είναι 0,15 δρχ.

Η διάρκεια του δανείου εκφράζει το χρονικό διάστημα που ο δανειζόμενος μπορεί να χρησιμοποιήσει τα χρήματα και προσδιορίζει τη λήξη του δανείου, δηλαδή την ημερομηνία που ο δανειζόμενος πρέπει να επιστρέψει τα χρήματα στο δανειστή. Η λήξη των δανείων, μπορεί να είναι μια ή περισσότερες ανάλογα με το σχέδιο εξόφλησης του δανείου που εφαρμόζεται.

Άλλα στοιχεία των δανείων είναι οι λοιπές, πλην του επιτοκίου, επιβαρύνσεις για το δανειζόμενο, ο τρόπος με τον οποίο ο δανειστής διασφαλίζει την επιστροφή των χρημάτων, η διαδικασία χορήγησης του δανείου, το σχέδιο εξόφλησης του. Όλα αυτά μαζί με τα κύρια στοιχεία αποτελούν τους όρους και τις προϋποθέσεις χορήγησης των δανείων, που είναι καθοριστικός παράγοντας τόσο για τις δυνατότητες των δανειζομένων να εξασφαλίσουν δανεισμό, όσο και για το συνολικό κόστος δανεισμού. Δάνεια που προϋποθέτουν πολύπλοκες διαδικασίες ή υψηλές διασφαλίσεις αποκλείουν πολλούς ενδιαφερόμενους από την απαίτηση του και συγχρόνως αυξάνουν το κόστος δανεισμού.

Οι όροι και οι προϋποθέσεις δανεισμού, που σε μεγάλο βαθμό είναι κοινοί για όλες τις κατηγορίες των δανείων, αποτελούν το πλαίσιο δανειοδότησης που εφαρμόζει ο κάθε δανειστής και χαρακτηρίζει τη δανειοδοτική του πολιτική. Το πλαίσιο δανειοδότησης του κάθε δανειστή καθορίζει σύμφωνα με τις γενικότερες οικονομικές συνθήκες, τους στόχους και τις επιδιώξεις του, τη μορφή και τη φύση του το χώρο στον οποίο δραστηριοποιείται . σε φορείς που κύρια δραστηριότητα του είναι η δανειοδότηση όπως τράπεζες, το πλαίσιο δανειοδότησης είναι σε μεγάλο βαθμό σταθερό, προκαθορισμένο και ενιαίο, ενώ στους υπόλοιπους εμπόρους ιδιώτες είναι έντονα διαφοροποιημένο, επηρεάζεται από υποκειμενικούς παράγοντες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε συγκεκριμένου δανειζόμενου.

Ο σκοπός του δανείου, η δραστηριότητα για την οποία χορηγείται, είναι ένα στοιχείο το οποίο ιδιαίτερα στον τραπεζικό δανεισμό, επηρεάζει το κόστος και τις δυνατότητες εξασφάλισης δανεικών κεφαλαίων.

4.2. Ύψος Δανείου

Το ποσό του δανείου καθορίζεται με ιδιαίτερη συμφωνία μεταξύ δανειστή και δανειζόμενου και επηρεάζεται από τις γενικότερες οικονομικές συνθήκες, την

οικονομική κατάσταση και την πιστωτική επιφάνεια του δανειζόμενου, το σκοπό του δανείου και τη δανειοδοτική πολιτική που εφαρμόζει ο δανειστής.

Οι γενικότερες οικονομικές συνθήκες επηρεάζουν την προσφορά του χρήματος και τη ρευστότητα των δανειστών. Έτσι, σε περιόδους περιοριστικής πολιτικής μειώνονται τα διαθέσιμα για δανεισμό χρήματα των δανειστών, γεγονός που οδηγεί σε μείωση του ύψους των δανείων. Το αντίθετο συμβαίνει σε περιόδους επεκτατικής πολιτικής. Στη χώρα μας, επιβάλλονται συνήθως περιορισμοί στην τραπεζική δανειοδότηση διοικητικά, με αποφάσεις των Νομισματικών Αρχών, σε περιόδους περιοριστικής πολιτικής.

Η οικονομική κατάσταση του δανειζόμενου καθορίζει αφενός με τις ανάγκες του για δανεισμό, αφετέρου δε τις δυνατότητες του να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που δημιουργούνται από το δάνειο. Οι ανάγκες για το δανεισμό καθορίζονται επίσης και από το ύψος της δαπάνης που πρόκειται να καλυφθεί με το δάνειο.

Οι δυνατότητες του δανειζόμενου να ανταποκριθεί στο δανεισμό καθορίζονται από τις ταμιακές του ροές και από το ύψος και τη διαχρονική κατανομή των υποχρεώσεων που δημιουργεί το δάνειο, τα οποία με τη σειρά τους επηρεάζονται από τους όρους και τις προϋποθέσεις δανεισμού (επιτόκιο, διάρκεια δανείου)

Στη διαμόρφωση της **πιστωτικής επιφάνειας** του δανειζόμενου συμβάλουν πέρα από την οικονομική κατάσταση, τα περιουσιακά του στοιχεία και η τακτική που ακολουθεί στις συναλλαγές του. Πιστούχοι που είναι συνεπείς και τακτικοί στις συναλλαγές τους εξασφαλίζουν με ίδιους όλους τους άλλους παράγοντες, μεγαλύτερο δανεισμό από άλλους που δεν χαρακτηρίζονται από συνέπεια στις συναλλαγές τους.

Στο πλαίσιο δανειοδότησης της ΑΤΕ, η πιστωτική επιφάνεια προσδιορίζεται κυρίως από το είδος και την έκταση των δραστηριοτήτων του πιστούχου και λιγότερο από τα περιουσιακά του στοιχεία και τη συνέπεια στις συναλλαγές. Η τακτική αυτή, η οποία είναι αποτέλεσμα των ιδιαιτεροτήτων της ελληνικής γεωργίας και της φύσης της ΑΤΕ, διευκολύνει με την πρόσβαση στο δανεισμό όλων σχεδόν των αγροτών αλλά δημιουργεί κίνητρα για ασυνέπεια στις συναλλαγές και υπερδανεισμό. Οι κύριοι παράγοντες που καθορίζουν την πιστωτική επιφάνεια για τις άλλες τράπεζες και τις λοιπές πηγές δανεισμού (πλην των Συνεταιρισμών) είναι η συνέπεια στις συναλλαγές του πιστούχου και τα περιουσιακά του στοιχεία.

Ο τρόπος καθορισμού της πιστωτικής επιφάνειας, η κατανομή των διαθέσιμων κεφαλαίων στους διάφορους τομείς και πιστούχους και γενικότερα οι όροι και

προϋποθέσεις δανεισμού αποτελούν την **πιστωτική πολιτική** του κάθε δανειστή, η οποία επηρεάζει καθοριστικά τόσο το ύψος των δανείων όσο και την πρόσβαση στο δανεισμό.

Σε ορισμένες κατηγορίες (σκοπούς) δανείων καθορίζεται με αποφάσεις των Νομισματικών Αρχών το ανώτατο ύψος του δανείου που επιτρέπεται να χορηγηθεί ή το ανώτατο ποσοστό της δαπάνης που επιτρέπεται να καλυφθεί με δάνειο. Οι περιορισμοί αυτοί αφορούν μόνο στον τραπεζικό δανεισμό και δημιουργούν την υποχρέωση στο δανειζόμενο να καλύψει με τα δικά του διαθέσιμα ένα μέρος της δανειοδοτούμενης δαπάνης. Το μέρος αυτό αναφέρεται σαν **ίδια συμμετοχή** και καθορίζεται σαν ποσοστό του συνολικού κόστους της δανειοδοτούμενης δραστηριότητας.

Η ίδια συμμετοχή μπορεί να επιβάλλεται από τις Νομισματικές αρχές ή και από τις ίδιες τις τράπεζες. Το ύψος της αποτελεί στοιχείο της δανειοδότησης της κάθε τράπεζας και μπορεί να καθορίζεται υψηλότερο από αυτό που επιβάλλουν οι Νομισματικές Αρχές.

Σκοπός της ίδιας συμμετοχής είναι η εξασφάλιση υγιούς χρηματοοικονομικής διάρθρωσης του πιστούχου, η αποφυγή υπερδανεισμού και η χρησιμοποίηση των περισευμάτων του για τις ανάγκες της μονάδας. Αυξημένες απαιτήσεις για ίδια συμμετοχή είναι βέβαιο ότι βελτιώνουν τη χρηματοοικονομική διάρθρωση του πιστούχου, αλλά παράλληλα δυσκολεύουν την πρόσβαση πολλών μονάδων στα δανεικά κεφάλαια.

Η προϋπόθεση της ίδιας συμμετοχής συνήθως παρακάμπτεται από τους δανειζόμενους με διάφορες μεθοδεύσεις, όπως εικονική αύξηση (υπερτιμολόγηση) της δανειοδοτούμενης δαπάνης, η κάλυψη του ποσού της ίδιας συμμετοχής με δανεισμό από άλλες πηγές.

Το πλαίσιο δανειοδότησης της ΑΤΕ προβλέπει ίδια συμμετοχή μόνο για τα επενδυτικά δάνεια και κυρίως για αυτά που χορηγούνται σε μονάδες επιχειρηματικής μορφής. Έμμεσα όμως απαιτεί ίδια συμμετοχή και για τα δάνεια για δαπάνες λειτουργίας των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, γιατί το ύψος των δανείων αυτών είναι σημαντικά χαμηλότερο από τις συνολικές δαπάνες λειτουργίας. Η διαφορά αυτή μεταξύ δανείου και συνολικής δαπάνης δεν μπορεί τυπικά να θεωρηθεί ως ίδια συμμετοχή, γιατί επιτρέπεται να καλυφθεί και συνήθως καλύπτεται το μεγαλύτερο μέρος της, από άλλες πηγές δανεισμού (συνεταιρισμοί, ιδιώτες, έμποροι).

4.3.Επιτόκιο.

Το επιτόκιο μαζί με τις λοιπές επιβαρύνσεις αποτελεί το κόστος του κεφαλαίου, το οποίο είναι καθοριστικός παράγοντας για το ύψος δανεισμού και για την κατανομή των κεφαλαίων στους διάφορους κλάδους της εκμετάλλευσης ή επιχείρησης.

Σε μια αγορά που λειτουργεί ελεύθερα και χωρίς περιορισμούς, το ύψος του επιτοκίου καθορίζεται από το μηχανισμό της προσφορά και της ζήτησης κεφαλαίων. Στην χώρα μας, μέχρι το 1986, όλα τα επιτόκια καθορίζονταν διοικητικά (με αποφάσεις των Νομισματικών Αρχών). Σήμερα, ένα μεγάλο μέρος των επιτοκίων για το τραπεζικό δανεισμό διαμορφώνεται ελεύθερα και με ιδιαίτερη συμφωνία μεταξύ της τράπεζας και δανειζομένου. Τα επιτόκια των τραπεζικών δανείων προς τις αγροτικές μονάδες και τις συνεταιριστικές οργανώσεις εξακολουθούν να καθορίζονται διοικητικά, προβλέπεται όμως ότι και αυτά θα διαμορφώνονται ελεύθερα στο μέλλον. Το ύψος των επιτοκίων για τα αγροτικά δάνεια είναι από τα χαμηλότερα που ισχύουν στην χώρα μας.

Το ύψος του επιτοκίου, όταν δεν καθορίζεται επηρεάζεται από το κόστος του χρήματος, τον κίνδυνο που αντιμετωπίζει ο δανειστής να χάσει το κεφάλαιο του, το κόστος διαχείρισης του δανείου και τις πρόσθετες ωφέλειες που εξασφαλίζει ο δανειστής από τη χορήγηση δανείου.

Σε ορισμένες τράπεζες, κυρίως τις επενδυτικές, το κράτος καλύπτει με επιδότηση ένα μέρος του επιτοκίου που πληρώνουν στους καταθέτες τους και έτσι βοηθάει στη διαμόρφωση χαμηλών επιτοκίων δανεισμού από τις τράπεζες αυτές.

Κάθε κεφάλαιο που δανείζεται υπάρχει κίνδυνος να απωλεσθεί. Ο κίνδυνος εξαρτάται από τη φερεγγυότητα του δανειζομένου, το ύψος του δανείου και την αποδοτικότητα της δραστηριότητας που θα χρηματοδοτηθεί. Όσο πιο φερέγγυος κρίνεται ο δανειζόμενος τόσο μικρός είναι ο κίνδυνος και επομένως το επιτόκιο με το οποίο θα επιβαρύνεται.

Για τη χορήγηση, την παρακολούθηση και την είσπραξη του δανείου ο δανειστής επιβαρύνεται με ορισμένες δαπάνες, όπως έξοδα προσωπικού, κρατήσεις υπέρ τρίτων κλπ. Το σύνολο των δαπανών ονομάζεται κόστος διαχείρισης.

4.4. Μορφές Τόκου.

Ο Τρόπος που υπολογίζεται και πληρώνεται ο τόκος επηρεάζει άμεσα το ύψος της πραγματικής επιβάρυνσης για το δανειζόμενο και αποτελεί την κύρια μεθόδευση που χρησιμοποιούν συνήθως οι δανειστές για να αυξήσουν έμμεσα το επιτόκιο.

Ανάλογα με τον τρόπο υπολογισμού και πληρωμής διακρίνουμε τις παρακάτω μορφές τόκου.

α) Απλός τόκος: είναι ο τόκος που πληρώνεται μία μόνο φορά στη λήξη του δανείου. Η μορφή αυτή του τόκου είναι κατάλληλη και εφαρμόζεται κυρίως στα δάνεια μικρής διάρκειας.

β) Σύνθετος τόκος: είναι ο τόκος που πληρώνεται περισσότερες από μία φορές στη διάρκεια του δανείου. Ο τόκος της κάθε περιόδου είτε πληρώνεται στο τέλος είτε προστίθεται στο κεφάλαιο και το άθροισμά αποτελεί το νέο κεφάλαιο για την επόμενη περίοδο.

γ) Προεξοφλητικός τόκος: είναι ο τόκος που προπληρώνεται, δηλαδή πληρώνεται κατά τη χορήγηση του δανείου και ο δανειστής θα πληρώσει στη λήξη μόνο το κεφάλαιο.

δ) Προστιθέμενος τόκος : είναι ο τόκος που υπολογίζεται στη χορήγηση του δανείου προστίθεται στο κεφάλαιο και τα άθροισμα κατανέμεται σε ίσες δόσεις.

4.1 Λοιπές επιβαρύνσεις

Ο δανειζόμενος υποχρεώνεται πολλές φορές, πέρα από το επιτόκιο, να πληρώσει και διάφορες άλλες επιβαρύνσεις, οι οποίες καθορίζονται είτε με ιδιαίτερη συμφωνία μεταξύ δανειστή και δανειζομένου είτε με ειδικές διατάξεις της Πολιτείας.

Οι κυριότερες από τις επιβαρύνσεις υπέρ του δανειστή είναι:

α) Προμήθεια χορήγησης: επιβάλλεται για να καλυφθεί το αυξημένο κόστος που αντιμετωπίζει ο δανειστής κατά τη χορήγηση του δανείου και είναι ένας έμμεσος τρόπος αύξησης του πραγματικού επιτοκίου. Το ύψος του ποικίλλει και κυμαίνεται από 0,5 μέχρι 1,0

β) Προμήθεια αδρανείας: όταν ο δανειστής συμφωνεί με το δανειζόμενο να του χορηγήσει ένα ποσό δανείου, προγραμματίζει ανάλογα τις πληρωμές και εισπράξεις του ώστε να έχει διαθέσιμα τα χρήματα όποτε τα ζητήσει ο δανειζόμενος. Η διατήρηση όμως των μετρητών στερεί το δανειστή από κάποιο εισόδημα που θα εξασφαλίσει είτε δανείζονται το ποσό αυτό σε άλλους πιστούχους είτε χρησιμοποιώντας το για άλλες δραστηριότητες. το ύψος της ανέρχεται συνήθως σε 0,5 ποσοστιαία μονάδα και υπολογίζεται όπως ο τόκος.

Επιβαρύνσεις υπέρ τρίτων:

α) Προσαύξηση επιτοκίου υπέρ ΟΓΑ: έχει επιβληθεί με τους Νόμους 1066/80 και 1539/85 σε όλα τα δάνεια της ΑΤΕ και είναι 1,25 ποσοστιαίες μονάδες

β) Προσαύξηση επιτοκίου υπέρ συνεταιρισμών: επιβάλλεται μόνο στα δάνεια για τις δαπάνες λειτουργίας των αγροτικών μονάδων και στους αγρότες που είναι μέλη των συνεταιρισμών. Το ύψος της είναι 1,0 ποσοστιαία μονάδα που εισπράττεται από τις συνεταιριστικές οργανώσεις που παρεμβαίνουν στο δανεισμό (0,75 ποσ. Μονάδες από τον πρωτοβάθμιο συνεταιρισμό και 0,25 ποσ. Μονάδες από την ένωση συνεταιρισμών).

4.5. Διάρκεια Δανείου.

Είναι το χρονικό διάστημα από τη χορήγηση του δανείου μέχρι τη λήξη του. Για κάθε συγκεκριμένο δάνειο προσδιορίζεται από τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας ή τη διάρκεια της παραγωγικής ζωής της βελτίωσης, τις ταμιακές ροές της δανειοδοτούμενης δραστηριότητας και την οικονομική κατάσταση του πιστούχου.

Κάθε δάνειο που χορηγείται για τις δαπάνες λειτουργίας μιας δραστηριότητας πρέπει κανονικά να εξοφληθεί όταν ολοκληρωθεί η παραγωγική διαδικασία της δραστηριότητας και τα προϊόντα της μετατραπούν σε μετρητά. Η ανώτατη επομένως διάρκεια των δανείων αυτών δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας και το χρόνο που χρειάζεται για την μετατροπή της παραγωγής σε μετρητά. Τα δάνεια για απόκτηση παγίων περιουσιακών στοιχείων πρέπει κανονικά να έχουν πλήρως εξοφληθεί, όταν το περιουσιακό στοιχείο που αποκτήθηκε δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί παραγωγικά στη μονάδα, λόγω φθοράς, τεχνολογικής απαξίωσης κλπ. Η ανώτατη επομένως διάρκεια των δανείων της κατηγορίας αυτής δεν πρέπει να ξεπερνά τη διάρκεια της παραγωγικής ζωής του περιουσιακού στοιχείου που αποκτάται με το δάνειο.

Η μέγιστη διάρκεια των δανείων καθορίζεται από τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας ή τη διάρκεια της παραγωγικής ζωής του περιουσιακού στοιχείου που αποκτάται, δηλ. από παράγοντες που ελάχιστα διαφοροποιούνται μεταξύ των πιστούχων. Για κάθε συγκεκριμένο δάνειο η διάρκεια δεν μπορεί να καθορίζεται μικρότερη από τη μέγιστη στις περιπτώσεις που η οικονομική κατάσταση του πιστούχου ή οι ταμιακές ροές της δανειοδοτούμενης δραστηριότητας επιτρέπουν την

γρηγορότερη εξόφληση του δανείου. Σημαντικό ρόλο στον καθορισμό της διάρκειας έχει επίσης η κατάσταση ρευστότητας του δανειστή και η γενικότερη δανειοδοτική πολιτική του.

4.6 Κατηγορίες Δανείων.

Τα δάνεια διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες με βάση τα κύρια χαρακτηριστικά του (διάρκεια, τρόπος διασφάλισης,)

Ανάλογα με τη διάρκεια διακρίνονται σε **βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.**

Βραχυπρόθεσμά είναι τα δάνεια εκείνα που έχουν διάρκεια μέχρι 12 μήνες και καλύπτουν ανάγκες για δαπάνες λειτουργίας της μονάδας και συντήρησης της οικογένειας. Στην ΑΤΕ θεωρούνται βραχυπρόθεσμα και δάνεια διάρκειας μεγαλύτερης των 12 μηνών μέχρι 24 μήνες όταν καλύπτουν λειτουργικές δαπάνες δραστηριοτήτων με μεγάλη διάρκεια παραγωγικής διαδικασίας πχ. πάχυνση μόσχων, ιχθυδίων κ.α.

Μεσοπρόθεσμα είναι τα δάνεια εκείνα που έχουν διάρκεια 2-10 χρόνων και **μακροπρόθεσμα** όταν η διάρκεια τους είναι μεγαλύτερη από 10 χρόνια. Τα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια καλύπτουν δαπάνες για πάγια κεφάλαιο καθώς και για κεφάλαιο κίνησης μονιμότερου χαρακτήρα. Τα δάνεια και των δύο αυτών κατηγοριών αναφέρονται στην ΑΤΕ με τον όρο «**Δάνεια μέσης και μακράς προθεσμίας**» και έχουν διάρκεια που φθάνει μέχρι 30 χρόνια.

Ανάλογα με τον τρόπο διασφάλισης διακρίνονται σε **δάνεια με προσωπική ασφάλεια και δάνεια με εμπράγματη ασφάλεια.**

Με προσωπική ασφάλεια χορηγούνται συνήθως δάνεια χαμηλού ύψους και μικρής διάρκειας, ενώ με εμπράγματη δάνεια μεγάλου ύψους και διάρκειας.

Ανάλογα με το σκοπό διακρίνονται σε δάνεια για δαπάνες λειτουργίας, δάνεια για κεφάλαιο κίνησης μονιμότερου χαρακτήρα, δάνεια για πάγιο κεφάλαιο.

Τα δάνεια για δαπάνες λειτουργίας της μονάδας είναι βραχυπρόθεσμα και μπορεί να διακριθούν σε διάφορες κατηγορίες με βάση τον κλάδο που ανήκει η μονάδα (κτηνοτροφικά, αλιευτικά) Για όλα τα δάνεια για δαπάνες λειτουργίας των αγροτικών

μονάδων χρησιμοποιείται στην ΑΤΕ σήμερα (1990) ο όρος¹³ «καλλιεργητικά δάνεια». Επίσης έχουμε τα δάνεια που αφορούν πάγια κεφάλαιο τα οποία αναφέρονται ως επενδυτικά δάνεια, τα ρυθμισθέντα δάνεια που προέρχονται από αναβολή πληρωμής δόσεων.

Τέλος ανάλογα με το δανειστή μπορεί να διακριθούν τα δάνεια από τράπεζες, συνεταιρισμούς, εμπόρους, και ιδιώτες.

---

¹³ Βλέπε: ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ, των Γ. ΣΤΑΜΑΤΟΥΚΟΥ και Π. ΣΠΑΘΗ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1991 σελ.209-224

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

«ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Γενικά :

Από τον Αύγουστο του 1992 και πέρα επιτρέπει η σύσταση και λειτουργία των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα.

Ωστόσο η συνεταιριστική πίστη στη χώρα μας δεν ήταν ανύπαρκτη. Το 1990 ιδρύθηκε με βασιλικό διάταγμα ο Πιστωτικός Συνεταιρισμός Τεχνοεργατών Λαμίας μετεξελίχθηκε σε Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας σύμφωνα με το Νόμο 2076/92 ενώ ο Νόμος 1667/86 επιτρέπει σε πολλούς αστικούς συνεταιρισμούς να ακούν πίστη.

Από εκείνο το σημείο και πέρα ανοίγονται νέοι ορίζοντες για την Συνεταιριστική πίστη στην Ελλάδα. Δημιουργείται ο Αναπτυξιακός και Πιστωτικός Συνεταιρισμός Νομού Ιωαννίνων και ο Πιστωτικός Συνεταιρισμός Νομού Κορινθίας.

Αρκεί να σημειωθεί ότι ο Νόμος 2067/92 αποτελεί μεταφορά και ενσωμάτωση των αρχών και κανόνων του Κοινοτικού τραπεζικού δικαίου. Μέσα στα επόμενα δύο χρόνια καθορίστηκε το πλαίσιο λειτουργία και η εποπτεία των πιστωτικών συνεταιρισμών και δημιουργήθηκαν πολλοί νέοι πιστωτικοί συνεταιρισμοί, όπως : Λαμίας, Ιωαννίνων, Ηρακλείου, Πατρών, Χανίων και Δωδεκανήσου.

Σήμερα παρατηρείται η εκδήλωση σχετικού ενδιαφέροντος σε όλες σχεδόν τις πόλεις της Ελλάδας προκειμένου να λειτουργήσουν ως πιστωτικά ιδρύματα δηλ. ως πιστωτικές τράπεζες σε τοπικό ή νομαρχιακό επίπεδο.

Η προοπτική αυτή στηρίζεται κυρίως στα εξής δεδομένα:

Η συνεταιριστική πίστη προσδιορίζει σε ορισμένες μόνο μορφές χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας και από την άποψη αυτή είναι δυνατόν, εφόσον πληρούνται οι ειδικότερες οργανωτικές, λειτουργικές και διοικητικές προϋποθέσεις, να καλύπτονται πληρέστερα οι συγκεκριμένες χρηματοδοτικές και συναλλακτικές ανάγκες των συνεταίρων και αποκλειστικών πελατών των συνεταιριστικών τραπεζών.

Η υπεροχή των εμπορικών τραπεζών είναι δεδομένη. Για το λόγο αυτό οι συνεταιριστικές τράπεζες έρχονται από τη φύση του να καλύψουν ορισμένα κενά που υπάρχουν αναπόφευκτα στην εξυπηρέτηση των τοπικών κυρίως χρηματοπιστωτικών αγορών. Έτσι, το γεγονός ότι κάποιος είναι μέλος συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος σημαίνει ότι αυτός δεν μπορεί να συναλλάσσεται με μια ανώνυμη τραπεζική εταιρία επωφελούμενος, πρόσθετα ή συμπληρωματικά από τα αναμφισβήτητα

συγκριτικά πλεονεκτήματα που συγκεντρώνει η εμπορική αυτή τράπεζα στις περισσότερες σύγχρονες και κλασσικές μορφές χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων. Οι συνεταιριστικές τράπεζες παίρνουν δουλειές από τις εμπορικές τράπεζες μειώνοντας το μερίδιο συμμετοχής τους στο σύνολο των εργασιών τους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Η ιδιαιτερότητά της δομής και τους λειτουργικού ρόλου των συνεταιριστικών τραπεζών πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψη κατά τη χάραξη και εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής από κάθε φορέα συν. πίστεως. Ο σημαντικός αυτός παράγοντας έχει αναγνωριστεί επίσημα. Η τράπεζα της Ελλάδος το έχει ήδη τονίσει κατά τον καθορισμό του πλαισίου λειτουργίας και εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων υπό τη μορφή αμιγών πιστωτικών συνεταιρισμών. Το ίδιο έχει πράξει και η Ευρωπαϊκή Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών, η οποία με παρεμβάσεις της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέτυχε να αναγνωριστούν για τις συνεταιριστικές τράπεζες ορισμένες εξαιρέσεις ή ηπιότερες ρυθμιστικές διατάξεις σε ότι αφορά το θεσμικό πλαίσιο, ιδιαίτερα ως προς το ελάχιστο ή αρχικό κεφάλαιο που απαιτείται κατά την ίδρυση ενός συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος.

Επιβάλλεται να καθορίζονται σαφώς, ήδη κατά το στάδιο της ιδρύσεως του κάθε συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος και της συγκεντρώσεως του συνεταιριστικού κεφαλαίου, οι θεμελιώσεις αρχές της συνεταιριστικής πίστεως με κύριο αντικειμενικό σκοπό την εξασφάλιση υψηλής αποδόσεως με βάση τα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών με το χαμηλότερο κόστος και την μεγαλύτερη δυνατή ποιότητα, την επίτευξη ευελιξίας και ικανού βαθμού προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η μορφή οργάνωσης, λειτουργίας και η διοίκηση των συνεταιριστικών τραπεζών καθώς και λόγω του είδους των εργασιών στις οποίες εξειδικεύονται, οι πιστωτικοί κίνδυνοι που έχουν να αντιμετωπίσουν είναι αισθητά μικρότεροι σε σύγκριση με τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι εμπορικές τράπεζες. Οι συνέταιροι είναι και πελάτες, ιδιοκτήτες και μέτοχοι. Αυτό επηρεάζει θετικά την αποτελεσματικότητα της.

Η χορήγηση των δανείων και η παροχή των άλλων υπηρεσιών από τη συνεταιριστική τράπεζα προϋποθέτει την εξασφάλιση της σύμφωνης γνώμης των εκλεγμένων συμβούλων, οι οποίοι γνωρίζουν αρκετά καλά τον πελάτη - σύνεταίρο και έτσι μια απλή προσωπική εγγύηση ή ενοχική εξασφάλιση ή προσημείωση επί ακινήτου

επιτυγχάνουν την αποπληρωμή των χορηγούμενων δανείων, κατά κανόνα, με πολύ μικρότερο συντελεστή ασφάλειας από ότι σημειώνεται στις εμπορικές τράπεζες.

Η συνεταιριστική τράπεζα χρησιμοποιεί στο μέγιστο βαθμό τις καταθέσεις που συλλέγει από τα μέλη της προκειμένου να χρηματοδοτήσει παραγωγικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην τοπική οικονομία. Ως σκοπό της έχει όχι μόνο την οικονομική αλλά και την κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των συνεταιίρων μελών της, την προστασία τους από την ενδημική μάλιστα της τοκογλυφίας, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, όλα αυτά μέσα σε μια κοινή επιχείρηση.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες είναι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, η λειτουργία των οποίων στηρίζεται σε κοινές συνεταιριστικές αρχές και κανόνες όπως είναι η αλληλεγγύη, η συνυπευθυνότητα, η δημοκρατική διαχείριση. Επισημαίνεται ακόμη ότι τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα ακολουθούν ιδιαίτερους τρόπους οργάνωσης που εκφράζονται με διαφορετικούς κανόνες δικαίου από ότι ισχύουν και εφαρμόζονται για τις άλλες κεφαλαιούχες εταιρίες.

Είναι, επίσης αξιοσημείωτο ότι η συνεταιριστική τράπεζα μπορεί να συγκεντρώσει ένα σημαντικό μέρος της τοπικής κοινωνικής αποταμίευσης με πολύ χαμηλό κόστος και να το αξιοποιήσει εξ ολοκλήρου στην τοπική αγορά, τόσο για τη χορήγηση προσωπικών, στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων. Η ανακύκλωση αυτή των τοπικών χρηματοδοτικών πόρων μπορεί μάλιστα να συνυπάρξει συμπληρωματικά με τις εμπορικές τράπεζες.

Βέβαια πολλά χρήσιμα συμπεράσματα , για το πως η Τράπεζα της Ελλάδος αντιμετώπιζε στους πιστωτικούς συνεταιρισμούς και ποιες είναι οι θέσεις της ευρωπαϊκής Ένωσης στο θέμα αυτό και ποίος ο ρόλος των πιστωτικών συνεταιρισμών στην ΕΟΚ.

5.1. Οι Πρωτεργάτες.

Στις αρχές του έτους 1996 λειτούργησαν έξι Συνεταιριστικές Τράπεζες, ενώ σε είκοσι πέντε νομούς της χώρας έχουν ιδρυθεί αστικοί πιστωτικού συνεταιρισμοί που στοχεύουν στη μετεξέλιξη τους σε συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα με βάση την ισχύουσα νομοθεσία. Παράλληλα ιδρύθηκε και η Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος η οποία αποτελεί μέλος της Ενώσεως Συνεταιριστικών Τραπεζών Ευρώπης.

Αναμφισβήτητα το σύγχρονο ευρωπαϊκό κίνημα της συνεταιριστικής πίστωσης έχει ριζώσει στην Ελλάδα και εμφανίζει απτά δείγματα δυναμικής και υγιούς αναπτύξεως.¹⁴

Παραθέτουμε κατάλογο Συνεταιριστικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων και των ανθρώπων που έχουν συμβάλει στην προαγωγή και ανάπτυξη του θεσμού αυτού.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ πρόεδρος Αθ. Τριανταφυλλόπουλος.

ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ πρόεδρος Ι. Λεμπιδάκης.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ πρόεδρος Γ. Καραγιάννης.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ « Ο ΣΤΟΧΟΣ» πρόεδρος Ι. Δούμας.

ΛΑΪΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ «ΑΧΑΪΚΗ ΠΙΣΤΗ» πρόεδρος Δ. Κανελόπουλος.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ πρόεδρος Π. Κωστάκης.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ «ΕΡΜΗΣ» πρόεδρος Γ. Δηλαράς.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ «ΜΑΣΝΗΣΙΚΗ ΠΙΣΤΗ» πρόεδρος Ι. Αμοιρόγλου.

ΑΣΤΙΚΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ «ΡΟΤΟΝΤΑ» (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ) πρόεδρος Ν. Πολιτίδης.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΑΡΔΤΣΑΣ πρόεδρος Α. Παλάσκας.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ πρόεδρος Ελ. Σίμος.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ Ν. ΑΡΤΗΣ «ΑΡΤΙΝΗ ΕΓΓΥΗΣΗ» πρόεδρος Ι. Θεοδώρου.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΡΑΜΑΣ» πρόεδρος Π. Ζαχαριάδης.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΕΡΡΩΝ πρόεδρος Γ. Ρουστάνης.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΕΣΒΟΥ - ΛΗΜΝΟΥ πρόεδρος Π. Μαθιέλης.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΑΣ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΙΣΤΗ» πρόεδρος Κ. Παπακώστας.

---

¹⁴ Βλέπε :Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας, Γ. ΕΜ. ΤΡΑΓΑΚΗ, ΣΥΝΕΤΕΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκούλα. Σελ. 15-30.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ «ΑΙΤΟΛΙΚΗ ΠΙΣΤΗ»
πρόεδρος Γ. Λυμπερης

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ «ΕΥΒΟΪΚΗ ΠΙΣΤΗ» πρόεδρος Ε. Σταύρου.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ «ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΗ ΠΙΣΤΗ»
πρόεδρος Π. Πετρόπουλος.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΒΗΩΤΙΑΣ πρόεδρος Π. Φλώρος.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΡΓΟΝΕΥΤΙΔΙΑΣ πρόεδρος Γ. Πετρολάς.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ πρόεδρος Δ.
Παπαγούνας.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ πρόεδρος Α. Μαρδύρης

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ πρόεδρος Κ. Κολοβός.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΕΒΡΟΥ πρόεδρος Ν. Δαστερίδης.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΙΛΚΗΣ (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΒΕ)
πρόεδρος Κ. Χατζιδάκης.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ πρόεδρος Γ. Νασιόπουλος.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΗΝΙΑΣ πρόεδρος Ι. Κρούσσοι.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΒΙΟΤΕΧΝΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ
πρόεδρος Δ. Χαρίσης.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ (ΚΟΜΟΤΗΝΗ) πρόεδρος Π.
Δημητριάδης

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ «ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ πρόεδρος Π. Αποστολίδης.

Ε.Β.Ε. ΦΩΚΙΔΑΣ (ΑΜΦΙΣΣΑ) πρόεδρος Γ. Γαζής.

Ε.Β.Ε ΖΑΚΥΝΘΟΥ πρόεδρος Ν. Κολπονδίνος

Ε.Β.Ε. ΞΑΝΘΗΣ αντιπρόεδρος Α. Μπαϊρας.

Ε.Β.Ε ΧΙΟΥ πρόεδρος Η. Μιχαλάκης.

Ε.Β.Ε ΓΡΕΒΕΝΩΝ πρόεδρος Σ. Κολέτσος

Ε.Β.Ε ΠΕΛΛΑΣ (ΕΔΕΣΣΑ) πρόεδρος Ι. Τσώτσος.

Ε.Β.Ε ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ (ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ) πρόεδρος Π. Ρέβης.

Ε.Β.Ε ΚΕΡΚΥΡΑΣ γραμματέας Σ. Ανεμογιάννης.

Ε.Β.Ε ΛΕΥΚΑΔΑΣ πρόεδρος Γ. Γεωργάκης.

ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ πρόεδρος Α. Κουλούσιος.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ πρόεδρος Θ.

Νικολαΐδης.

Ε.Β.Ε. ΗΜΑΘΙΑΣ (ΒΕΡΟΙΑ) πρόεδρος Κ. Καζαντζίδης.

5.2. Γιατί καθυστέρησε η ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστωσης στην Ελλάδα.

Από ιστορική άποψη η Ελλάδα ακόμη και υποδουλωμένη, έδειξε τις αρετές του λαού της στο συνεταιριστικό ή συνεργατικό τομέα για την ανάπτυξη οικονομικών, αλλά και κοινωνικών και πολιτισμικών δραστηριοτήτων.

Σε σύγκριση με τις εμπορικές τράπεζες και φορείς της συνεταιριστικής πίστωσης σε όλη τη διάρκεια της νεότερης ελληνικής πολιτείας αναγκάστηκαν να μείνουν στην αφάνεια, παρά το γεγονός ότι από το 1915 και μέχρι το 1986, υπήρξε ένα στοιχειώδες θεσμικό πλαίσιο και για τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς. Κατά την τριετία 1927 - 1929 κατά την οποία ανασυγκροτήθηκε εκ βάθρων το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν υπήρξαν ρυθμίσεις για την συνεταιριστική πίστη.

Οπωσδήποτε η μεγάλη καθυστέρηση στη θεσμική θεμελίωση και στην ανάπτυξη των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα, ιδιαίτερα σε σύγκριση με την εντυπωσιακή εξέλιξη τους στην Ευρώπη, οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται στενά με την ιστορία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και έχουν άμεση σχέση με την άσκηση της ελεγχόμενης κρατικής γεωργικής πίστωσης από την ΑΤΕ της Ελλάδος* και προπάντων με τη μεγάλη κρατική παρέμβαση στην πιστωτική λειτουργία (διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων, άμεσοι και έμμεσοι έλεγχοι στις χορηγήσεις δανείων και πιστώσεων, συναλλαγματικοί περιορισμοί).

---

* Η δημιουργία μιας μεγάλης τράπεζας υπό πλήρη κρατικό έλεγχο που χρηματοδοτούσε άμεσα τους καλλιεργητές δεν άφησε περιθώρια για ανάπτυξη Αγροτικών Πιστωτικών Συνεταιρισμών. Η άσκηση αγροτικής πιστωτικής πολιτικής μέσω αυστηρά ελεγχόμενων επιτοκίων και όγκου χορηγουμένων αγροτικών δανείων δε διευκόλυνε τη λειτουργία αυτοτελών Αγροτικών Πιστωτικών Συνεταιρισμών, που να συγκεντρώνουν αγροτικές αποταμιεύσεις και να τις αναδανείζουν σε αγρότες ή σε άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα της αγροτικής περιοχής. Βλ. Κίμωνας Στεριώτη «Αίτια καθυστέρησης και προοπτικές των Συνεταιριστικών Τραπεζών στην Ελλάδα» Δελτίο Ενώσεως Ελληνικών Τραπεζών, Έτος Δέκατο Τεύχος 39-40, Β' Εξαμ. 1993.

Εκτός από την έλλειψη σαφούς νομοθετικού πλαισίου και τον κρατικό παρεμβατισμό στην πιστωτική λειτουργία, υπάρχουν και άλλοι λόγοι που εξηγούν τη χρονική υστέρηση στην ανάπτυξη του θεσμού της συνεταιριστικής πίστωσης στη χώρα μας. Αρνητικές υπήρξαν και οι εμπειρίες από τη δραστηριότητα των αγροτικών συνεταιρισμών ιδίως κατά τη δεκαετία του 1980, που οδήγησαν κατά κανόνα σε υπερχρέωση και σε αδυναμία αποπληρωμής των οφειλών τους. Το γεγονός αυτό επέφερε κάποιο κλονισμό της εμπιστοσύνης πολλών σε ότι αφορά τις δραστηριότητες που έχουν σήμερα οι φορείς της συνεταιριστικής πίστης να επιτύχουν με καθαρά ιδιωτικο-οικονομικά κριτήρια εκεί όπου απέτυχαν συνολικά οι αγροτικού συνεταιρισμοί.

5.3. Η δημιουργία του νέου θεσμικού πλαισίου και οι πρώτες Συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα.

Στην Ελλάδα η συνεταιριστική ιδέα άνθησε κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας στα ορεινά πολίσματα και στα ναυτικά νησιά και πρόσφερε πολυτιμότες υπηρεσίες στην πολιτική και κοινωνικοοικονομική αναγέννηση του Έθνους. Αλλά σε γενικές γραμμές οι συνεταιρισμοί στην νεοελληνική πολιτεία δεν σταδιοδρόμησαν όπως θα περίμενε ένας αντικειμενικός ερευνητής της εξέλιξης των θεσμών στη χώρα μας. Από το 1915 και μέχρι το 1986 ίσχυσε ο βασικός Νόμος 602/1915 με τον οποίο ρυθμίζονταν η λειτουργία των αστικών συνεταιρισμών κάθε φύσεως, συμπεριλαμβανομένων βέβαια των πιστωτικών συνεταιρισμών. Το νομικό αυτό υπόβαθρο εκσυγχρονίστηκε και συστηματοποιήθηκε σημαντικά με τις ρυθμίσεις του Νόμου 1667/1986 «Αστικοί Συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α'1296/6.12.86).

με το νόμο αυτόν προβλέπεται, μεταξύ άλλων, η σύσταση και λειτουργία αμιγούς αστικού πιστωτικού συνεταιρισμού, με κύριο πεδίο εργασιών την αποδοχή καταθέσεων από τα μέλη του και την παροχή δανείων, εγγυήσεων, ασφαλειών ή άλλων οικονομικών διευκολύνσεων, επίσης, στα μέλη του. Η άσκηση της εποπτείας γενικά επί των αστικών συνεταιρισμών ανατέθηκε στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

Μέσα σε λίγα χρόνια οι καινοτόμες ρυθμίσεις του Νόμου 1667/1986 επέδωσαν εντυπωσιακά στη λειτουργία των πρώτων αστικών πιστωτικών συνεταιρισμών, γεγονός που διευκόλυνε τη θέσπιση με τον Τραπεζικό Νόμο 2076/1992, για πρώτη φορά, της νομικής μορφής του συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος ή, με άλλες λέξεις, της

συνεταιριστικής τράπεζας. Με τον Τραπεζικό Νόμο, που αποτελεί ενσωμάτωση των αρχών και κανόνων του κοινοτικού τραπεζικού δικαίου, συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα για να έχουν τη δυνατότητα διεξαγωγής τραπεζικών εργασιών, τέθηκε υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία όπως και στην κύρια κατηγορία των πιστωτικών ιδρυμάτων, δηλαδή των ανωνύμων τραπεζικών εταιριών, χορηγεί την κατά νόμο άδεια ιδρύσεως και εποπτεύει τη λειτουργία τους.

Όταν θεσπίστηκε το πιο πάνω θεσμικό πλαίσιο λειτουργούσαν ήδη στην Ελλάδα οι εξής αστικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί:

Πρώτος, ο «Πιστωτικός Συνεταιρισμός Τεχνοεργατών Λαμίας που ιδρύθηκε το 1900 και λειτούργησε συνεχώς έκτοτε με έδρα την πρωτεύουσα του Νομού Φθιώτιδας¹⁵

¹⁵ Ο Πιστωτικός Συνεταιρισμός Τεχνοεργατών Λαμίας ιδρύθηκε στις 25 Ιουνίου 1900, με πρώτα εγγραφέντα μέλη 582 άτομα, που κάλυπταν 99 διαφορετικά επαγγέλματα. Αρχικά λειτούργησε με τη μορφή του Αλληλοβοηθητικού Σωματείου, αλλά με την πάροδο του χρόνου έλαβε διαδοχικά τη μορφή Εθνικού και Φιλανθρωπικού Ιδρύματος, φορέα κοινωνικής ασφαλίσεως και γραφείου ευρέσεως εργασίας για τα μέλη του.

Αξίζει να τονιστεί ότι ο συνεταιρισμός αυτός καθόρισε τριπλό οικονομικό, φιλανθρωπικό και εθνικό σκοπό και υιοθέτησε έτσι τις ίδιες βασικές αρχές της συνεταιριστικής πίστωσης τύπου Ραϊφάιζεν που εμφανίστηκε στην Ευρώπη κατά την ίδια περίπου εποχή. Ο Πιστωτικός Συν. Τεχνοεργατών Λαμίας διέγραψε μια συνεχή ανοδική πορεία, αλλά αναπτύχθηκε εντυπωσιακά κατά τη δεκαετία του 1980 και ιδιαίτερα μετά τη ψήφιση του Νόμου 1667/1986 με τον οποίο ρυθμίστηκε για πρώτη φορά η λειτουργία των αστικών πιστωτικών συνεταιρισμών. Μέχρι τότε η λειτουργία του συνεταιρισμού ρυθμιζόταν με το Νόμο 602/1915 «Περί Συνεταιρισμών» στο άρθρο 1 του οποίου τονιζόταν ότι «οι Συνεταιρισμοί είναι ίδια Πιστωτικοί Αστικοί Συνεταιρισμοί που έχουν αντικείμενο την αποδοχή καταθέσεων χρημάτων ή αξιών».

Όταν υποβλήθηκε η αίτηση και η τεχνικο-οικονομική μελέτη στην Τ.Ε. για τη λήψη άδειας συνεταιριστικής τράπεζας σύμφωνα με τις σχετικές ρυθμίσεις του Τραπεζικού Νόμου, ο προς μετεξέλιξη τότε Πιστωτικός Συνεταιρισμός Τεχνοεργατών Λαμίας, με στοιχεία τέλους 1992, αριθμούσε 13.619 συνεταίρους φυσικά πρόσωπα έναντι 11.593 συνεταίρους που είχε στο τέλος του προηγούμενου χρόνου 1991 (αύξηση 17,3%) και 10.614 συνεταίρους που είχε στο τέλος του 1990. Η αυξητική τάση που άρχισε να εκδηλώνεται κατά το δεύτερο μισό της προηγούμενης δεκαετίας συνεχίζεται μέχρι σήμερα, όχι μόνο σε ότι αφορά τον αριθμό των μελών της συνεταιριστικής τράπεζας αλλά και ως προς το συνεταιριστικό κεφάλαιο, τις καταθέσεις και τις χορηγήσεις. Εξάλλου από δειγματοληπτική έρευνα στο αρχείο των συνεταίρων προέκυψε η ακόλουθη σύνθεση σε ότι αφορά την επαγγελματική διάρθρωση και ιδιότητα των εν λόγω μελών κατά το 1993: Εμποροι- Επαγγελματίες 35% του συνόλου, Δημόσιοι Υπάλληλοι 27,6%, Ιδιωτικοί Υπάλληλοι 12,4%, Γεωργοί 8,5%, Οικοκυρές 7,8%, Ελεύθερα Επαγγέλματα (Δικηγόροι, Γιατροί, Μηχανικοί κ.α) 6,5%, Συνταξιούχοι 2,3%. Σήμερα η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας αριθμεί από 17.000 περίπου ενεργά μέλη, με την ίδια πάντοτε κοινωνικο-επαγγελματική σύνθεση. Η εμπιστοσύνη που απέκτησε εξηγεί τα εντυπωσιακά της επιτεύγματα (στοιχεία με 31-12-1995): ίδια κεφάλαια 7,5 δισ. Δραχμές, καταθέσεις 20 δισ. Δραχμές, χορηγήσεις 21 δισ. Δραχμές, διαθέσιμα 6,2 δισ. Δραχμές, κέρδη προ φόρων 1,765 εκατ. Δραχμές, συντελεστής φερεγγυότητας 24.

Η σημερινή διοίκηση του πρότυπου αυτού συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος έκανε γνωστά ότι μεταξύ των σχεδίων της Σ.Τ.Λ. για το άμεσο μέλλον είναι: α) Η διεύρυνση του δικτύου υποκαταστημάτων της, η καλύτερη εξυπηρέτηση των Συνεταίρων, η περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού. Β) Η παροχή στους συνεταίρους νέων τραπεζικών προϊόντων. Γ) Η δημιουργία και επάνδρωση εκπαιδευτικού Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισεως στη Λαμία, τόσο για το προσωπικό της Σ.Τ.Λ. όσο και για τις υπό ίδρυση άλλες Συνεταιριστές Τράπεζες. Δ) Η διεύθυνση στις γειτονικές βαλκανικές χώρες κ.α.

Δεύτερος, Ο Αναπτυξιακός και Πιστωτικός Συνεταιρισμός Νομού Ιωαννίνων «Στόχος» που ιδρύθηκε το 1970 και εδρεύει στην πόλη των Ιωαννίνων.

Τρίτος, ο Αναπτυξιακός και πιστωτικός συνεταιρισμός Νομού Κορινθίας «Ο Ερμής» που ιδρύθηκε το 1984 με έδρα το Ευλόκαστρο.

Οι τρεις αυτοί πρωτοπόροι πιστωτικοί συνεταιρισμοί ίδρυσαν το Δεκέμβριο του 1991 την «Ελληνική Ομοσπονδία Πιστωτικών Αστικών Συνεταιρισμών» (ΕΛ.Ο.Π.Α.Σ.) με έδρα τη Λαμία. Από 1.1.1992 η Ομοσπονδία υπήρξε πλήρες μέλος της Ενώσεως Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών η οποία εδρεύει στις Βρυξέλλες. Σκοποί της ΕΛΟΠΑΣ, που έπρεπε να κινηθεί αποκλειστικά στη σφαίρα του ιδιωτικού τομέα, ήταν ο συντονισμός των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων των πιστωτικών συνεταιρισμών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, η εναρμόνιση των μεθόδων και των δομών τους, η επαφή και εκπροσώπησή τους σε αντίστοιχους επαγγελματικούς οργανισμούς του χρηματοπιστωτικού τομέα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, καθώς και η ενθάρρυνση και ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστεως στην Ελλάδα. Πρώτη εκδήλωση των δραστηριοτήτων της Ελληνικής Ομοσπονδίας Πιστωτικών Αστικών Συνεταιρισμών υπήρξε η διοργάνωση στη Λαμία στις 24 Απριλίου 1993 συνεδρίου με θέμα «Συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα και στην Ευρώπη: ο ρόλος τους σε τοπικό, Περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο». Στο συνέδριο αυτό που ήταν υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (23^η Γενική Διεύθυνση) έλαβαν μέρος εκπρόσωποι της Ενώσεως Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών, μέλη της Διοικήσεως των μεγάλων συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων της Ευρώπης, τα μέλη των διοικητικών συνεταιρισμών της Χώρας και πολλά στελέχη του επιχειρηματικού και του τραπεζικού χώρου.

Το πιο σημαντικό βήμα για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό της συνεταιριστικής πίστεως στην Ελλάδα υπήρξε οπωσδήποτε η έκδοση του Τραπεζικού Νόμου 2076/1992, που όπως ήδη σημειώθηκε, συμπεριέλαβε στο πεδίο εφαρμογής του τους αμιγείς πιστωτικούς συνεταιρισμούς του Νόμου 1667/1986. Ακολούθησε η υποβολή αιτήσεων για την χορήγηση ισάριθμων αδειών συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος, ο καθορισμός τους Πλαισίου λειτουργίας και εποπτείας της νέας μορφής πιστωτικού ιδρύματος και αμέσως μετά εκδόθηκαν οι αποφάσεις:

1) Ε.Ν.Π.Θ. 535 /θέμα 5/2-11-93 «Άδεια λειτουργίας ιδρύματος στον πιστωτικό συνεταιρισμό ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ - Ο ΣΤΟΧΟΣ ΣΥΝ. Π.Ε» (ΦΕΚ Α΄, 189/23-11-93).

2) Ε.Ν.Π.Θ. 535/ ΘΕΜΑ 6/2-11-93 « Άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στη ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.».

Στη συνέχεια άρχισε να εκδηλώνεται αξιοσημείωτο ενδιαφέρον σε τοπικό ή νομαρχιακό επίπεδο και η σύσταση πιστωτικών συνεταιρισμών με απώτερο σκοπό τη μετεξέλιξή τους σε συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα ή συνεταιριστικές τράπεζες. Έτσι, εγκρίθηκαν στη σειρά και εκδόθηκαν:

3) Η Πράξη Διοικητή Τ.Ε. 2306/19-5-94 'Άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στον Πιστωτικό Αναπτυξιακό Συνεταιρισμό Νομού Ηρακλείου ΣΥΝ. Π.Ε. με την επωνυμία Συνεταιριστική Τράπεζα Ηρακλείου ΣΥΝ. Π.Ε.»

4) Τον επόμενο χρόνο με την απόφαση 557/ θέμα 2/16-5-95 της ΕΝΠΘ εγκρίθηκε η αλλαγή της επωνυμίας αυτής σε «Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα» και επεκτάθηκε η λειτουργία της σε επίπεδο της Διοικητικής Περιφέρειας Κρήτης.

5) Η απόφαση ΕΝΠΘ 544/ Θέμα 5/27-7-94 «Άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στον πιστωτικό συνεταιρισμό ΑΧΑΪΚΗ ΠΙΣΤΗ ΣΥΝ Π.Ε. με την επωνυμία ΑΧΑΪΚΗ ΠΙΣΤΗ Συνεταιριστική Τράπεζα Συν. Π.Ε.»

6) Η απόφαση ΕΝΠΘ 560/ Θέμα 15.9.95 «Άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στον Πιστωτικό συνεταιρισμό Δωδεκανήσου, με την επωνυμία Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου Συν. Π.Ε.».

5.4. Ίδρυση της Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος

(Η σημασία της ιδρύσεως της Ε.Σ.Τ.Ε. και συναφείς εξελίξεις)

Πολύ θετική, αν και ευλόγως αναμενόμενη, εξέλιξη στο χώρο της συνεταιριστικής πίστεως στην Ελλάδα, πρέπει να θεωρηθεί η δημιουργία της Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών με την υπογραφή του καταστατικού της στα Ιωάννινα, ύστερα από αμοιβαίες υποχωρήσεις των εκπροσώπων (προέδρων) των συνεταιριστικών τραπεζών Λαμίας, Ιωαννίνων, Ηρακλείου, Αχαΐας και Αναπτυξιακού Πιστωτικού Συνεταιρισμού Κορινθίας στις 23 Ιουλίου 1995.

Εκτός από την έγκριση του Καταστατικού της «Ενώσεως Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος» (Ε.Σ.Τ.Ε.), διαμορφώθηκε για πρώτη φορά ένα στοιχειώδες

πλαίσιο κοινών αρχών και κανόνων λειτουργίας της συνεταιριστικής πίστωσης στη χώρα μας.

Έδρα της Ε.Σ.Τ.Ε. ορίστηκε αρχικά η Λαμία, ενώ συμφωνήθηκε η εκπροσώπηση συνεταιριστικών τραπεζών - μελών της στη γενική συνέλευση να είναι ως εξής: α) Συνεταιριστική Τράπεζα με συνεταίρους - μέλη μέχρι 4.000 θα έχει δύο (2) εκπροσώπους, β) Συνεταιριστική Τράπεζα με μέλη άνω των 8.000 θα έχει τέσσερις (4) εκπροσώπους.

Για την επίτευξη απαρτίας της γενικής συνελεύσεως των εκπροσώπων των συνεταιριστικών τραπεζών - μελών της Ε.Σ.Τ.Ε. ορίστηκε ότι απαιτείται το 50% συν ένας εκπρόσωπος για τη λήψη αποφάσεων εφ' όλων των θεμάτων πλην των θεμάτων που αναφέρονται στο σχέδιο του ιδρυτικού καταστατικού, όπου απαιτείτο πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3). Η θητεία του Δ.Σ. της Ενώσεως Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος συμφωνήθηκε να είναι διετής.

Με βάση σχετική πρόβλεψη του καταστατικού συστήθηκε μετά τη σύσκεψη των Ιωαννίνων, προσωρινό διοικητικό συμβούλιο της Ε.Σ.Τ.Ε.

η σημασία της ιδρύσεως της Ενώσεως Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος για την ανάπτυξη του θεσμού της συνεταιριστικής πίστωσης και στη χώρα μας είναι προφανής.

Είναι ευνόητο ότι το επαγγελματικό όργανο των φορέων ασκήσεως της συνεταιριστικής πίστωσης, όπως άλλωστε συμβαίνει και με τις εμπορικές τράπεζες, θα αποτελεί το κεντρικό σημείο για τη χάραξη και το συντονισμό της πολιτικής και την ανάληψη κοινής δράσεως για την προαγωγή του θεσμού και την υπεράσπιση των έννομων συμφερόντων των συνεταιριστικών τραπεζών που λειτουργούν τώρα και που θα λειτουργήσουν, όπως προβλέπεται σ' ολόκληρη την Ελλάδα.

Προφανώς, η Λαμία ορίστηκε ως έδρα της Ε.Σ.Τ.Ε. για ιστορικούς λόγους, αλλά συμφωνήθηκε να λειτουργήσει γραφείο της Ενώσεως στην Αθήνα.

Ήταν ευχάριστη σχετικά η διαπίστωση ότι, παρά την ύφεση και τη δύσκολη οικονομική συγκυρία, η υπογραφή του καταστατικού και η ίδρυση της Ε.Σ.Τ.Ε. το καλοκαίρι του 1995 βρήκε τις συνεταιριστικές τράπεζες να διεκδικούν το μερίδιο της ελληνικής πιστωτικής αγοράς που πρέπει να κατακτήσουν ανταγωνιζόμενες τις εμπορικές τράπεζες στις μορφές παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που προσιδιάζουν στη φύση, το μέγεθος και στην οργανωτικο-τεχνική διάρθρωση τους.

Εννοείται ότι η Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος αποτελεί πλήρες μέλος της Ενώσεως Ευρωπαϊών Συνεταιριστικών Τραπεζών,* όπως προηγουμένως η Ελληνική Ομοσπονδία Πιστωτικών Αστικών Συνεταιρισμών (ΕΛ.Ο.Π.ΑΣ.).

Δυστυχώς η παραπάνω θετική εξέλιξη για τη συγκρότηση των παραγόντων της συνεταιριστικής πίστεως στα πρώτα βήματα της στην ελληνική και ενιαία τραπεζική αγορά της Ευρώπης δεν κράτησε πολύ. Το φθινόπωρο έγινε γνωστό ότι η «η Λαμία παρέδωσε έδρα και προεδρία και ότι απεχώρησε ακόμη και ως μέλος από την Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών . ο νέος πρόεδρος κ. Ευάγγελος Φλωράτος ανακοίνωσε ότι ανάμεσα στις προτεραιότητες της διοικήσεως του είναι: α) Η σύνταξη του καταστατικού της Ενώσεως, το οποίο θα προβλέπει τις αρμοδιότητες , τις σχέσεις συνεργασίας κλπ. των συνεταιριστικών τραπεζών και των πιστωτικών συνεταιρισμών, β) παροχή συμβουλών στους πιστωτικούς συνεταιρισμούς, γ) η αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου, δ) η επίλυση φορολογικών θεμάτων, ε) η δημιουργία Κεντρικής Συνεταιριστικής Τράπεζας που θα αναλάβει να εκτελεί εκείνες από τις εργασίες τις οποίες δεν είναι σε θέση να εκτελέσουν οι συνεταιριστικές Τράπεζες κλπ.

Ελπίζεται ότι η διάσπαση δεν θα διαρκέσει για πολύ χρόνο και ότι θα παρακαμφθούν τα όποια εμπόδια παρεμβάλλονται για την ενιαία εκπροσώπηση των φορέων της συνεταιριστικής πίστεως στην Ελλάδα.

Μεταξύ των σημαντικών γεγονότων στο χώρο αυτόν υπήρξε η ημερίδα που πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στη Λαμία την Κυριακή 17 Μαρτίου 1996. Η συνάντηση αυτή οργανώθηκε από τη Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας με συμμετοχή από ολόκληρη τη χώρα με κύριο θέμα οι Συνεταιριστικές Τράπεζες.

Οι ομιλητές (κ. Λιόλιος Πρόεδρος ΠΑΣΕΓΕΣ, Κ. Δελής Καθηγητής Πανεπιστημίου, Γ. Τραγάκης ειδικός χρηματοποστωτικός σύμβουλος Αθην. Τριανταφυλλόπουλος πρόεδρος της ΣΤΛ) τόνισαν την ανάγκη που υπάρχει να προχωρήσει ο θεσμός των συνεταιριστικών τραπεζών και να ανδρωθεί υγιώς μέσα σε ένα ανταγωνιστικό και συνεχώς εξελισσόμενο οικονομικό γίνεσθαι, να αποκτήσει την περαιτέρω εμπιστοσύνη και αποδοχή του κόσμου και να καταβληθεί προς τούτο κάθε προσπάθεια από όλους».¹⁶

* European Association of Cooperative Banks, Rue de la Science 23-25, Bte 9 B-1040 BRUSSELS, Tel. 00322/2301124,2301419, Fax : 00322/2100649.

¹⁶ «ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ» 19/3/96, σελ. 28

Επίσης, κατά την ίδια πιο πάνω ημερομηνία πραγματοποιήθηκε στο Ξυλόκαστρο η τακτική γενική συνέλευση του Πιστωτικού Συνεταιρισμού «Ο ΕΡΜΗΣ» όπου ανακοινώθηκε ότι τα ίδια κεφάλαια του ανερχόταν σε 678 εκατ. Δραχμές στα τέλη του 1995 με τάση ανόδου και ότι τώρα πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις για να εκδοθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος η άδεια λειτουργίας συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος. Το σημαντικότερο ίσως γεγονός είναι ότι η Γ.Σ. ενέκρινε πρόταση του Δ.Σ. για τη συγχώνευση του «ΕΡΜΗ» με την Κορινθιακή Πίστη» που έχει ιδρυθεί με πρωτοβουλία του Επιμελητηρίου Κορίνθου.

5.5 Αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του νέου χρηματοπιστωτικού θεσμού.

Οι Ελληνικές συνεταιριστικές τράπεζες μπορούν να αξιοποιήσουν κατάλληλα σε περιφερειακό επίπεδο τα εξής πλεονεκτήματα που παρέχει η σύγχρονη θεσμική και οργανωτεχνική πραγματικότητα της τράπεζας πολλαπλών εργασιών.

Πρώτων, να συστήσουν θυγατρικές επιχειρήσεις, να δημιουργήσουν χρηματοδοτικά ιδρύματα και να αναπτύξουν στην περιοχή ευθύνης τους συγκεκριμένους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας αξιοποιώντας έτσι ορισμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα. Για παράδειγμα αναφέρεται ότι η Παγκρήτια Τράπεζα έχει ήδη δρομολογήσει τη δημιουργία θυγατρικής εταιρίας χρηματοδοτικής μισθώσεως και την έκδοση πιστωτικής κάρτας σε συνεργασία με άλλο πιστωτικό ίδρυμα. Υπενθυμίζεται, επίσης ότι μια συνεταιριστική τράπεζα μπορεί να δημιουργήσει άλλες μορφές αστικών συνεταιρισμών, όπως είναι οι καταναλωτικοί και τουριστικοί συνεταιρισμοί.

Δεύτερον, να συμμετάσχουν σε συστήματα αμοιβαίων εγγυήσεων, τώρα μάλιστα που ο θεσμός αυτός έχει εισαχθεί νομοθετικά και στην Ελλάδα. Οι εταιρίες αμοιβαίων εγγυήσεων έχουν ως κύριο σκοπό λειτουργίας του την ευχερέστερη χρηματοδότηση παραγωγικών κλάδων, μέσω παροχής εγγυήσεων προς εμπορικές, βιοτεχνικές, τουριστικές και άλλες επιχειρήσεις. Τις εταιρίες αυτές διαμορφώνουν τα μέλη τους τα οποία ανήκουν σε φορείς παραγωγής αγαθών και παροχής υπηρεσιών, ενώ στο κεφαλαίο τους συμμετέχουν τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες, οργανισμοί και επιχειρήσεις του δημοσίου τομέος. Προβλέπεται μάλιστα η συμμετοχή και φορέα που

εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ενώσεως Πιστωτικών Συνεταιρισμών προτάθηκε, για παράδειγμα, η σύσταση και λειτουργία ταμείου εγγυήσεων για τη στήριξη δανείων σε αλιευτικές επιχειρήσεις. Σε αρκετά κοινοτικά κείμενα τονίζεται ότι στο σημαντικότερο τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες είναι οι κατά παράδοση εταίροι των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ευρώπη, η νέα κοινοτική πολιτική ενθαρρύνει και παρέχει σ' αυτά πρόσφορο έδαφος για δημιουργικές πρωτοβουλίες. Εξάλλου, ανακοινώθηκε ότι τα Επιμελητήρια Καβάλας και Δράμας προγραμματίζουν τη δημιουργία «Τράπεζας Αμοιβαίων Εγγυήσεων και Πιστωτικού Συνεταιρισμού» με κύριο σκοπό τη χρηματοδοτική διευκόλυνση των επιχειρηματιών μελών τους και τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας στους δύο αυτούς νομούς.

Τρίτον, η συνδυασμένη εκμετάλλευση της ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και της πολιτικής περιφερειακής αναπτύξεως της Ε.Ε. «μπορεί να αποτελέσει ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα των ελληνικών πιστωτικών συνεταιρισμών για τα επόμενα χρόνια τόσο στην ελληνική αγορά όσο και στις αγορές των βαλκανικών κρατών¹⁷». Οπωσδήποτε, οι ελληνικές συνεταιριστικές τράπεζες θα πρέπει να αναζητήσουν το ειδικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα τους στην εδραίωση τους στην ελληνική περιφέρεια. Συμφωνούμε όμως ότι δεν θα πρέπει να αγνοηθούν και οι αγορές που ανοίγουν διαδοχικά στα βαλκανικά κράτη. «Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της συνεταιριστικής πίστεως ως φορέα της κοινωνικής οικονομίας, αρμόζει καλύτερα στις αγορές αυτές που δεν έχουν ακόμη εθισθεί στο πιο ανεπτυγμένες μορφές της οικονομίας της αγοράς ... Το συνεταιριστικό μοντέλο ανάπτυξης υπό τις συνθήκες στις οποίες βρίσκονται σήμερα οι ανατολικές και βαλκανικές χώρες είναι πιο πρόσφορο¹⁸».

Τέταρτον, μελλοντικά θα υπάρξουν πρόσθετες δυνατότητες και ευκαιρίες στους φορείς ασκήσεως της συνεταιριστικής πίστεως σ' ολόκληρη την Ευρώπη, από το υπό διαμόρφωση καθεστώς του «Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού». με αυτό θα παρέχεται η ευκαιρία σε περισσότερα νομικά πρόσωπα, από διαφορετικά κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως να ιδρύουν, χωρίς να διαλύονται, από κοινού μια «Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρία» με σκοπό την προώθηση των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων των μελών της. Θα υπάρχει δηλαδή η δυνατότητα αναπτύξεως

---

¹⁷ Γεώργιος Σπ. Ζαββός, «Συνεταιριστικές Τράπεζες : Πηγή Χρηματοδότησης για την ανάπτυξη της ελληνικής περιφέρειας», ΕΞΙΠΡΕΣ, 12-4-1994, σελ. 8.

¹⁸ Γ. Ζαββός, όπ. π.

σύγχρονης τραπεζικής στρατηγικής μέσω συμμετοχών στον παραγωγικό και χρηματοπιστωτικό τομέα της κοινωνικής οικονομίας. Πράγματι, προσδοκάται ότι στα πλαίσια λειτουργίας της ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών αλλά και διεθνώς θα δημιουργηθούν σημαντικά σχήματα συνεργασίας του επιχειρηματικού κόσμου και των συνεταιριστικών τραπεζών σ' ολόκληρη την Ευρώπη και πέρα από αυτήν.

Πέμπτον, οι αποκεντρωμένοι φορείς της συνεταιριστικής πίστωσης στην Ελλάδα, με το ελάχιστο δυνατό κόστος συγκεντρώσεως της τοπικής υγιούς αποταμιεύσεως και της επιτόπιας άμεσης αξιοποιήσεώς της, δημιουργούν τις προϋποθέσεις «για μια σταδιακή μετατόπιση του κέντρου βάρους της χρηματοδοτικής ενίσχυσης των περιφερειακών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, από τα κεντρικά ή/ και τα υποκαταστήματα των ήδη υφιστάμενων εμπορικών τραπεζών, σε τοπικά αυτόνομα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα, ώστε με τρόπο συμπληρωματικό και χωρίς υποκατάσταση των μεγάλων Τραπεζών, η παρουσία τους να διευκολύνει την προώθηση μιας περισσότερο ανεξάρτητης χρηματοδοτικής βάσης και συγκεκριμένα υποστήριξης κατά κλάδα παραγωγής και κατά γεωγραφική περιοχή».¹⁹

Έκτον, επισημαίνεται ότι η εισαγωγή του θεσμικού πλαισίου των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων στη χώρα μας έβαλε χώρα και είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα και αποτέλεσμα μιας εποχής,»που διακρίνεται για τις ραγδαίες εξελίξεις και μεταβολές στο χώρο της οικονομίας, για τις έντονες διακυμάνσεις του πιστωτικού συστήματος, μάλιστα δε ένα πεδίο δράσης χαρακτηριζόμενο από δυσκολίες, έντονο ανταγωνισμό και αβεβαιότητα για το μέλλον της οικονομίας. Για να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη όλων αυτών των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων και προκειμένου να αντιμετωπιστούν όλες αυτές οι δυσχέρειες, με την επίτευξη άριστων αποτελεσμάτων, μέσω αναπτύξεως των δραστηριοτήτων του, πρέπει και επιβάλλεται να ακολουθηθούν και να θεσμοθετηθούν, και στην Ελλάδα, οι θεμελιώδεις αξίες και αρχές, ή κανόνες λειτουργίας των πιστωτικών συνεταιρισμών, οι οποίοι αποτέλεσαν την κύρια αιτία επιτυχίας του συνεταιριστικού τραπεζικού κινήματος στη διεθνή και ευρωπαϊκή κοινωνία ...».²⁰ Η εθελοντική προσχώρηση και πρόσβαση για όλους, η άσκηση δημοκρατικής εξουσίας από τα μέλη, η οικονομική

---

¹⁹ Νεοεμπροική, 8/11/95.

συμμετοχή τους, η ανεξαρτησία και η αυτονομία των πιστωτικών συνεταιρισμών, ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας του θεσμού για τα μέλη, τους διοικούντες και το προσωπικό τους καθώς και ο αυξημένος βαθμός συνεργασίας που μπορεί να επιτευχθεί μεταξύ των συνεταιριστικών τραπεζών, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο συνιστούν οπωσδήποτε πολύτιμες παρακαταθήκες στη διάθεση αυτών, οι οποίοι διαπνεόμενοι από την καλώς εννοούμενη διάθεση της προσφοράς και του κοινωνικού έργου, αναλαμβάνουν ενσυνείδητα να εργαστούν για την αξιοποίηση όλων των δυνατικών πλεονεκτημάτων του θεσμού της συνεταιριστικής πίστωσης όπως αναπτύχθηκε μετά από μια εξελικτική πορεία 150 περίπου ετών.

5.6 Η σύνδεση των φορέων της συνεταιριστικής πίστωσης της χώρας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μέσα σε τρία χρόνια συντελέστηκε εντυπωσιακή πρόοδος και μπορεί κανείς να σημειώσει ότι η συνεταιριστική πίστη κυριολεκτικά αναστήθηκε θεσμικά και λειτουργικά.

Αρκεί να σημειωθεί ότι η Τράπεζα της Ελλάδος ως εποπτεύουσα αρχή, αγνοούσε την ύπαρξη και την λειτουργία των αστικών πιστωτικών συνεταιρισμών, ή δεν θεωρούσε σημαντική την παρουσία τους μέχρι του σημείου μάλιστα να διαβεβαιώσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι δεν υπήρχαν τέτοιοι φορείς στην Ελλάδα. Καταχωρείται σχετική επιστολή της COMMISSION προς τις εποπτεύουσες αρχές των κρατών - μελών της Κοινότητας »Κατά τις διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Ελλάδος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα βεβαιώθηκε ότι αντίθετα από ότι ίσχυε στα περισσότερα κράτη - μέλη, στην Ελλάδα δεν υπήρχαν πιστωτικοί συνεταιρισμοί.

Μας είχαν πληροφορήσει ότι οι γεωργικοί συνεταιρισμοί πραγματοποιούσαν πιστωτικές πράξεις με τα μέλη τους, αλλά σε καμία περίπτωση δε αποδέχονταν καταθέσεις ούτε από τα μέλη τους ούτε κατά μείζονα λόγο από το αποταμιευτικό κοινό.

---

²⁰ Αθαν. Τριανταφυλλοπούλος, κείμενο του στην ημερίδα που διοργάνωσε η Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας στο Εμπορικό Επιμελητήριο της πόλεως στις 17-3-1996 με θέμα «Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί και μετεξέλιξή τους σε Συνεταιριστικές Τράπεζες».

Ωστόσο σύμφωνα με πληροφορίες που έχουμε λάβει από τον Ευρωπαϊκό Όμιλο Συνεταιριστικών Τραπεζών, υπάρχουν στην Ελλάδα πιστωτικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι αποδέχονται και χορηγούν πιστώσεις. Ζήτησαν εξάλλου την προσχώρηση τους στον εν λόγω όμιλο. Θα σας παρακαλούσα να μας ενημερώσετε σχετικά με την πραγματική κατάσταση όσον αφορά τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς, σε ποίο βαθμό υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών που ισχύουν για τα πιστωτικά ιδρύματα (77/780/ΕΟΚ, 83/350/ΕΟΚ, 86/635/ΕΟΚ) και ποια μέτρα έχουν ληφθεί για την υπαγωγή τους στις οδηγίες των οποίων επίκειται η θέση σε εφαρμογή (89/299/ΕΟΚ, 89/646/ΕΟΚ, 89/647/ΕΟΚ).

Το γεγονός ότι σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας 89/646 (Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία μόνο τα πιστωτικά ιδρύματα στα οποία έχει χορηγηθεί άδεια λειτουργίας σύμφωνα με τις κοινοτικές οδηγίες θα μπορούν να αποδέχονται καταθέσεις και άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια από το κοινό. Για τους σκοπούς της εφαρμογής των εν λόγω οδηγιών. Οι καταθέσεις των μελών των συνεταιρίων ή των ασφαλιστικών ταμείων θεωρούνται ως καταθέσεις του κοινού.

Από το επίσημο αυτό κείμενο και από άλλες πηγές προκύπτουν και επιβεβαιώνονται τα ακόλουθα :

Πρώτον, πάγια πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπήρξε και είναι η στήριξη και η ισότιμη ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστεως σ' ολόκληρο το χώρο της ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της Ενωμένης Ευρώπης και πέρα απ' αυτήν.

Δεύτερον, η Ένωση Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών, όπως και η Τραπεζική Ομοσπονδία της Ε.Ε. για τις εμπορικές τράπεζες, αποτελεί πολύτιμο και απαραίτητο εκπρόσωπο των ενώσεων- μελών της και συνιστά το συνδεδετικό κρίκο με τις υπηρεσίες και τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έτσι η ιδέα και η πρακτική της συνεταιριστικής πίστεως αποκτά πανευρωπαϊκή προοπτική που υπόσχεται πολύ καλό μέλλον στην ενιαία αγορά.

Τρίτον, οι φορείς της συνεταιριστικής πίστεως αναγνωρίζονται και είναι θεσμικά και λειτουργικά ισότιμοι συμμετοχοί και σκαπανείς της χρηματοπιστωτικής ολοκληρώσεις που οδηγεί πλέον νομοτελειακά στην Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση και στο ενιαίο νόμισμα.

Τέταρτον, η νέα Κοινοτική τραπεζική νομοθεσία αναβαθμίζει τους φορείς της συνεταιριστικής πίστεως. Οι αστικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί μεταβάλλονται σε

Ωστόσο σύμφωνα με πληροφορίες που έχουμε λάβει από τον Ευρωπαϊκό Όμιλο Συνεταιριστικών Τραπεζών, υπάρχουν στην Ελλάδα πιστωτικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι αποδέχονται και χορηγούν πιστώσεις. Ζήτησαν εξάλλου την προσχώρησή τους στον εν λόγω όμιλο. Θα σας παρακαλούσα να μας ενημερώσετε σχετικά με την πραγματική κατάσταση όσον αφορά τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς, σε ποίο βαθμό υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών που ισχύουν για τα πιστωτικά ιδρύματα (77/780/ΕΟΚ, 83/350/ΕΟΚ, 86/635/ΕΟΚ) και ποια μέτρα έχουν ληφθεί για την υπαγωγή τους στις οδηγίες των οποίων επίκειται η θέση σε εφαρμογή (89/299/ΕΟΚ, 89/646/ΕΟΚ, 89/647/ΕΟΚ).

Το γεγονός ότι σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας 89/646 (Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία μόνο τα πιστωτικά ιδρύματα στα οποία έχει χορηγηθεί άδεια λειτουργίας σύμφωνα με τις κοινοτικές οδηγίες θα μπορούν να αποδέχονται καταθέσεις και άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια από το κοινό. Για τους σκοπούς της εφαρμογής των εν λόγω οδηγιών. Οι καταθέσεις των μελών των συνεταιρίων ή των ασφαλιστικών ταμείων θεωρούνται ως καταθέσεις του κοινού.

Από το επίσημο αυτό κείμενο και από άλλες πηγές προκύπτουν και επιβεβαιώνονται τα ακόλουθα :

Πρώτον, πάγια πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπήρξε και είναι η στήριξη και η ισότιμη ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστωσης σ' ολόκληρο το χώρο της ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της Ενωμένης Ευρώπης και πέρα απ' αυτήν.

Δεύτερον, η Ένωση Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών, όπως και η Τραπεζική Ομοσπονδία της Ε.Ε. για τις εμπορικές τράπεζες, αποτελεί πολύτιμο και απαραίτητο εκπρόσωπο των ενώσεων- μελών της και συνιστά το συνδετικό κρίκο με τις υπηρεσίες και τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έτσι η ιδέα και η πρακτική της συνεταιριστικής πίστωσης αποκτά πανευρωπαϊκή προοπτική που υπόσχεται πολύ καλό μέλλον στην ενιαία αγορά.

Τρίτον, οι φορείς της συνεταιριστικής πίστωσης αναγνωρίζονται και είναι θεσμικά και λειτουργικά ισότιμοι συμμετοχοί και σκαπανείς της χρηματοπιστωτικής ολοκληρώσεως που οδηγεί πλέον νομοτελειακά στην Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση και στο ενιαίο νόμισμα.

Τέταρτον, η νέα Κοινοτική τραπεζική νομοθεσία αναβαθμίζει τους φορείς της συνεταιριστικής πίστωσης. Οι αστικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί μεταβάλλονται σε

πιστωτικά ιδρύματα τα οποία ιδρύονται, λειτουργούν και εποπτεύονται όπως και οι εμπορικές τράπεζες , αλλά και οι λοιποί εξειδικευμένοι φορείς της κτηματικής, επενδυτικής, ναυτιλιακής, γεωργικής πίστεως. Από την άποψη αυτή, οι προϋπάρχοντες τρεις αστικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί της χώρας μας, ιδιαίτερα μετά την έκδοση του Ελληνικού τραπεζικού Νόμου, έπρεπε ν' αντιμετωπίζουν την πρόκληση της αναγεννήσεως, του εκσυγχρονισμού και της προόδου η να διαλυθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Γενικά :

Για την παροχή άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος από την Τράπεζα της Ελλάδος σε πιστωτικό συνεταιρισμό πρέπει να πληρούνται οι σχετικοί όροι και προϋποθέσεις του Τραπεζικού Νόμου και ιδίως οι διατάξεις του άρθρου 5 του Νόμου 2076/1992 «ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων ...» Πρόσθετα ισχύουν οι ακολουθεί ειδικοί όροι²¹:

Πρώτων, οι συνεταίροι- μέλη των πιστωτικών συνεταιρισμών πρέπει να έχουν, κατά την έγκριση της αιτήσεως εγγραφής τους σ' αυτούς, κατοικία ή έδρα στο γεωγραφικό διαμέρισμα που προσδιορίζεται με βάση τα ίδια κεφάλαια του κάθε συνεταιρισμού. επίσης, η πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και του Εποπτικού Συμβουλίου του πιστωτικού συνεταιρισμού, καθώς και το ένα τουλάχιστον από τα δύο πρόσωπα που είναι εξίσου υπεύθυνα για τη λειτουργία και τον προσανατολισμό της δραστηριότητας του πιστωτικού συνεταιρισμού, πρέπει να έχουν την κατοικία τους στο γεωγραφικό διαμέρισμα που προσδιορίζεται με βάση το αρχικό κεφάλαιο του κάθε συνεταιρισμού. κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται σε νομικά πρόσωπα με κερδοσκοπικού χαρακτήρα, των οποίων τα μέλη κατάγονται από την περιοχή εντός της οποίας δραστηριοποιείτε ο πιστωτικός συνεταιρισμός και που η έδρα τους βρίσκεται σε άλλη περιοχή της χώρας, να είναι μέλη πιστωτικού συνεταιρισμού..

Δεύτερον, απαιτείτε η ύπαρξη ελάχιστου καταβεβλημένου κεφαλαίου α) εξακοσίων εκατομμυρίων (600.000.000) δραχμών προκειμένου για συνεταιρισμούς που ως μέλη κατοίκους αποκλειστικά του νομού της έδρας τους (εκτός από τους κατοίκους της περιφέρειας Αττικής και του Νομού Θεσσαλονίκης),β) δύο δισεκατομμυρίων (2.000.000.000) δραχμών προκειμένου για συνεταιρισμούς που εγγράφουν ως μέλη αποκλειστικά κατοίκους του νομού έδρας τους και των όμορων νομών ή εναλλακτικά, της διοικητικής περιφέρειας της έδρας του, και γ) τεσσάρων δισεκατομμυρίων (4.000.000.000) δραχμών προκειμένου για συνεταιρισμούς που εγγράφουν ως μέλη είτε κατοίκους της περιφέρειας Αττικής και του Νομού Θεσσαλονίκης. Οι διατάξεις για το ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο στις δύο προηγούμενες ταξινομήσεις β' και γ' δεν

---

²¹ Βλέπε :Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας, Γ. ΕΜ. ΤΡΑΓΑΚΗ, ΣΥΝΕΤΕΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκούλα. Σελ.83-104

εφαρμόζονται στις περιπτώσεις όταν η εγγραφή, αντιστοίχως, μελών που κατοίκου εκτός του νομού της έδρας ή των όμορων νομών, δεν συνοδεύεται από οποιαδήποτε εγκατάσταση των πιστωτικών συνεταιρισμών στις περιοχές κατοικίας των εν λόγω μελών.

Ως προς την καταβολή του κεφαλαίου και του λοιπούς όρους και προϋποθέσεις για την παροχή άδειας πιστωτικού ιδρύματος σε πιστωτικούς συνεταιρισμούς εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις του Νόμου 207/1992 και άλλων κανονιστικών πράξεων της Τράπεζας της Ελλάδος σχετικά με την άδεια ίδρύσεως και λειτουργία ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας.

Επίσης, για να ιδρυθεί **συνεταιριστική τράπεζα** προαπαιτείται η νομότυπη σύσταση πιστωτικού συνεταιρισμού σύμφωνα με τις προβλέψεις του Νόμου 1667/1986 περί αστικών συνεταιρισμών και με απώτερο σκοπό τη μετεξέλιξή του σε συνεταιριστικό πιστωτικό ίδρυμα, εφόσον πληρούνται οι όροι και οι προϋποθέσεις του Νόμου 2076/92 σχετικά με την ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων.

6.1. Λοιπές βασικές ρυθμίσεις της τραπεζικής νομοθεσίας.

Η άδεια λειτουργίας αποτελεί, πράγματι κανονιστικής πράξης και πρέπει να δημοσιευθεί στο Τεύχος Α΄ της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως.

Ως προς τους όρους και προϋποθέσεις του τραπεζικού νόμου, αναφέρονται οι ακόλουθες γενικές ρυθμίσεις:

1. Στην Ελλάδα τα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να συσταθούν και να λειτουργούν μόνο με τη μορφή της ανώνυμης εταιρίας και κατ' εξαίρεση με την μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού του ν. 1667/86* .

2. Για την ίδρυσή και λειτουργία στην Ελλάδα πιστωτικού ιδρύματος με τη νομική μορφή της ανώνυμης εταιρείας απαιτείται ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο τεσσάρων δισ. δραχμών.(Π.Δ./Τ.Ε. 2110/20.8.92).

Για την ίδρυση και λειτουργία στην Ελλάδα του πρώτου υποκαταστήματος πιστωτικού ιδρύματος, που έχει την έδρα του σε Τρίτη χώρα, δηλαδή σε κράτος εκτός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, πρέπει να εισάγεται και να δραχμοποιείτε ποσό

---

* Βλέπε: άρθρο 5, παρ. 1 του ν. 2076/92

συναλλάγματος ισοτίμου δραχμών δύο δισεκατομμυρίων δραχμών. Το κεφάλαιο αυτό ισχύει για το σύνολο των 4 πρώτων υποκαταστημάτων κάθε τράπεζας, η οποία αν θέλει να επεκτείνει παραπέρα το δίκτυο των υποκαταστημάτων της πρέπει να εισάγει και να δραχμοποιεί πρόσθετο ποσό μέχρι τη συμπλήρωση του ελάχιστου ορίου μετοχικού κεφαλαίου των ελληνικών ανωνύμων τραπεζικών εταιριών (Π.Δ./Τ.Ε. 2184/17.3.93).

Για την εγκατάσταση στην Ελλάδα πιστωτικού ιδρύματος, που εδρεύει σε χώρα-μέλος της Ε.Ε. (και αντιστρόφως), δεν απαιτείται να πληρούται ο πιο πάνω όρος για την εισαγωγή και δραχμοποίηση ποσού συναλλάγματος, αφού ισχύουν οι αρχές της δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας για την ελεύθερη εγκατάσταση και παροχή υπηρεσιών στην ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά.

3. Με απόφαση της Τράπεζας Ελλάδος, το ελάχιστο όριο του απαιτούμενου αρχικού κεφαλαίου μπορεί να αναπροσαρμόζεται, αλλά σε καμία περίπτωση αυτό δεν μπορεί να είναι μικρότερο από πέντε εκατομμύρια ECU για τις ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες και ένα εκατομμύριο ECU στην περίπτωση των συνεταιριστικών τραπεζών,

4. Το ύψος των ιδίων κεφαλαίων ενός πιστωτικού ιδρύματος, είτε αυτό είναι ανώνυμη τραπεζική εταιρία είτε είναι συνεταιριστικό πιστωτικό ίδρυμα, πρέπει σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας του να μην είναι κατώτερο του εκάστοτε απαιτούμενου ελάχιστου αρχικού κεφαλαίου (άρθρο 5, παρ. 5 του ν.2076/92).

5. Η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει την προθεσμία εντός της οποίας τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να αναπροσαρμόσουν τα ίδια κεφάλαια τους προς το εκάστοτε απαιτούμενο ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο. η προθεσμία αυτή δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 36 μήνες (άρθρο 5, παρ. 6 του ν.2076/92).

6. Σε περίπτωση μείωσης των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος, η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει σύντομη προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από 12 μήνες, μέσα στην οποία το συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα έχει την υποχρέωση να επαναφέρει τα ίδια του κεφάλαια στο ύψος του ελάχιστου αρχικού κεφαλαίου (άρθρο 5, παρ.7 του ν. 2076/92).

Συμπληρωματικά πρέπει να σημειωθεί ότι γενικά οι κανόνες περί κεφαλαιακής επάρκειας αφορούν και εφαρμόζονται όχι μόνο στις ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες αλλά και στα πιστωτικά ιδρύματα, εφόσον ληφθούν υπόψη οι υπάρχουσες διαφορές στο νομικό τύπο, στο μέγεθος του αρχικού κεφαλαίου σε κάθε περίπτωση, στη λειτουργική τους φύση και στους σκοπούς που επιδιώκουν. Το ίδιο ισχύει και πρέπει να εφαρμόζεται σε ότι αφορά την άσκηση της εποπτείας από την Τράπεζα της Ελλάδος,

ιδιαίτερα κατά την αληθή ερμηνεία των διατάξεων της τραπεζικής νομοθεσίας έχοντας πάντοτε ως αλάθητο οδηγό τις αρχές της ισότητας και της αναλογικότητας.

Δεν είναι σύννομο, για παράδειγμα, ούτε συμβατό με την αρχή της ισότητας, αλλά και με τους ισχύοντες κανόνες του ανταγωνισμού, να ερμηνεύεται ότι τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα δεν πρέπει να δέχονται καταθέσεις μελών τους σε κοινό λογαριασμό με άλλους συνδικαιούχους γιατί υπάρχει η διάταξη του άρθρου 5, παρ. 2, τελευταίο εδάφιο του ν. 2076/92: «ο συνεταιρισμός αυτός συναλλάσσεται μόνο με τα μέλη του». Μια τέτοια στενή ερμηνεία θα παραβίαζε ρητές διατάξεις του Συντάγματος περί ισότητας, οικονομικής ελευθερίας, προστασίας του συνεταιρισμού κλπ. εκτός από το ότι θα φανέρωνε άγνοια της ιδιαίτερης φύσεως και του σκοπού του ειδικού νόμου με τον οποίο καθιερώθηκε στην Ελλάδα ο καταξιωμένος θεσμός των καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό, ήδη από το 1932. Πρόσθετα μια τέτοια στενή και αυθαίρετη όσο και πρόχειρη ερμηνεία θα έρχονταν σε αντίθεση:

α) Με τη βασική αρχή του δημοσίου δικαίου σύμφωνα προς την οποία ρυθμίσεις επαχθείς αυτής της μορφής για οποιαδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο πρέπει να ορίζονται σαφώς από ειδική διάταξη του νόμου.

β) Με το άρθρο 4 του Νόμου 2076/92 με το οποίο απαγορεύεται η αποδοχή καταθέσεων από μη πιστωτικά ιδρύματα. Πολύ απλά υπενθυμίζεται εδώ ότι στο άρθρο αυτό αλλά και σε καμιά άλλη διάταξη νόμου δεν αναφέρεται ρητά η εξαίρεση της αποδοχής καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό από τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα τα οποία «επιτρέπεται να συσταθούν και να λειτουργούν (έστω) κατ' εξαίρεση με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού του Ν. 1667/1986 (άρθρο 5, παρ. 1 του τραπεζικού νόμου)».

Αν γινόταν δεκτή η άποψη κατά την οποία οι συνεταιριστικές τράπεζες (που αναμφίβολα είναι πιστωτικά ιδρύματα) δεν μπορούν να δέχονται καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό, τότε αυτές σε περίπτωση με συμμορφώσεως τους προς μια τέτοια ενδεχομένη απαγόρευση εκ μέρους της Τράπεζας της Ελλάδος θα κινδύνευαν να κατηγορηθούν για τοκογλυφία (!) και να υποστούν τις κυρώσεις του νόμου (ποινή φυλακίσεως μέχρι τριών ετών η χρηματική ποινή πέντε μέχρι πεντακόσια εκατομμύρια δραχμές ή και με αμφότερες ποινές).

γ) Με το άρθρο 2, παρ. 1 του ν.2076/92 κατά το οποίο πιστωτικό ίδρυμα είναι η επιχείρηση που έχοντας την κατά νόμο άδεια λειτουργίας, έχει ως δραστηριότητα την αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και τη χορήγηση

πιστώσεων για λογαριασμό της. Καταθέσεις απλές ή σε κοινό λογαριασμό ή άλλης μορφής απαγορεύεται να δέχονται οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί που βρίσκονται στο στάδιο της μετεξελίξεως τους σε πιστωτικά ιδρύματα. Γι' αυτό η εγγραφή και τα ποσά από την απόκτηση συνεταιριστικών μερίδων κατά το στάδιο αυτό πρέπει να κατατίθενται σε ειδικούς έντοκους λογαριασμούς σε πιστωτικά ιδρύματα..

ε) Με τις διατάξεις του κοινοτικού και ελληνικού δικαίου περί ανταγωνισμού (Νόμος 703/1977 όπως ισχύει σήμερα) και ιδιαίτερα τις ρυθμίσεις που αφορούν την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως εκ μέρους των εμπορικών τραπεζών.

Είναι απαραίτητα να κατανοηθεί ότι υπό το ισχύον νομικό καθεστώς οι Συνεταιριστικές Τράπεζες είναι ισότιμοι φορείς τους ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Με τις γενικές διατάξεις της Π.Δ./Τ.Ε. 2258/2-11-93 με τις οποίες επιτρέπεται στα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα «να διενεργούν εργασίες που κατά τις ισχύουσες διατάξεις αποτελούν αντικείμενο δραστηριότητας των εμπορικών τραπεζών που λειτουργούν στην Ελλάδα» και ότι «οι διατάξεις που αφορούν στη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα εφαρμόζεται ανάλογα και στα πιστωτικά ιδρύματα υπό τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών.

Πρόσθετα, με άλλη ρητή διάταξη της αναλυόμενης Πράξεως Διοικητή Τ.Ε. και μεν ορίζεται ότι τα; πιστωτικά ιδρύματα υπό τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών συναλλάσσονται αποκλειστικά με τα μέλη τους, με άλλα πιστωτικά ιδρύματα καθώς και με το Ελληνικό Δημόσιο αλλά τονίζεται ευθύς αμέσως ότι «συναλλαγές με άλλα πρόσωπα πλην των ανωτέρω επιτρέπονται μόνο εφόσον σ' αυτές συμμετέχει και μέλος του συνεταιρισμού».

Συμπερασματικά, οι συνεταιριστικές τράπεζες μπορούν να δέχονται καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό, αρκεί ένας από τους συνδικαιούχους τους λογαριασμού αυτού να είναι μέλος τους συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος.

6.2. Ίδρυση πιστωτικού συνεταιρισμού και οι βασικοί κανόνες λειτουργίας του.

Η ίδρυση πιστωτικού συνεταιρισμού αυτή καθαυτή είναι πολύ απλή. Απαιτείται μόνο η οικεία ιδρυτική επιτροπή να συντάξει σχέδιο του κατά νόμου καταστατικού, το οποίο αφού υπογραφεί από 15 τουλάχιστο ιδρυτικά μέλη, συνοδεύει τη σχετική αίτηση

καταχωρήσεώς του στο Μητρώο Συνεταιρισμών του Ειρηνοδικείου, στην περιφέρεια όπου εδρεύει ο υπό σύσταση πιστωτικός συνεταιρισμός. Η καταχώρηση αυτή γίνεται με πράξη του Ειρηνοδίκη που εκδίδεται μέσα σε 10 ημέρες από την υποβολή της αιτήσεως και της καταθέσεως του νομότυπα συνταχθέντος καταστατικού. Μέσα σε προθεσμία 30 ημερών, ο γραμματέας του Ειρηνοδικείου υποχρεούται να στείλει αντίγραφο του καταστατικού με ημερομηνία καταχωρήσεώς του και τον αριθμό Μητρώου, στο Δήμο ή την κοινότητα της έδρας του πιστωτικού συνεταιρισμού, στη Νομαρχία και στην Υπηρεσία Συνεταιρισμών του Υπ. Εθνικής Οικονομίας. Από την εν λόγω ημερομηνία καταχωρήσεώς του ο πιστωτικός συνεταιρισμό αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα.

Το περιεχόμενο του καταστατικού, η επωνυμία του πιστωτικού συνεταιρισμού και οι προϋποθέσεις εγγραφής των μελών του ορίζονται από τον παραπάνω νόμο. Μέλη του πιστωτικού συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν, όχι μόνο ενήλικα φυσικά πρόσωπα, αλλά και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρίες, εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, ανώνυμες εταιρίες, Δήμοι, δημόσιες επιχειρήσεις ή οργανισμοί). Απαραίτητη προϋπόθεση γι' αυτό είναι να υπάρχει ρητή πρόβλεψη στο καταστατικό του πιστωτικού συνεταιρισμού, στον οποίο δεν μπορεί να γίνει μέλος όποιος μετέχει ταυτόχρονα σε άλλο συνεταιρισμό με την ίδια έδρα και τον ίδιο σκοπό.

Για να γίνει κάποιος μέλος του πιστωτικού συνεταιρισμού μετά τη σύσταση του, ο νόμος απαιτεί την υποβολή γραπτής αιτήσεως προς το Διοικητικό Συμβούλιο που αποφασίζει στην πρώτη συνεδρίαση του εάν αποδέχεται την αίτηση εγγραφής του νέου μέλους. Η εγγραφή αυτή πρέπει να εγκριθεί από την επόμενη Γενική Συνέλευση του πιστωτικού Συνεταιρισμού, αλλά η ιδιότητα του συνεταίρου αποκτάται από την απόφαση αποδοχής της αιτήσεως από το Δ.Σ. Στο καταστατικό ορίζεται, σύμφωνα πάντοτε με το νόμο, πότε και πως μπορεί ο συνεταίρος να αποχωρήσει ή να αποκλειστεί από τον πιστωτικό συνεταιρισμό.

Κάθε συνεταίρος φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εγγράφεται για μια υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα και δυνητικά, έως πέντε ακόμα προαιρετικές μερίδες, εφόσον γι' αυτό υπάρχει ρητή πρόβλεψη στο καταστατικό. Αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, ή εισφορά της συνεταιριστικής μερίδας γίνεται μέσα σε ένα μήνα από την καταχώρηση του πιστωτικού συνεταιρισμού ή από την εγγραφή του συνεταίρου. Πρόσθετες ρυθμίσεις είναι :

Πρώτον, η συνεταιριστική μερίδα μεταβιβάζεται σε συνέταιρο - μέλος του ίδιου πιστωτικού συνεταιρισμού και μόνο με συναίνεση του Δ.Σ του συνεταιρισμού είναι δυνατή η μεταβίβαση σε τρίτο.

Δεύτερον, η συνεταιριστική μερίδα δεν υπόκειται σε κατάσχεση για χρήση των συνεταίρων σε τρίτους.

Τρίτον, η συνεταιριστική μερίδα δεν κληρονομείται ούτε κληροδοτείται. Ο συνεταίρος που πέθανε διαγράφεται στο τέλος της διαχειριστικής χρήσεως.

Τέταρτον, ο συνεταίρος ευθύνεται εις ολόκληρον για τα χρέη του πιστωτικού συνεταιρισμού έναντι τρίτων. (στην Ελλάδα οι συνεταίροι ευθύνονται ως ένα ορισμένο ποσό χρημάτων το οποίο ορίζεται από το καταστατικό)

Πέμπτον, ο συνεταίρος συμμετέχει στη Γ.Σ. με μια μόνο ψήφο ανεξάρτητα από τον αριθμό μερίδων που κατέχει.

Η Γ.Σ. είναι το ανώτατο καταστατικό όργανο και αποφασίζει για όλα τα θέματα του πιστωτικού συνεταιρισμού, ενώ το Δ.Σ. διοικεί και εκπροσωπεί τον συνεταιρισμό σύμφωνα με τις συγκεκριμένες διατάξεις του καταστατικού.

Το Εποπτικό Συμβούλιο έχει ως αποστολή να ελέγχει τις πράξεις του Διοικητικού Συμβουλίου και την τήρηση των διατάξεων του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων της Γ.Σ, γι' αυτό έχει το δικαίωμα και καθήκον να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου ή στοιχείων του πιστωτικού συνεταιρισμού, να διενεργεί λογιστικό και διαχειριστικό έλεγχο και να παρακολουθεί την πορεία των υποθέσεων του συνεταιρισμού.

Στο Υπ. Εθνικής Οικονομίας και στην Υπηρεσία Συνεταιρισμών του υπουργείου αυτού ανατίθεται η μέριμνα για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών καθώς και η εποπτεία τους.²² Πρέπει, τέλος να τονισθεί ότι οι παραπάνω κανόνες λειτουργίας του πιστωτικού συνεταιρισμού ισχύουν όταν ο πιστωτικός συνεταιρισμός αναβαθμιστεί με τη μετεξέλιξή του σε συνεταιριστικό πιστωτικό ίδρυμα ή συνεταιριστική τράπεζα.

---

²² (άρθρο 12. Παρ. 5 : «Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το Κράτος, που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξή τους»).

6.3. Ίδρυση πιστωτικών ιδρυμάτων υπό τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών.

Η ίδρυση και η λειτουργία ενός πιστωτικού συνεταιρισμού αποτελεί λίγο- πολύ το στάδιο της κυοφορίας μιας συνεταιριστικής τράπεζας. Μετά τις ρυθμίσεις του Τραπεζικού Νόμου, 2258/93 και της αποφάσεως της Επιτροπής Νομισματικών και Πιστωτικών Θεμάτων 541/94 η ίδρυσή πιστωτικού συνεταιρισμού δεν έχει νόημα αν οι ιδρυτές του δεν αποσκοπούν στη μετεξέλιξή του με τη λήψη της άδειας ιδρύσεως και λειτουργίας συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος. Αρκεί να τονισθεί και πάλι η διάταξη σύμφωνα με την οποία πιστωτικοί συνεταιρισμοί που δεν έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα Ελλάδος, ως πιστωτικά ιδρύματα, δεν επιτρέπεται να δέχονται καταθέσεις.*

Από πρακτικής απόψεως η ρύθμιση αυτή επιβάλλει στην ιδρυτική επιτροπή να μεριμνά ώστε, κατά το μεταβατικό στάδιο μέχρι της νομότυπης συστάσεως του συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος, τα ποσά των χρημάτων που συγκεντρώνονται από την εγγραφή και τις εισφορές των συνεταίρων για την απόκτηση των συνεταιριστικών μερίδων, υποχρεωτικών και προαιρετικών, να κατατίθενται σε δεσμευμένο έντοκο λογαριασμών καταθέσεων σε μια ή περισσότερες λειτουργούσες τράπεζες στο όνομα των ενδιαφερομένων και προς το σκοπό συγκεντρώσεως του από το νόμο απαιτούμενων κεφαλαίου. Η ανάληψη των ποσών αυτών από τον πιστωτικό συνεταιρισμό μπορεί να γίνει μόνο μετά τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας και τη νομότυπη σύσταση του συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος. Εννοείται ότι αν μετά την πάροδο ενός ικανού χρονικού διαστήματος καταστεί σαφές ότι ο απώτερος σκοπός της συστάσεως του συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος είναι ανέφικτος για διάφορους λόγους και κυρίως είτε γιατί δε συγκεντρώνεται το απαιτούμενο ελάχιστο καταβεβλημένο κεφάλαιο είτε γιατί η Τράπεζα της Ελλάδος έχει αντιρρήσεις, για παράδειγμα ως προς την καταλληλότητα των δύο υπευθύνων προσώπων που θα καθορίζουν και θα ασκούν τη διοίκηση της συνεταιριστικής τράπεζας, είτε γιατί η αίτηση για την ίδρυση της απορρίπτεται αιτιολογημένα, τότε θα είναι δυνατή η ανάληψη των κατατεθέντων ποσών από τους ενδιαφερόμενους.

---

* Ως προς τη χορήγηση δανείων γνωμοδοτείται και ερμηνεύεται αρμοδίως ότι πιστωτικός συνεταιρισμός που έχει εγγράψει μέλη με συνεταιριστικές μερίδες οι οποίες αντιστοιχούν ποσοτικά στο ήμισυ του απαιτούμενου συνεταιριστικού κεφαλαίου σε κάθε περίπτωση (δηλαδή 300 δρχ. τουλάχιστον στην περίπτωση πιστωτικού συνεταιρισμού Νομού, εκτός Αττικής και Θεσ/νικης), μπορεί να λάβει σχετική έγκριση από την Τράπεζα της Ελλάδος προκειμένου να χορηγεί δάνεια στους συνεταίρους του.

Είναι ευνόητο ότι στο συμβολαιογραφικό έγγραφο της συστάσεως της προσωρινής ιδρυτικής επιτροπής πρέπει, μεταξύ των άλλων, να ρυθμίζεται το θέμα αυτό της συγκεντρώσεως του ελάχιστου καταβεβλημένου κεφαλαίου καθώς και ο τρόπος αντιμετώπισεως των δαπανών για την ίδρυση τόσο του πιστωτικού συνεταιρισμού όσο και της συνεταιριστικής τράπεζας. Οι δαπάνες αυτές φέρονται σε χρέωση του νεότευκτου πιστωτικού ιδρύματος και η απόσβεσή τους γίνεται με βάση τη σχετική νομοθεσία.

Έχοντας υπόψη το απαιτούμενο ελάχιστο ύψος του αρχικού κεφαλαίου για την έγκρισή της αιτήσεως προς χορήγηση άδειας συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος και στις τρεις περιπτώσεις, δηλαδή εγγραφή μελών α) σε επίπεδο Νομού (600 εκατ. δρχ), β) σε επίπεδο διοικητικής περιφέρειας (2 δισ. Δρχ.) και σε ολόκληρη την Ελλάδα καθώς και της Περιφέρειας Αττικής και Νομού Θεσ/νίκης (4δισ. Δρχ.), διαπιστώνουμε αμέσως ότι η προϋπόθεση αυτή του νόμου είναι οπωσδήποτε εξαιρετικά δύσκολο να τηρηθεί, ιδιαίτερα εάν η ονομαστική τιμή κάθε συνεταιριστικής μερίδας οριστεί σχετικά χαμηλά. Από την άλλη πλευρά, εάν οι ιδρυτές ορίσουν την τιμή της συνεταιριστικής μερίδας πού υψηλά, τότε παραβιάζουν ουσιαστικά τη βασική αρχή της συνεταιριστικής αλληλεγγύης και της συνεργασίας των μελών του πιστωτικού συνεταιρισμού για την κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους μέσα σε μια κοινή επιχείρηση (άρθρο 1, παρ. 1 του ν. 1667/86).

Ο νόμος, με άλλες λέξεις, επιδιώκει τη δημιουργία πολυμελών αστικών συνεταιρισμών και ιδίως συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων με όσο το δυνατόν ευρύτερη πελατειακή βάση δεδομένου ότι αυτά συναλλάσσονται κατ' αρχήν μόνο με τα μέλη τους, σύμφωνα με ρητή διάταξη του Τραπεζικού Νόμου (άρθρο 5, παρ. 2, τελευταίο εδάφιο του ν. 2076/92).

Πράγματι, ενώ κατά την ίδρυση ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας η Εποπτεύουσα Αρχή επιδιώκει το νέο πιστωτικό ίδρυμα να είναι όσο το δυνατόν πολυμετοχικό, κατά την ίδρυση και λειτουργία συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος δεν υπάρχει λόγος να επιδιώκεται τέτοια διασπορά. Η πολιτεία λαμβάνει ορισμένα μέτρα ως προς τη συγκέντρωση οικονομικής δυνάμεως και την προέλευση των χρηματικών μέσων, εδώ όμως επιδιώκεται η καλύτερη δυνατή οικονομική θεμελίωση και η εξασφάλιση ενός ελάχιστου ορίου κεφαλαιακής επάρκειας και πελατειακής βάσεως του συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος. Για το ίδιο λόγο το ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο στην περίπτωση αυτή αποτελεί συνάρτηση και της εκτάσεως της διοικητικής περιφέρειας ή του

πληθυσμού στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα. Οι συνεταιριστικές τράπεζες έχουν, κατά κανόνα τοπικά ή περιφερειακό χαρακτήρα. Γι' αυτό ο πιστωτικός συνεταιρισμός που εγγράφει ως μέλη του αποκλειστικά κατοίκους του Νομού όπου έχει την έδρα του, δεν είναι δυνατόν να απαιτείται να έχει το ίδιο ελάχιστο καταβεβλημένο κεφάλαιο με εκείνον που εγγράφει ως μέλη κατοίκους όχι μόνο του Νομού αυτού αλλά και των γειτονικών Νομών ή κατοίκους της διοικητικής περιφέρειας της έδρας του. Επιπλέον, εκτός απ τα κατά πολύ μεγαλύτερο αρχικό κεφάλαιο, οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί που εγγράφουν μέλη-κατοίκους εκτός του Νομού της έδρας ή των όμορων Νομών, οφείλουν να έχουν ταυτόχρονα κάποιας μορφής εγκατάσταση (Υποκατάστημα ή Θυρίδα ή Γραφείο) στις περιοχές κατοικίας των εν λόγω μελών τους.

Για την παροχή άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος σε πιστωτικό συνεταιρισμό πρέπει να τηρούνται όλοι οι σχετικού όροι και προϋποθέσεις που καθορίζονται απ τον Τραπεζικό Νόμο για την ίδρυση ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας και πρόσθετα , πρέπει να τηρούνται οι ακόλουθοι ειδικοί όροι:

Πρώτων, οι συνεταίροι πρέπει κατά την έγκριση της αιτήσεως εγγραφής τους να έχουν κατοικία (φυσικά πρόσωπα) ή έδρα (νομικά πρόσωπα) στο γεωγραφικό διαμέρισμα που προσδιορίζει με βάση τα πιο πάνω ίδια κεφάλαια του κάθε πιστωτικού συνεταιρισμού.

Δεύτερον, η πλειοψηφία των μελών του Δ.Σ. και του Ε.Σ. καθώς και το ένα τουλάχιστο από τα δύο πρόσωπα που είναι εξίσου υπεύθυνα για τη λειτουργία και τον προσανατολισμό της δραστηριότητας του πιστωτικού συνεταιρισμού πρέπει να έχουν την κατοικία του στο γεωγραφικό διαμέρισμα που προσδιορίζεται με βάση το αρχικό κεφάλαιο του κάθε πιστωτικού συνεταιρισμού.

Κατ' εξαίρεση του προηγούμενου κανόνα, επιτρέπεται σε νομικά πρόσωπα με κερδοσκοπικού χαρακτήρα, των οποίων τα μέλη κατάγονται από τη περιοχή εντός της οποίας δραστηριοποιείται ο πιστωτικός συνεταιρισμός και η έδρα του βρίσκεται σε άλλη περιοχή της χώρας, να είναι μέλη πιστωτικού συνεταιρισμού.

Ως προς την καταβολή του κεφαλαίου και τους λοιπούς όρους και προϋποθέσεις εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του Τραπεζικού Νόμου για την παροχή από την Τράπεζα της Ελλάδος άδειας πιστωτικού ιδρύματος σε πιστωτικό συνεταιρισμό. Πιο συγκεκριμένα, εφόσον πληρούνται οι όροι και οι προϋποθέσεις του άρθρου 5 του 2076/92 για την ίδρυση και λειτουργία πιστωτικού ιδρύματος καθώς και οι παραπάνω

διατάξεις της πράξεως Διοικητή Τ.Ε., όπως ισχύει μετά την τροποποίηση της αποφάσεως της Ε.Ν.Π.Θ. 541//94 για τη λήψη άδειας ιδρύσεως και λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος από πιστωτικό συνεταιρισμό οι ενδιαφερόμενοι οφείλουν να προβούν στις ακόλουθες ενέργειες:

1. Υποβάλλουν σχετική αίτηση στην Τράπεζα της Ελλάδος και πριν από την χορήγηση της αιτούμενης άδειας ιδρύσεως και λειτουργίας συνεταιριστικών πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να καταθέσουν το κατά νόμο κεφάλαιο σε μετρητά. Και στην περίπτωση αυτή η Τ.Ε. δικαιούται, σε εύλογη προθεσμία μετά την υποβολή της αιτήσεως από το Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού συνεταιρισμού, να ζητά την κατάθεση εγγυητικής επιστολής, ισόποσης με το αρχικό κεφάλαιο του υπό ίδρυση συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος. Η εγγυητική αυτή επιστολή λειτουργούσας Τράπεζας που πρέπει να είναι μια για το σύνολο του αρχικού κεφαλαίου, επιστρέφεται μετά την ολοσχερή κατάθεσή του σε μετρητά η οποία πιστοποιείται κατ' αυτόν τον τρόπο. Εναλλακτικά το ίδιο αποτέλεσμα, κατά τη γνώμη μας, πρέπει να έχει η προσκόμιση στην Τράπεζα της Ελλάδος έγγραφης πιστοποιήσεως από Τράπεζα περί καταθέσεως σε δεσμευμένο λογαριασμό συνολικού ποσού που καλύπτει (ή υπερκαλύπτει) το απαιτούμενο αρχικό κεφάλαιο και το οποίο συγκεντρώθηκε σ' αυτήν από εισφορές για την ίδρυση και λειτουργία του συγκεκριμένου συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος.

2. Γνωστοποιούν στην Τράπεζα της Ελλάδος την ταυτότητα και πλήρη βιογραφικά σημειώματα δύο τουλάχιστον προσώπων «που θα είναι υπεύθυνα για τον καθορισμό του προσανατολισμού του πιστωτικού ιδρύματος». Τουλάχιστον το ένα από τα πρόσωπα αυτά πρέπει να συμμετέχει, ως μέλος, στο Δ.Σ. του συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος, ενώ ισχύει και ο κανόνας ότι η ύπαρξη δύο τουλάχιστον προσώπων επιφορτισμένων με τις αρμοδιότητες που ορίζει γενικά ο νόμος «αποτελεί προϋπόθεση για τη συνέχιση της λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος» (άρθρο 6, παρ. 1γ του ν. 1076/92). Η ξεχωριστή σημασία που προσδίδει στις ρυθμίσεις αυτές ο Τραπεζικός Νόμος, κατ' εναρμόνιση με τους αντίστοιχους κανόνες του κοινοτικού τραπεζικού δικαίου, αποδεικνύεται και από τη διακριτική ευχέρεια που παρέχει ο νόμος στην Τράπεζα της Ελλάδος να μη χορηγεί την αιτούμενη άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος, αν το αρμόδιο συλλογικό όργανο της κρίνει ότι τα δύο πιο πάνω υπεύθυνα πρόσωπα «δεν είναι αξιόπιστα ή εν γένει κατάλληλα να εξασφαλίσουν τη συνετή και χρηστή διαχείριση του πιστωτικού ιδρύματος» ή «δεν διαθέτουν την απαιτούμενη

κατάρτιση και εμπειρία, όπως η εμπειρία αυτή προκύπτει από προϋπηρεσία τους σε θέσεις ανάλογης ευθύνης, κατά προτίμηση σε πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα» (άρθρο 7 του ν. 2076/92).

3. Υποβάλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος πρόγραμμα επιχειρηματικής δραστηριότητας, δηλαδή οικονομο-τεχνική μελέτη ή μελέτη σκοπιμότητας, για το είδος, την έκταση των εργασιών και το χρονοδιάγραμμα επιτεύξεως των στόχων και των σκοπών του υπό ίδρυση συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και για το πλαίσιο της διοικητικής και λογιστικής οργανώσεως και των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου. Αναλυτικότερα, η μελέτη σκοπιμότητας πρέπει να περιλαμβάνει πλήρη και λεπτομερή περιγραφή των εργασιών που θα αναλάβει με βάση το υπάρχον ήδη καταστατικό το υπό ίδρυση συνεταιριστικό πιστωτικό ίδρυμα.

Σύμφωνα με την ισχύουσα πρακτική η μελέτη σκοπιμότητας ενδείκνυται να περιλαμβάνει πρόγραμμα δράσεως και αναπτύξεως των εργασιών της συνεταιριστικής τράπεζας κατά τα πρώτα τρία έτη της λειτουργίας της. Στην ίδια οικονομο-τεχνική μελέτη πρέπει να υπάρχουν και προβλέψεις για την εξέλιξη των βασικών λογαριασμών του ισολογισμού, των αποτελεσμάτων της οικονομικής διαχειρίσεως και των ταμειακών ροών. Εκτός από την ανάληψη της οργανωτικής δομής, των εσωτερικών ελέγχων, των ελεγκτικών-λογιστικών εργασιών και της διοικητικής διαρθρώσεως του υπό μετεξέλιξη πιστωτικού συνεταιρισμού, στη μελέτη πρέπει να υπάρχουν τα σχετικά οργανογράμματα και οι κανονισμοί εργασίας, καθώς και ο αριθμός, η σύνθεση και τα προσόντα του προσωπικού. Πρόσθετα, είναι απαραίτητα στη μελέτη σκοπιμότητας να υπάρχει πλήρης περιγραφή του συστήματος λειτουργίας τους και του συστήματος πληροφορικής που θα είναι στη διάθεση της υπό σύσταση συνεταιριστικής τράπεζας. Ο υπεύθυνος του λογιστηρίου, ο οποίος πρέπει να διαθέτει ανάλογη επιστημονική κατάρτιση και εμπειρία, πρέπει να είναι σε θέση να ενημερώσει τα αρμόδια όργανα ελέγχου της Τράπεζας της Ελλάδος (Γενική Επιθεώρηση Τραπεζών) σε ότι αφορά την οργάνωση του λογιστικού συστήματος του υπό ίδρυση συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος.

Επιπλέον, στη μελέτη σκοπιμότητας αναφέρονται τα στοιχεία που αφορούν στην προβλεπόμενη εξέλιξη των δεικτών φερεγγυότητας κατά τα πρώτα τρία έτη λειτουργίας της συνεταιριστικής τράπεζας που σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 225/93 πρέπει να είναι 10% κατ' ελάχιστο όριο. Οποσδήποτε στο πρόγραμμα αυτό της επιχειρηματικής δραστηριότητας πρέπει να υπάρχει αφενός περιγραφή της οικονομικής δραστηριότητας

του Νομού ή της ευρύτερης διοικητικής περιφέρειας, καθώς και των δυνατοτήτων αναπτύξεως της, αφετέρου διερεύνηση της τοπικής ή περιφερειακής πιστωτικής αγοράς, την ποσοστιαία συμμετοχή της στις καταθέσεις του συνόλου της χώρας κ.οκ.

4. Υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος πλήρη κατάσταση των μελών του Δ.Σ. και του Ε.Σ. του πιστωτικού συνεταιρισμού μαζί με πλήρη βιογραφικά σημειώματα που πρέπει να περιλαμβάνουν διεύθυνση κατοικίας και επαγγελματική απασχόληση τουλάχιστον για την προηγούμενη πενταετία. Πρόσθετα η Εποπτεύουσα Αρχή απαιτεί την υποβολή πιστοποιητικών ποινικού μητρώου καθώς και πιστοποιητικών μη πτωχέυσεως για τους έχοντας την ιδιότητα του εμπόρου.

Δεν συντρέχει, κατ' αρχήν, η υποχρέωση του νόμου για τη γνωστοποίηση στην Τράπεζα της Ελλάδος της ταυτότητας των συνεταίρων-μελών του πιστωτικού συνεταιρισμού οι οποίοι θα κατέχουν ειδική συμμετοχή, δηλαδή 10% και πλέον του συνεταιριστικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου, όπως κατά την ίδρυση ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας (άρθρο 6 παρ. 1β του ν. 2076/92).

Επίσης, δεν υπάρχει υποχρέωση υποβολής δηλώσεων για την προέλευση των χρηματικών μέσων του συνεταίρων για την απόκτηση των συνεταιριστικών μερίδων.²³ (άρθρο 6, παρ. 1ε του ν. 2067/92).

Η Τράπεζα της Ελλάδος έχει τη διακριτική ευχέρεια να χορηγήσει την άδεια λειτουργίας συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος ή να απορρίψει την αίτηση του Δ.Σ. του πιστωτικού συνεταιρισμού για τη μετεξέλιξή του σε συνεταιριστική τράπεζα, αν κρίνει ότι:

Πρώτον, τα δύο πρόσωπα που θα είναι υπεύθυνα για τον καθορισμό του προσανατολισμού του δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος δεν είναι αξιόπιστα ή εν γένει κατάλληλα να εξασφαλίσουν τη συνετή και χρηστή διαχείριση του προτεινόμενου πιστωτικού ιδρύματος, είτε ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας είτε συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος περιορισμένης ευθύνης.

---

²³ Σύμφωνα με το άρθρο 40 του ν. 1806/98 «Τροποποίηση της νομοθεσίας για χρηματιστήρια αξιών και άλλες διατάξεις», η Τράπεζα της Ελλάδος και ο αρμόδιος αντισταθμιστής του Αρείου Πάγου (άρθρο 8, παρ. του ν. 1738/87) μπορούν να ελέγχουν την προέλευση των μέσων χρηματοδοτήσεως των εκδοτικών επιχειρήσεων ημερησίου και περιοδικού τύπου καθώς και επιχειρήσεων που ασχολούνται με την ίδρυση ή λειτουργία ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών σταθμών. Επίσης μπορούν να ελέγχουν την πρόβλεψη των χρηματικών μέσων με τα οποία έχουν αποκτηθεί μετοχές ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, «χωρίς να ανήκουν στον κατά το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/82 (ΦΕΚ 65) δημόσιο τομέα, από μετόχους οι οποίοι κατέχουν ποσοστό ανώτερο του 20% του μετοχικού κεφαλαίου».

Δεύτερον, τα ίδια αυτά πρόσωπα δεν διαθέτουν την απαιτούμενη κατάρτιση και εμπειρία, όπως η εμπειρία αυτή προκύπτει από προϋπηρεσία τους σε θέσεις ανάλογης ευθύνης, κατά προτίμηση σε πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα

Τρίτον, δεν πληρούνται κάποια από τις προσημειούμενες προϋποθέσεις για το ύψος και την ολοσχερή καταβολή του συνεταιριστικού κεφαλαίου καθώς και την τήρηση των υποχρεώσεων των ιδρυτών να υποβάλλουν μια σειρά από στοιχεία και πληροφορίες και να συμμορφωθούν με τις διαδικασίες του νόμου.

Όπως ήδη σημειώθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος αντλεί από το άρθρο 8 του Τραπεζικού νόμου την εξουσία να ανακαλεί την άδεια λειτουργίας συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος.

Τέλος, υπενθυμίζεται κι' εδώ ότι αποφάσεις της Τ.Ε. σχετικά με τη χορήγηση ή μη της άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος ή την ανάκληση της άδειας, υπόκεινται σε αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Σε ίδια αίτηση ακυρώσεως υπόκειται και η σιωπηρά παράλειψη της Τ.Ε. να χορηγήσει άδεια λειτουργίας συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος μέσα σε έξι μήνες από την ημερομηνία υποβολής όλων των στοιχείων του απαιτούνται από τις κείμενες διατάξεις και οπωσδήποτε εντός έτους από την υποβολή της αιτήσεως (άρθρο 8 του ν, 2076/92).

6.4. Εργασίες των Συνεταιριστικών Τραπεζών.

Αξίζει να τονισθεί ότι επιτρέπεται στα πιστωτικά ιδρύματα υπό τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών του ν. 1667/86 να διενεργούν εργασίες που κατά τις ισχύουσες διατάξεις αποτελούν αντικείμενο δραστηριότητας των ανωνύμων τραπεζικών εταιριών.

Δεύτερος γενικός κανόνας που, ωστόσο διαφοροποιεί τις ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες από τα πιστωτικά ιδρύματα υπό τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών, είναι ότι αυτά συναλλάσσονται αποκλειστικά με τα μέλη τους, με άλλα πιστωτικά ιδρύματα (: Εμπορικές Τράπεζες, Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, κτηματικές και αναπτυξιακές τράπεζες, υποκαταστήματα ξένων τραπεζών και λοιποί φορείς του τραπεζικού συστήματος) καθώς και με το Ελληνικό Δημόσιο. Συναλλαγές με άλλα νομικά πρόσωπα εκτός από αυτά επιτρέπονται μόνο εφόσον σ' αυτές συμμετέχει και μέλος της συνεταιριστικής τράπεζας (ΠΔ.ΤΕ 2258/93, Α2).

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια οι Συνεταιριστικές Τράπεζες ως τα πιστωτικά ιδρύματα, έχουν τη δυνατότητα να :

1. Δέχονται καταθέσεις.
2. Χορήγηση πιστώσεων.
3. Χρηματοδοτική μίσθωση.
4. Πληρωμές και μεταφορές χρημάτων.
5. Έκδοση πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, ταξιδιωτικών και τραπεζικών επιταγών.
6. Συνάλλαγμα, συμβόλαια χρηματοπιστωτικών τίτλων.
7. Παροχές συμβούλων σχετικά με διάρθρωση κεφαλαίου, βιομηχανική στρατηγική, συγχωνεύσεις και εξαγορά επιχειρήσεων.
8. Διαχείριση χαρτοφυλακίου.
9. Εκμίσθωση θυρίδων.

Όλα τα πιστωτικά ιδρύματα είναι επιχειρήσεις, η δραστηριότητα των οποίων συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων για λογαριασμό τους κατ' ελάχιστο όριο. Επιπλέον, όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, είτε είναι εμπορικές τράπεζες, είτε είναι συνεταιριστικά ιδρύματα ποικίλης ονομασίας σ' ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, απολαμβάνουν ισότητας σε ότι αφορά το θεσμικό πλαίσιο, τους κανόνες του ανταγωνισμού, το δικαίωμα της ελεύθερης εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών καθώς και ως προς την κατάργηση των συναλλαγματικών περιορισμών.

Οι ελληνικές συνεταιριστικές τράπεζες έχουν ευρύτατο πεδία αναπτύξεως χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων και το παραπάνω θεσμικό πλαίσιο πρέπει να ερμηνεύεται και να οριοθετείται από τη σκοπιά αυτή. Οι ευρωπαϊκές συνεταιριστικές τράπεζες έχουν ήδη λάβει το μήνυμα της ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της Ε.Ε. και υιοθέτησαν με επιτυχία το πρότυπο της τράπεζας πολλαπλών εργασιών. Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε ότι αυτές διαθέτουν επάρκεια κεφαλαίων, μακρά πείρα και παράδοση, αρτιότητα οργανωτεχνική, ισχυρή πελατειακή βάση, ικανότητα επηρεασμού σε πανευρωπαϊκό επίπεδο σε ότι αφορά τα θέματα της συνεταιριστικής πίστεως είτε με την Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ευρώπης, είτε με τη συνεργασία μεταξύ τους και με άλλα πιστωτικά ιδρύματα. Πρόσθετα, έχουν το δικαίωμα και τη δυνατότητα να εγκαθιστούν υποκαταστήματα σε άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε. και αυτό είναι κάτι που δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής, ούτε της Τράπεζας

της Ελλάδος ούτε όσων προσπαθούν να θεμελιώσουν γερά και να αναπτύξουν την συνεταιριστική πίστη στην χώρα μας.

Τέλος, τράπεζες κατά την κοινή αντίληψη είναι όχι μόνο οι ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες όπως ίσχυε μέχρι τη ψήφιση του Νόμου 2076/92, αλλά και οι συνεταιριστικές τράπεζες ή οι αναβαθμισθέντες αμιγείς πιστωτικοί συνεταιρισμοί του Νόμου 1667/86, οι οποίοι εφόσον ιδρύονται σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της νεότερης τραπεζικής νομοθεσίας ως συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα περιορισμένης ευθύνης, μπορούν να χρησιμοποιούν τον όρο «**Τράπεζα**» ακόμα και αν δεν έχουν τη λέξη αυτή στην επίσημη επωνυμία τους. **Εξάλλου, είναι σαφές ότι ο ισχύων Ελληνικός Τραπεζικός νόμος αναγνωρίζει δύο νομικές μορφές πιστωτικών ιδρυμάτων: την ανώνυμη τραπεζική εταιρία και τις συνεταιριστικές τράπεζες περιορισμένης ευθύνης.**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με την μελέτη για τις «Πηγές Χρηματοδότησης Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων», καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα :

Ότι οι κύριες πηγές χρηματοδότησης των συνεταιριστικών επιχειρήσεων είναι :

α) Η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, διότι το μεγαλύτερο ποσοστό συνεταιριστικών επιχειρήσεων έχει αγροτικό χαρακτήρα και έχει άμεση σχέση με την ΑΤΕ.

β) Τα Πιστωτικά Συνεταιριστικά Ιδρύματα (Τράπεζες), με την μόνη διαφορά σε σχέση με την ΑΤΕ ότι τα συν/κα πιστωτικά ιδρύματα είναι νέος θεσμός στην Ελλάδα και ίσως χρειαστεί αρκετός χρόνος για να εδραιωθούν και καταξιωθούν ως κύριος φορέας χρηματοδότησης των συνεταιρισμών.

γ) Ίδια κεφάλαια των συνεταιρισμών και πολύ σπάνια εμπορικές τράπεζες.

Ο ρόλος της ΑΤΕ λίγο πολύ είναι γνωστός και δοκιμασμένος, όμως οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι καιρός να στραφούν και να εμπιστευτούν περισσότερο από κάθε άλλη φορά, τα Συν/κα Πιστωτικά Ιδρύματα.

Αν και η συνεταιριστική πίστη στην Ελλάδα, βρίσκεται στη νηπιακή της μορφή, ενώ σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, Κύπρο έχει εδραιωθεί και αναπτύσσεται συνεχώς. Ο νέος τραπεζικός νόμος παρέχει την ευχέρεια και το κίνητρο στους αστικούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς να αναβαθμίζονται σε πιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες), τα οποία ιδρύονται και λειτουργούν υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος.

Τα οφέλη από τη διάδοση και ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστωσης στη χώρα μας είναι σημαντικά. Από κάθε άποψη η ενίσχυση του ρόλου των συνεταιριστικών τραπεζών πιστεύεται ότι μπορεί να συμβάλλει αξιόλογα, πρώτα απ' όλα, στην τόνωση του υγιούς ανταγωνισμού στην πιστωτική λειτουργία, στην ορθολογική κατανομή και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες όταν διοικούνται, εποπτεύονται και λειτουργούν σωστά, είναι σε θέση να επιτελέσουν τον ιστορικό τους ρόλο που είναι η προστασία κατά της τοκογλυφίας, η ανακούφιση των οικονομικά ασθενέστερων και αναξιοπαθούντων μελών τους, η ανάπτυξη του πνεύματος της αλληλεγγύης και της οικονομίας καθώς και η χρηματοδοτική στήριξη των μικροεπαγγελματιών, βιοτεχνών και εμπόρων. Έχοντας κατά κανόνα αρκετά χαμηλό λειτουργικό κόστος και ορισμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι των εμπορικών τραπεζών σε συγκεκριμένες μορφές πιστωτικών εργασιών, είναι σε θέση να χορηγούν δάνεια για την ικανοποίηση

προσωπικών και καταναλωτικών αναγκών των μικρό-αποταμιευτών συνεταίρων, με χαμηλότερα επιτόκια.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους η Ελληνική Πολιτεία οφείλει να εφαρμόσει πολιτική αναπτύξεως του θεσμού της συνεταιριστικής πίστης στην Ελλάδα. Χρειάζεται ενθάρρυνση και να μην παρεμβάλλονται εμπόδια. Δυστυχώς οι συνεταιριστικές τράπεζες δεν έχουν τύχει της λογικά αναμενόμενης μεταχειρίσεως εκ μέρους της πολιτείας και των Νομισματικών Αρχών, πχ. τη φορολογική νομοθεσία για τις συνεταιριστικές τράπεζες.

Η ακολουθούμενη πολιτική των Νομισματικών αρχών στο τομέα της συνεταιριστικής πίστης θα έπρεπε να είναι περισσότερο αντικειμενική στην ουσία της. Ανεξάρτητα από την συνταγματική επιταγή²⁴ και το γεγονός ότι οι φορολογικοί και ποινικοί νόμοι, ερμηνεύονται στενά, υπάρχει και ισχύει πάντοτε στην Ελληνική έννομη τάξη η αρχή της αναλογικότητας. Από λειτουργική τουλάχιστο άποψη δεν υφίσταται ισότητα μεταχειρίσεως όταν οι ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες εξομοιώνονται με τις συνεταιριστικές τράπεζες, χωρίς μάλιστα σε αρκετές περιπτώσεις να υπάρχει η σύμφωνη προς το σύνταγμα νομοθετική πρόβλεψη.

Συνοψίζοντας τα πλεονεκτήματα του θεσμού, δεχόμαστε ότι τη λειτουργία μιας συνεταιριστικής τράπεζας κατά την προηγούμενη έννοια δυνατό να επιτευχθούν τα ακόλουθα :

α) Η ανάπτυξη πνεύματος αλληλεγγύης και αμοιβαίας στήριξης των συνεταίρων. Δημιουργείται το αίσθημα ότι το πιστωτικό ίδρυμα, του ανήκει και δημιουργείται άμιλλα και υπευθυνότητα στις συναλλαγές.

β) Οι συνεταίροι ενημερώνονται τακτικά και αντιλαμβάνονται απλά ότι ο πιστωτικός συνεταιρισμός τους επιτυγχάνει υψηλές αποδόσεις στο κεφάλαιο που αυτοί έχουν επενδύσει.

γ) Δίνονται κεφάλαια για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού τους.

δ) Μείωση του κόστους χρηματοδοτήσεως των συνεταίρων ανάλογα με τον όγκο και το ύψος των συναλλαγών τους με το συνεταιριστικό πιστωτικό ίδρυμα.

---

²⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 12, παρ. 5 του Συντάγματος : «Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το κράτος, που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξη τους».

ε) Τη δημιουργία και παροχή, σύνθετων πακέτων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών για την κάλυψη αναγκών ειδικά για τους συνεταιρισμούς.

Τα παραπάνω πλεονεκτήματα είναι δυνατό να αξιοποιηθούν κατάλληλα έτσι ώστε η καινοτομία αυτή να χρησιμεύσει ως Πολύτιμο εργαλείο περιφερειακής οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως.

Ωστόσο πρέπει να τονισθεί ότι, η συνεταιριστική πίστη διαφέρει ουσιαστικά από τις άλλες μορφές πίστewς, ως προς τη μορφή διοίκησης, φύσης, περιεχόμενο, τρόποι λήψης αποφάσεων. Τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα διέπονται από κοινές συνεταιριστικές αρχές.

Γι' αυτό η ίδρυση και η λειτουργία ενός συνεταιριστικού ιδρύματος πρέπει να προέρχεται από συνεργαζόμενες επαγγελματικές ομάδες, ενώσεις συντεχνιακής μορφής και άλλου είδους κοινωνικο-οικονομικών ή επαγγελματικών συσσωματώσεων και πολυμελών φορέων, τα μέλη των οποίων συνδέονται τυπικά ή άτυπα με δεσμούς αμοιβαίων συμφερόντων.

Για να είναι επιτυχής η λειτουργία ενός πιστωτικού ιδρύματος πρέπει οι ιδρυτές να διαθέτουν δημιουργικό μεράκι, ομαδικό πνεύμα, να προσφέρουν υπηρεσίες κοινωνικού συνόλου χωρίς άμεσα οικονομικά ανταλλάγματα.

Η Συνεταιριστική πίστη και υπό τη σύγχρονη μορφή της εξακολουθεί να εξυπηρετεί κατά βάση τις ειδικές χρηματοπιστωτικές ανάγκες, είτε συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων και εισοδηματικών κατηγοριών, (εμπόριο, τουρισμός, κτηνοτροφία, αλιεία), μας βοηθά στην αποσαφήνιση και οριοθέτηση του ειδικότερου σκοπού που θα επιδιώξει να εκπληρώσει ένα συνεταιριστικό πιστωτικό ίδρυμα στην Ελλάδα. Οι φορείς της συνεταιριστικής πίστewς θα πρέπει να δραστηριοποιούνται εκεί όπου λόγω των ιδιαίτερα ευνοϊκών όρων παροχής των υπηρεσιών τους, της εξειδικεύσεως και του χαμηλότερους λειτουργικού κόστους συγκεντρώνουν κατά παράδοση σημαντικά πλεονεκτήματα και είναι έτσι σε θέση να καλύπτουν πληρέστερα τις ειδικές χρηματοπιστωτικές ανάγκες μιας συγκεκριμένης κατηγορίας πελατών με προσιτούς οικονομικούς όρους συνεργασίας.

Εξάλλου, τίποτα δεν αποκλείει την καλλιέργεια σχέσεων συμπληρωματικότητας με τα υποκαταστήματα των εμπορικών τραπεζών σ' ολόκληρη την Ελλάδα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ:

1. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ, Γ. Σταματούκου και Π. Σπάθη, Αθήνα 1991, Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος.
2. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Γεωργίου Εμ. Τραγάκη (Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας), Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκούλα Αθήνα - Κομοτηνή 1996.
3. ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, Κίμωννα Π. Στεριώτη (Δημοσιογράφου - Οικονομολόγου Δρα Οικονομικών Επιστημών), Εκδόσεις «Το Οικονομικό» Αθήνα 1995.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ:

1. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ, Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού, Πρακτικά Επιστημονικού Δημέρου, Αθήνα 1984.
2. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, (Εισηγήσεις Συνεδρίου), Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών. Αθήνα 13-14 Απριλίου 1995
3. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ, Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, 20 Ιανουαρίου 1995, Εκπαιδευτικό Κέντρο ΑΓΕ, 1995.

ΑΡΘΡΑ:

Συνεταιριστικές τράπεζες, ανώνυμο, περιοδικό Αγροτικός Συνεργατισμός, αρ. 11-12 Νοέμβριος 1996, σελ. 12,13.